

KASTEN ÖLDÜRME SUÇUNUN NİTELİKLİ HALLERİ (TCK m. 82)

The Qualified Cases Of Wilful Murder (Tpc Art. 82)

Prof. Dr. Berrin AKBULUT*

Özet: Kasten öldürme suçunun nitelikli hali Türk Ceza Kanununun (TCK) 82. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddede kasten öldürme suçunun daha ağır ceza verilmesini gerektiren nitelikli halleri hükme bağlanmıştır. TCK’da kasten öldürme suçunun daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli hallerine ise yer verilmemiştir. Cezanın daha fazla verilmesini gerektiren nitelikli haller 82. maddede 11 bent halinde sayılmıştır. Bu düzenlemelerde kanun koyucu kazuistik yöntemi tercih etmiş, bentlerde nitelikli halleri tek tek sayma yoluna gitmiştir. Ancak düzenlemede tercih edilen yöntem ve bazı kavramların kullanılması doktrinde tartışmaları ve eleştirileri beraberinde getirmiştir. Bu çalışmada 82. maddede yer verilen nitelikli haller, doktrinde yapılan tespitler ve Yargıtay kararlarıyla birlikte tek tek incelenecektir. Bu çerçevede her bir nitelikli halde kavramların anlamına, hata ve sapma konularına, haksız tahrikle birlikte uygulanıp uygulanmayacağına, diğer suçlarla ilişkilerine ve nitelikli hallerin ortaklara geçişine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: kasten öldürme, nitelikli hal, hata, sapma, nitelikli hallerin ortaklara geçişi

Abstract: The qualified cases of wilful murder are regulated in Article 82 of the Turkish Penal Code (TPC). In this article, qualified cases of wilful murder that require more punishment are regulated. The TPC does not include qualified cases of wilful murder which require less punishment. Qualified cases requiring more punishment are listed in 11 clauses in Article 82. Legislators preferred the casuistic method in these regulations and chose to count the qualified cases in the clauses one by one. However, the preferred method in the regulation and the usage of some concepts brought along disputes and criticisms in the doctrine.

In this study, the qualified cases included in article 82 will be examined one by one together with the determinations made in the doctrine and the Supreme Court of Appeals’ decisions. In this context, the meaning of the concepts in each qualified case, the issues of mistake and deviation, whether they can be applied or not together with unjust provocation, their relations with other crimes and the transition of qualified cases to accomplices will be discussed.

Keywords: wilful murder, qualified cases, mistake, deviation, the transition of qualified cases to accomplices.

* Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi
bakbulut@selcuk.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8045-2784
Makale Geliş Tarihi: 21.10.2020, Makale Kabul Tarihi: 16.11.2020

I. Genel Olarak

Ceza hukuku, insan hayatını biyolojik, sosyolojik veya başka yönden ayırım yapmadan insan olma sıfatını kazanmasıyla birlikte korumaya almaktadır. Kişi, yaşamı doğal yollardan sona erinceye kadar ceza hukukunun koruması altındadır.¹ Ceza hukukunun bu korumayı sağlaması için ceza kanunlarında öldürmeye ilişkin hükümler yer almaktadır. İnsan hayatı kanunlaşmanın başlamadığı dönemde korumaya alındığı gibi kanunlaştırma hareketlerinin başlamasından sonra da korumaya alınmıştır. Yaşam hakkı en temel hak olarak Anayasanın koruması altında olup, bu hakkın ceza hukuku dışına çıkarılarak korunması söz konusu değildir. Ceza kanunlarda öldürme suçunun temel şekli düzenlendiği gibi nitelikli hallerine de yer verilmektedir. En temel hak olan yaşam hakkının sona erdirilmesinin bazı şekillerde gerçekleştirilmesi fiilin haksızlık içeriğini etkilediği için cezanın daha fazla veya daha az verilmesini gerektiren nedenler de düzenlemeye alınmaktadır:²

Alman Ceza Kanununun 212. maddesinde öldürme suçu (totschlag) 211. maddesinde ise suçun daha ağır ceza verilmesini gerektiren nitelikli hali (cinayet-mord), 213. maddesinde cezanın daha az verilmesini gerektiren nitelikli hali, 216. maddesinde ise talep üzerine öldürme düzenlenmiştir. Cezanın daha fazla verilmesini gerektiren nitelikli hal kapsamında öldürme zevkiyle, cinsel güdülerini tatmin etme, maddi menfaat veya diğer ilkel saiklerle, canavarca şekilde, mağdurun saldırı karşısında savunmasız olduğu ve tehlikenin farkında olmadığı bir durumu kullanmak suretiyle ve toplum için tehlike yaratan araçla işlenmesi, bir suçu gizlemek veya bir suçun işlenmesine olanak sağlanması amacıyla işlenmesi düzenlenmiştir. Bu nitelikli şeklin cezası ise Alman Ceza Kanununda müebbet hapis cezası olarak öngörülmüştür.

Avusturya Ceza Kanununun 76. maddesinde öldürme suçu (totschlag), 75. maddesinde cinayet (mord) düzenlenmiş, ancak bu maddede nitelikli hallerin neler olduğuna ilişkin belirleme yapılmamış, ceza 10 yıldan 20 yıla kadar hapis veya müebbet hapis cezası olarak öngörülerek hakime somut olayın şartlarına göre belirleme yapma imkanı tanınmıştır. Avusturya Ceza Kanununun 77. maddesinde talep üzerine öldürme, 79. maddesinde ise yeni doğmuş çocuğun öldürülmesi hükme bağlanmıştır.

İspanyol Ceza Kanununun 138. maddesinde suçun temel şekli, 139 ve 140. maddelerinde öldürme suçunun daha fazla ceza verilmesini gerektiren nitelikli hali, 141. maddesinde ise daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli hali düzenlenmiştir. Cezanın daha fazla verilmesini

¹ Önder, Ayhan, *Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1994, s. 4.

² Kasten öldürme suçuna ilişkin bazı ülke düzenlemeleri için bkz.: Gökçen, Ahmet/Balçık, Murat, *Kasten Öldürme Suçu (TCK. M. 81)*, MÜHF-HAD, C. 17, S. 1-2, s. 102 vd.

gerektiren neden olarak, fiilin tasarlayarak işlenmesi, vaat, para veya ödül karşılığında gerçekleştirilmesi, insanlık dışı bir şekilde mağdurun acısını artırarak, acımasızca işlenmesi (m. 139, onbeş yıldan 20 yıla kadar hapis), bu nedenlerin birden fazlasının bir olayda birleşmesi (m. 140, 20 yıldan 25 yıla kadar hapis) ifade edilmiştir.

İsviçre Ceza Kanununun 111. maddesinde kasten öldürmenin temel şekli, 112. maddesinde suçun daha fazla ceza verilmesini gerektiren nitelikli hali, 113. maddesinde daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli hali, 114. maddesinde talep üzerine öldürme, 116. maddesinde yeni doğan çocuğun öldürülmesi hükme bağlanmıştır. İsviçre Ceza Kanununun 112. maddesinde, fail özellikle vicdansız hareket etmişse, davranışın sebebinin, olayın amacının veya işleyiş türünün özellikle kınandığı, böylece failin cezasının ya müebbet hapis cezası veya on yıldan az olmayan hapis cezası olduğu ifade edilmektedir.

Portekiz Ceza Kanununun 131. maddesinde suçun temel şekli, 132. maddesinde öldürme suçunun daha fazla ceza verilmesini gerektiren nitelikli hali, 133. maddesinde öldürme suçunun daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli hali, 134. maddesinde talep üzerine öldürme, 136. maddesinde yeni doğan çocuğun öldürülmesi düzenlenmiştir. Portekiz Ceza Kanununun 132. maddesinde, mağdurun altsoy, üstsoy, evlat edinilen veya kendisini evlat edinen kişiler olması, fiilin eşe, eski eşe, birinci derece altsoyunun ebeveynine veya aynı hanede olmasalar bile evlilik bağına eşit sayılan yakınlık içerisinde bulunduğu aynı veya karşı cins karşı işlenmesi, yaşı, engeli, hastalığı veya hamileliği nedeniyle savunmasız durumda olan kişiye karşı işlenmesi, mağdurun daha fazla acı çekmesini sağlamak için işkence yapılması veya başka diğer eziyet fiillerinin kullanılması suretiyle işlenmesi, hırsıyla, öldürme veya acı çektirme zevkiyle, cinsel içgüdünün uyarılması, tatmin edilmesi amacıyla veya herhangi aşağılık veya boş nedenle işlenmesi, öldürmenin dini, siyasi, ırki nefretle veya mağdurun cinsiyeti, cinsel yönelimi, etnik veya milli kökeni veya rengi nedeniyle işlenmesi, başka bir suçu hazırlamak, işlenmesini kolaylaştırmak, işlemek veya gizlemek yahut suç işleyen kişinin kaçmasını kolaylaştırmak veya cezasız kalmasını sağlamak için işlenmesi, çok tehlikeli yöntem kullanılarak veya genel tehlike yaratan bir suç içererek veya en az başka iki kişiyle birlikte işlenmesi, zehir veya gizlice zarar veren diğer yöntemlerin kullanılması suretiyle işlenmesi, kullanılan araçlar üzerinde düşünerek, soğukkanlılıkla hareket edilmesi veya yirmi dört saatten fazla bir süre öldürme niyetinde ısrar edilmesi suretiyle işlenmesi, görevlerini yerine getirirken veya görevleri sebebiyle: Devlet Konseyi'nin egemen bir organının bir üyesine, Cumhuriyet Temsilcisine, sulh hâkime, Özerk Bölgelerin bir hükümet organı üyesine, Ombudsmana, sivil valiye, mahalli idarelerin bir üyesine veya kamu otoritesine sahip hizmet veya organ üyesine, kamu gücü kullanan amire, jüri üyesi, tanık, avukat, icra memuru, mahkeme dışı uyuşmazlık çözüm prosedürleri kapsamında görev yapan herkes, güvenlik kuvvetleri veya hizmetlerinin temsilcisi, sivil veya askeri kamu

görevlisi, kolluk görevlisi veya bir kamu hizmetine görevlendirilen vatandaş, öğretmen, okutman veya okul topluluğu üyesi veya din görevlisi, sportif federasyonların yetkisi altındaki yargıç veya spor hakemine karşı işlenmesi, failin kamu görevlisi olması ve fiili yetkisini ciddi şekilde kötüye kullanarak işlemesi nitelikli hal sayılmış ve failin 12 yıldan 25 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacağı öngörülmüştür.

Rusya Federasyonu Ceza Kanununun 105. maddesinin 1. fıkrasında suçun temel şekli, aynı maddenin 2. fıkrasında nitelikli şekli, 106. maddesinde yeni doğmuş çocuğun öldürülmesi, 107. maddesinde suçun daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli şekli, 108. maddesinde meşru savunmada sınırın aşılması suretiyle öldürme fiili düzenlenmektedir. Rusya Federasyonu Ceza Kanununun 105. maddesinin ikinci fıkrasındaki nitelikli haller, öldürme suçunun iki veya daha fazla kişiye karşı, bir hizmetin ifası veya kamu görevinin ifa edilmesi sırasında bir kimseye veya yakınlarına karşı, çocuğa veya yardıma muhtaç kişiye bu halini bilerek veya kaçırma ilişkisi içinde bulunan kişiye karşı, hamile olduğu bilinen kadına karşı, canavarca hisle, kamuya tehlikeli şekilde işlenmişse, kan öcünü almak maksadıyla (kan gütme saikiyle), topluca, önceden anlaşarak veya organize şekilde işlenmişse, kar amaçlı veya bir kişi tarafından verilen iş kapsamında, gasp veya haraç alma veya haydutlukla birlikte işlenmişse, holigan saikle işlenmişse, başka bir suçu gizlemek veya işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla (işlenmişse), tecavüz veya şiddet içeren cinsel eylemler ile birlikte işlenmişse, siyasi, ideolojik, irki, milli veya dini nefretle veya düşmanlık nedeniyle veya herhangi bir sosyal gruba karşı nefret veya düşmanlık saikiyle işlenmişse, mağdurun organ veya dokularını elde etmek amacıyla işlenmişse şeklinde belirtilmiş ve öldürme suçunu işleyen kişiye bir yıldan 2 yıla kadar özgürlüğün kısıtlanması ile 8 yıldan 20 yıla kadar hapis cezası veya müebbet hapis cezası veya ölüm cezası verileceği öngörülmüştür. Rusya Federasyonu Ceza Kanununda ölüm cezası olmakla beraber Anayasa Mahkemesinin kararıyla 2009 yılından itibaren uygulanmamaktadır.

Irak Ceza Kanununun 405. maddesi suçun temel şeklini, 406. madde öldürme suçunun nitelikli halini, 407. madde yeni doğmuş çocuğun (ensest ilişkiden) öldürülmesi fiilini, 409. maddede ise bizim 765 sayılı Kanun döneminde yürürlükten kaldırılan 462. maddeye benzeyen bir hükmü düzenlemektedir. Nitelikli halin düzenlendiği 406. maddenin 1. fıkrasında, kasten öldürme suçunun tasarlayarak işlenmesi, zehir, patlayıcı madde veya bomba kullanılarak işlenmesi, kötü bir sebep veya ücret karşılığında veya eylem gerçekleştirilirken acımasız yöntem kullanılarak işlenmesi, üst soya karşı işlenmesi, bir çalışana veya kamu hizmetinden sorumlu bir kişiye karşı işini veya hizmetini yerine getirmesi nedeniyle işlenmesi, tek fiille iki veya daha fazla kişinin öldürülmesi, kasten öldürme suçunun bir veya daha fazla kasten öldürme veya öldürmeye teşebbüs ile ilişkilendirilmesi, öldürme suçunun, bir yıldan az olmamak üzere hapis cezası olan cinayet veya cünha işlemek için veya işlenmesini kolaylaştırmak, failin ya da şerikin

kaçmasını veya cezadan kurtulmasını sağlamak için işlenmesi, failin, kasten öldürme suçundan müebbet hapis cezasına mahkum edildikten sonra cezasının infaz süresi içinde başka bir kasten öldürme suçunu işlemesi veya öldürmeye teşebbüs etmesi idam cezası gerektiren öldürme olarak nitelendirilmiştir. İkinci fıkrasında ise, failin bir kişiyi öldürmek istediği halde, eyleminin başka bir veya daha fazla kişinin ölümüne yol açması, failin, mağduru öldürdükten sonra onun cesedini kesmesi, faile, öldürme suçu dışında başka bir suçtan dolayı müebbet hapis cezası verilmesi ve bu cezanın infaz süresi içinde failin kasten öldürme suçunu işlemesi idam veya müebbet hapis cezası gerektirmektedir.

Ülkelere bakıldığında bazı ülkelerde diğer ülkelerde olmayan nedenlerin düzenlendiği, farklı nitelikli hallerin bulunduğu görüldüğü gibi bazı nitelikli hallerin de müşterek olduğu, bazı ülkelerde de geniş belirleme yapıldığı görülmektedir.

Anglosakson sitemine dahil Kanada'da ise cinayet (öldürme) birinci veya ikinci derece olarak sınıflandırılmaktadır. Planlı ve kasıtlı olarak işlenen öldürme birinci derecede cinayet sayılmaktadır (genel kural). Ayrıca şu hallerde de birinci derecede cinayet bulunmaktadır: Anlaşmalı cinayet halinde (planlı ve kasıtlı olarak işlendiği kabul edilmektedir) (para veya değerli herhangi bir şeyin el değiştirdiği veya el değiştirmesinin hedeflendiği veya el değiştirmesi vadinin verildiği anlaşmaya uygun olarak işlendiğinde anlaşma üzerine öldürme vardır. Bu anlaşma birinin ölümüne neden olması, ölümüne neden olacak yardımda bulunması veya bir başka kişiye ölüme sebebiyet vermesi veya ölümüne neden olacak yardımda bulunması için tavsiye vermesi düşünülerek yapılmaktadır), planlı ve kasıtlı olup olmadığına bakılmaksızın görevleri sırasında kamu barışının korunmasına ve sürdürülmesine çalışan bir görevliye, polise, gardiyana, şerife, şerif yardımcısı, şerif memuruna, görevlerini yerine getiren cezaevi müdürüne, müdür yardımcısına, eğitmene, bekçiye, gardiyana veya başka bir görevliye ya da daimi bir çalışana veya cezaevi yetkililerinin izniyle cezaevinde çalışan ve buradaki görevi sırasında hareket eden kişiye karşı işlenmesi halinde birinci derece cinayet bulunmaktadır. Ayrıca cinayetin planlanmış ve kasıtlı olup olmadığına bakılmaksızın, herhangi bir kişinin aşağıdaki suçlardan birini işlerken veya işlemeye teşebbüs ederken başka bir kişinin ölümüne neden olması durumunda da birinci derece cinayet bulunmaktadır: 76. madde (bir uçağın kaçırılması); 271. madde (cinsel saldırı); 272. madde (silahla cinsel saldırı, üçüncü bir şahsa yönelik tehditle cinsel saldırı veya bedensel zarara neden olan cinsel saldırı); 273. madde (cinsel saldırının daha fazla ceza verilmesini gerektiren nitelikli hali); 279. madde (kaçırma ve özgürlüğün kısıtlanması); 279.l. madde (rehin alma). Yine planlanmış veya kasıtlı olduğuna bakılmaksızın taciz suçu sırasında cinayet, terör eylemi sırasında cinayet ve bir suç örgütüyle bağlantılı cinayet de birinci derece cinayet olarak nitelendirilmektedir. Failin m. 423.l uyarınca suç işlerken veya işlemeye teşebbüs ederken bir kişinin ölmesine neden olması

halinde de 1. derecede cinayet bulunmaktadır. Bu belirtilenlerin dışında kalan öldürmelerde, yani birinci derece cinayet sayılmayan durumlarda ikinci derece cinayet söz konusudur (m. 231). Kanada Ceza Kanununun 232. maddesinde cinayetin daha hafif şekli (manslaughter), 233. maddesinde ise yeni doğmuş çocuğun öldürülmesi hükme bağlanmaktadır. Birinci ve ikinci derecede cinayet işleyen herkes için müebbet hapis cezası öngörülmüştür.

Türk kanun koyucusu da kasten öldürme suçunu Türk Ceza Kanununun Özel Hükümler ismini taşıyan İkinci Kitabının İkinci Kısımda Hayata Karşı Suçlar başlığını taşıyan Birinci Bölümünde düzenlemiştir. Bu bölümün 81. maddesinde suçun temel şekli, 82. maddesinde suçun nitelikli halleri, 83. maddesinde ise suçun ihmali davranışla işlenmesi hükme bağlanmıştır. Kasten öldürmenin icrai hareketle dolaylı faillik şeklinde işlenmesi TCK'nın 81. ve 82. madde hükümlerine tabi olmakla beraber (TCK m. 37), kanun koyucu intihara yönlendirmenin düzenlendiği TCK'nın 84. maddenin 4. fıkrasında dolaylı faillik şekillerinden ikisini özel olarak hükme bağlama yolunu tercih etmiştir.

II. Kasten Öldürme Suçunun Temel Şekli

Kasten öldürme suçunun temel şekli TCK'nın 81. maddesinde düzenlenmiştir. 81. maddede, *“Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır”* hükmü yer almaktadır. Kanun koyucu, kişilerin yaşam hakkını korumak için kişilere karşı işlenen suçların ilk suçu olarak öldürme suçunu düzenlemiştir.

Türk Ceza Kanununun 81. madde düzenlemesinden de anlaşıldığı gibi suçun temel şekli herhangi bir kişi tarafından işlenebilir. Kanun koyucu bunu öldüren kişi ifadesiyle belirtmiştir. Fiilin gerçekleştirildiği esnada yaşıyor olması şartıyla herhangi bir kişi de suçun mağduru olabilecektir. Maddede mağdur açısından bir özelleştirmeye gidilmemiş, insan olmak şartıyla herhangi bir kişinin suçun mağduru olabileceği kabul edilmiştir. Öldürme suçunun konusunu öldürülen kişinin hayatı oluşturmaktadır. Hayatın başladığının kabul edilmediği hallerde suçun gerçekleştirilmesi söz konusu değildir. Ancak insan hayatının ne zaman başladığı doktrinde tartışmalı olup farklı değerlendirmelere konu olmaktadır. İnsan hayatı ölümle (klasik ölümle veya beyin ölümüyle) sona erdiğinden, ölümün gerçekleştiği kişiye yönelik olarak kasten öldürme suçu işlenemez. Maddede geçen ölüm kavramı neticeyi ifade ettiğinden öldürme suçu neticeli bir suç niteliği taşımaktadır. Suç tipinde hareketle ilgili belirlemeye gidilmediğinden ölümü gerçekleştirmeye elverişli herhangi bir hareketle bu suç gerçekleştirilebilir. Bir başka ifadeyle kasten öldürme suçu serbest hareketli suç niteliğindedir. Öldürmeyi gerçekleştiren hareket icrai olabileceği gibi ihmali de olabilir. Ancak öldürmenin ihmali şekilde işlenmesi 83. maddede düzenlendiğinden öldürmenin ihmali şekilde işlenmesi 81. madde kapsamında değerlendirilmemektedir. Kasten öldürme suçu neticeli bir

suç olduğundan hareket ile netice arasında nedensellik bağının kurulması da gerekmektedir. Ancak bu tür suçlarda failin sorumluluğu için yalnızca nedensellik bağının kurulması yetmemekte, ayrıca neticenin failin fiilinin eseri olduğunun tespiti yani objektif isnadiyetin varlığı da gerekmektedir. Bugün modern Ceza Hukuku doktrininde sorunun kast veya taksirle çözümlenmesinden önce bir neticenin meydana gelmesinde etken olan nedenler nedensellik bağı ile tespit edilerek daha sonra hukuksal değerlendirme yapılarak netice kimin eseri ise ona yüklenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Nedensellik bağı konusunda şart teorisi kabul edilmekte, daha sonra objektif isnadiyet kriterleri çerçevesinde neticenin faile isnad edilip edilemeyeceği değerlendirilmektedir. Ceza hukukunda objektif isnadiyeti kaldıran bir çok kriter uygulanmaktadır. Ancak konumuz nitelikli haller olduğu için burada isnadiyet kriterleri ifade edilmeyecektir.

Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kanun koyucu bunu madde başlığında açıkça belirtmiştir. TCK'da kural olarak kast kelimesi maddede kullanılmaz. Zira TCK m. 21 gereğince kast için düzenlemede belirleme yapılmasına ihtiyaç bulunmamaktadır. Kanun koyucu bazen fiilin taksirli haline yer vereceği hallerde madde başlığında kasten kelimesine yer vermekte ve devamında da fiilin taksirli şekli için madde başlığında taksiri ifade etmektedir. Öldürme suçu da bunlardan biridir. TCK m. 81'de kasten öldürme başlığı, TCK m. 85'te ise taksirle öldürme başlığı kullanılmıştır. Ancak şu da belirtilmelidir ki kanun koyucu madde başlığında taksir kelimesini kullanmakla beraber kasıtlı şeklinde bu ibareyi kullanmadığı da olmaktadır (TCK m. 161, m. 162 gibi). Suçun temel şeklinin oluşması için kasten öldürmenin hangi amaçla veya saikle işlendiği önemli değildir. Kasten öldürme suçu için problem teşkil eden husus somut olayda kişinin öldürme kastıyla mı yoksa yaralama kastıyla mı hareket ettiğinin belirlenmesidir. Kastın tanımlanması ispat konusu değilse de somut olayda failin kastının öldürmeye mi yoksa yaralamaya mı yönelik olduğunun ispatlanması gerekmektedir. Yargıtay kişinin kastının öldürmeye mi yoksa yaralamaya mı yönelik olduğu konusunda bazı ölçütler kullanmak suretiyle failin kastının hangi suça yönelik olduğunu tespit etmektedir.

Kasten öldürme suçunda hukuka uygunluk nedeninin gerçekleşmesi mümkündür. Bu kapsamda meşru savunma, görevin ifası ve ilgilinin rızası üzerinde durulmaktadır. İlgilinin rızası üzerine öldürme söz konusu değildir. Ancak hasta tedaviyi reddetmişse, müdahalede bulunmayan doktor sorumlu değildir. Diğer iki hukuku uygunluk nedeni belirli şartlar altında kabul edilmektedir. Ancak görevin ifası kapsamında silah kullanılması durumunda bunun kişiyi hedef alarak öldürecek şekilde kullanılması kabul edilmemektedir.

Kasten öldürme suçunun teşebbüs halinde kalması, iştirak halinde işlenmesi mümkündür. Dolaylı faillik şeklinde de gerçekleştirilebilir. Ancak kasten öldürme suçunda zincirleme suçun mümkün olmadığını (TCK m. 43/1), farklı neviden fikri içtimanın ise somut olayda söz konusu olabildiği belirtilmelidir. Öldürme suçunda aynı neviden fikri

içtima mümkün olmakla beraber TCK m. 43/3 nedeniyle aynı neviden fikri içtima kuralları uygulanmayıp, gerçek içtima kuralları gereğince sorumluluk tayin edilmektedir.

Kasten öldürme suçunun temel şeklinin cezası ise müebbet hapis cezası olarak öngörülmüştür. Kasten öldürme suçunu işleyen kişiye ceza dışında güvenlik tedbiri de uygulanabilir (örneğin TCK m. 53, 54, 55). Kasten öldürme suçu terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde, terör suçu sayılmaktadır (TMK m. 4).

III. Kasten Öldürme Suçunun Nitelikli Halleri

A. Genel Olarak

Türk Ceza Kanununda kasten öldürme suçunun nitelikli halleri 82. maddede suçun temel şeklinin düzenlendiği 81. maddeden hemen sonra hükme bağlanmıştır. Suçun ihmalî şekilde işlenmesi ise suçun nitelikli hallerinin düzenlenmesinden sonra 83. maddede yapılmıştır. Bunun yerinde bir tercih olmadığı belirtilmelidir. Zira ihmalî hareket, icrai hareket dışında hareketin diğer bir şeklini oluşturmaktadır. Dolayısıyla suçun icrai şeklinden hemen sonra düzenlenmesi gerekirdi. Ayrıca 82. maddedeki nitelikli hallerin 83. madde açısından da uygulanması hedeflenen düzenlemede olması gereken, 83. maddenin 82. maddeden daha önce hükme bağlanmasıdır. Ancak kanun koyucu 83. madde düzenlemesini 82. madde düzenlemesinden daha sonra yapmıştır.

İnceleme konumuzu 82. maddede düzenlenen nitelikli haller oluşturmaktadır. Nitelikli hallerin yer aldığı 82. maddede suçun daha fazla ceza verilmesini gerektiren nitelikli halleri hükme bağlanmış, suçun daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli halleri ise düzenlenmemiştir. TCK'nın 82. maddesinde, kasten öldürmenin belirli şekillerde gerçekleştirilmesinin fiilin haksızlık içeriğini artırdığı kabul edilmiş ve failin ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla cezalandırılması hükme bağlanmıştır. Fiilin haksızlık içeriğini azaltan nedenlerin varlığı ise kabul edilmemiştir. Suçun cezası müebbet hapis cezası olunca fiilin haksızlık içeriğinin azalması sonucunu doğuran nedenlerin 61. maddenin 1. fıkrası anlamında göz önüne alınması da mümkün değildir. Sadece geriye m. 62'nin uygulanması kalmaktadır.

Kasten öldürme suçunun temel şeklinin cezası müebbet hapis cezası olunca cezanın daha fazla verilmesini gerektiren nitelikli haller için de ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası öngörülmüştür. Kanunda temel şeklinin cezasının yüksekliği, dolayısıyla nitelikli şeklinin cezasının da yüksekliği ve bunun maktu şekilde belirlenmesi, hakime somut olayın şartlarına göre belirleme yapma yetkisi vermemesi nedeniyle 82. maddede öngörülen ceza miktarının yerinde bir tercih olmadığını belirtmek istiyoruz. Örneğin bir baba kanser hastası olan ve

çektığı acılara dayanamayan oğlunu onun isteği üzerine öldürdüğünde ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla yargılanacaktır.

TCK'nın 82. maddesinde düzenlenen nitelikli hallerde, mağdurdan kaynaklanan nedenlere, fail mağdur arasındaki ilişkiden kaynaklanan nedenlere, fiilin işleniş tarzıyla, kullanılan araçlarla ilgili nedenlere ve sübjektif unsurlardan kaynaklanan nedenlere yer verilmiştir. Ancak çalışmamızda söz konusu nitelikli halleri incelerken bu ayırım çerçevesinde değil, TCK'nın kabul ettiği şekliyle bent bent inceleme yapılacaktır.

TCK'nın 82. maddesinde nitelikli hali oluşturan nedenler tek tek ifade edilmek suretiyle düzenlenmiştir. Bu tarz bir düzenlemenin hedefleneni gerçekleştirmek için yeterli olmadığını, nitelikli hal olarak kabul edilmesi gereken bazı nedenlerin 82. madde kapsamına girmediğini ifade etmek gerekir.³ Bu nedenlerin bir çoğu nitelikli haller belirtilirken ifade edileceğinden burada birkaç tanesi dile getirilecektir. İlki suçun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesidir. Bu nitelikli hal İstanbul Sözleşmesinin de gereğidir (İstanbul Sözleşmesi m. 46/e). Ceza Kanunumuzda bazı suçlar açısından nitelikli hal olarak düzenlenen suçun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi (TCK m. 106, 102, 103, 109, 119, 149, 265), öldürme suçu açısından kabul edilmemiştir. Diğer günümüzde bilişim teknolojinin kötü amaçlarla kullanılması, bu kapsamda öldürme suçu için de vasıta kılınması nedeniyle (mavi balina örneğinde olduğu gibi) nitelikli hallerde buna ilişkin düzenlemeye gidilmesi gerektiğidir. Diğer ise öldürme suçunun bazı amaçlarla (maddi menfaat, vaat gibi ahlaki olmayan nedenlerle) veya nedenlerle (cinsel tercih, köken gibi) işlenmesinin de nitelikli hal olarak düzenlenmesi lüzumudur. Kanun koyucunun nitelikli halleri düzenlerken tercih ettiği bazı kavramlar açısından da sorun bulunmaktadır. Örneğin eş kavramının tercih edilmesi bunlardan biridir. Aşağıda tüm bunlar da ifade edilecektir. Ancak şu belirtilmelidir ki tek tek sayma yolu tercih edilince mutlaka eksikliklerin ve eleştirilerin bulunması doğaldır.

B. Tarihi Gelişim

Öldürme suçu, Türk hukuk sisteminde her zaman cezalandırılan bir fiil olmakla beraber nitelikli hallere kanun bazında 1274 sayılı Ceza Kanununda rastlamaktayız. 1274 tarihli Kanunun ikinci babının birinci faslında öldürme suçu hükme bağlanmıştır. Düzenlemenin 169. maddesinde tasarlayarak öldürmenin ne olduğu, 170. maddesinde ise tasarlayarak öldürmenin cezası (idam) düzenlenmiştir. Tasarlama

³ Doktrinde bazı yazarlar, 5237 sayılı TCK'nın birkaç hüküm dışında çağdaş ceza hukuku anlayışını yansıttığını, kişi hak ve özgürlüklerini korumayı hedefleyen, sade, kolay anlaşılıp uygulanacak bir tarzda kaleme alındığını belirtmektedirler: Gökçen / Balcı, MÜHF-HAD, s. 96.

dışında 1274 sayılı Kanunun 174. maddesinde ayrıca nitelikli hallerle ilişkin bir düzenleme daha yer almaktadır.⁴ 174. maddede, bir kimsenin taammüt olmaksızın bir şahsı öldürmesi halinde 15 sene müddetle kürek cezasına mahkum edileceği yazıyordu. Ancak öldürme fiili başka bir cinayet esnasında veya onun öncesinde veya sonrasında veya bir cünha işlenirken gerçekleşmişse öldüren şahıs kanunen idam cezasına mahkum edilecektir.⁵ Doktrinde bazı yazarlar 174. maddede yer alan nitelikli hallerin 765 sayılı Kanunda bulunan ağırlaştırıcı nedenlerin çoğuyla aynı olduğu belirtilmektedir.⁶

Öldürme suçu,765 sayılı Kanunda ise 2. Kitap 9. Bapta Şahıslara Karşı Cürümlerin birinci faslında düzenlenmekteydi. Bu faslın 448, 449, 450, 451 ve 453. maddeleri kasten öldürme fiiline ilişkin düzenlemelerdi. 448. madde öldürme suçunun temel şeklini düzenlemekteydi. 449 ve 450. maddelerde öldürme suçunun daha fazla ceza verilmesini gerektiren nitelikli hallerini hükme bağlıyordu. TCK'nın 449. maddesi⁷ müebbet hapis cezasını, 450. madde⁸ ise ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını içermekteydi.⁹ 451. maddede ise öldürme suçunun daha az ceza verilmesini gerektiren nitelikli şekli hükme bağlanmaktaydı.¹⁰ 453. maddede ise yeni doğmuş çocuğun öldürülmesi hükme bağlanmaktaydı.¹¹ Ayrıca geçen fasllara ait müşterek hükümler başlığını

⁴ Gökçen, Ahmet, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri*, Yayınevi yok, İstanbul, 1989, s. 147, 148.

⁵ Metin için bkz.: Gökçen, s. 147.

⁶ Dönmezer, Sulhi, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, Beta Basım Yayın, İstanbul, 2001, 16. Bası, s. 11.

⁷ m. 449: “Adam öldürmek fiili: 1. Karı, koca, kardeş, babalık, analık, evlatlık, üvey ana, üvey baba, üvey evlat, kayınbaba, kaynana, damat ve gelinler hakkında işlenirse; 2. Zehirlemek suretiyle yapılırsa; Fail, müebbet ağır hapis cezasına mahkum olur”.

⁸ m. 450: “Öldürmek fiili: 1. Usul ve fürudan biri aleyhine işlenirse; 2. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden biri aleyhine veya üyelik sıfatı sona ermiş olsa bile bu görevinden dolayı işlenmiş olursa; 3. Canavarca bir his sevk ile veya işkence ve tazip ile ika edilirse, 4. Taammüden icra olunursa; 5. Birden ziyade kimseler aleyhine işlenirse; 6. Yangın, su baskını ve gark gibi yedinci babın birinci faslında beyan olunan vasıtalarla yapılırsa; 7. Velevki husule gelmiş olmasın diğer bir suçu hazırlamak veya kolaylaştırmak veya işlemek için ika olunursa; 8. Bir suçtan hasil olacak faydayı elde etmek veya bu gayeye vasıl olmak maksadiyle yapılan ihzaratı saklamak için veya takip edilen gayeye vasıl olamamaktan mütevellit infial ile işlenmiş olursa; 9. Bir suçu gizlemek veya delil ve emarelerini ortadan kaldırmak veya kendisinin yahut başkasının cezadan kurtulmasını temin maksadiyle vukua getirilirse; 10. Kan gütme saikiyle işlenirse 11. Devlet memurlarından biri aleyhine görevi esnasında veya Devlet memurluğu sıfatı zail olsa bile bu görevi yapmasından dolayı işlenirse; fail, ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına mahkum edilir”

⁹ 450. maddedeki nitelikli hallerin karşılığında ölüm cezası öngörülmekteydi. Ölüm cezaları önce 03.08.2002 tarihli 4771 sayılı Kanunla yalnızca savaş ve yakın savaş tehdidi halleriyle ilgili uygulanması kabul edilmiş, daha sonra ise 14.07.2004 tarihli 5218 sayılı Kanunla tüm cürümler karşılığında öngörülen ölüm cezaları ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına dönüştürülerek bu cezanın mevzuatımızda yer almasına son verilmiştir.

¹⁰ Önder, Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler, s. 50; Dönmezer, s. 90.

¹¹ Bu hükmün niteliğiyle ilgili olarak farklı görüşler bulunmaktadır. Bağımsız suç tipi olduğunu belirtenler olduğu gibi öldürmenin daha az ceza verilmesini gerektiren

taşıyan üçüncü faslın 462.¹² ve 463. maddeleri¹³ öldürme fiiliyle de ilgiliydi. 462. madde 5237 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce 15.07.2003 tarihindeki 4928 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılmıştır.¹⁴ İştirake ilişkin kuralların varlığında gereksiz ve adaletsiz bir hüküm olan 463. madde ise doğru olarak 5237 sayılı Kanuna alınmamıştır.¹⁵ TCK'nın 451. maddesinde düzenlenen hüküm¹⁶ de 5237 sayılı TCK'ya alınmamıştır. Nedenellik bağının doğal bir olgu olması ve objektif isnadiyet kriterlerinin kabul edilmesi nedeniyle böyle bir hükme yer verilmesi gereksiz olduğundan 5237 sayılı Kanunda düzenlenmemiştir. 453. maddede düzenlenen hüküm (öldürme fiilinin anası tarafından şerefini kurtarmak saikiyle yeni doğmuş bulunan çocuğa karşı işlenmesine ilişkin hüküm) de¹⁷ yaşanan gelişmelere bağlı olarak 5237 sayılı Kanunda hükme bağlanmamıştır.¹⁸ Bu belirlemelerden sonra 765 sayılı Kanun ile 5237 sayılı Kanun nitelikli haller bakımından karşılaştırıldığında şu farkların bulunduğu görülmektedir: 765 sayılı TCK nitelikli halleri birkaç maddede düzenlemişken 5237 sayılı Kanun

---

nitelikli hali olduğunu kabul edenler de bulunmaktaydı. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Önder, Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler, s. 67-69.

¹² m. 462: “*Yukarıda geçen iki fasılda beyan olunan fiiller, zinayı icra halinde veya gayrimeşru cinsî münasebette bulunduğu esnada meşhuden yakalanan veya zina yapmak veya gayrimeşru cinsî münasebette bulunmak üzere yahut henüz zina yapmış veya gayrimeşru cinsî münasebette bulunmuş olduğunda zevahire göre şüphe edilmeyecek surette görünen bir koca veya karı yahut kız kardeş veya furuğdan biri yahut bunların müşterek faili veya her ikisi aleyhinde karı veya koca yahut usulden biri veya erkek veya kız kardeş tarafından işlenmiş olursa fiilin muayyen olan cezası sekizde bire indirilir ve ağır hapis cezası hapis cezasına tahvil olunur. Müebbet ağır hapis cezası yerine dört seneden sekiz seneye ve idam cezası yerine de beş seneden on seneye kadar hapis cezası verilir*”.

¹³ m. 463: “m. 463: “448, 449, 450, 456, 457 nci maddelerde beyan olunan fiilleri iki veya daha çok kimse birlikte yapmış olup da failin kim olduğu belli olmazsa bunlardan her birisi hakkında, fiil için tayin edilmiş olan ceza üçte birden yarıya kadar indirilerek hükmolunur. Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasını gerektiren fiillerde yirmi seneden, müebbet ağır hapis cezasını gerektiren fiillerde onaltı seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası tayin olunur. Şu kadarki, bu hüküm fiili doğrudan doğruya beraber işlemiş olanlar hakkında uygulanmaz”.

¹⁴ Bu hüküm haksız tahrikin özel şekli olarak nitelendirilmekteydi: Önder, Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler, s. 138; Dönmezer, s. 174.

¹⁵ 463. maddenin iştirake ikilik sistemini kabul eden ülkelerde suça katılanların iştirak paylarının belirlenmediği hallerde işin içinden çıkabilmek için kabul edilmiş istisnai bir hüküm olduğu ifade edilmektedir. Dönmezer, s. 179. Aynı yönde, Önder, Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler, s. 147. Hükmün niteliğiyle ilgili farklı görüşler de ileri sürülüyordu. Tüm bunlar için bkz.: Önder, Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler, s. 147.

¹⁶ 765 sayılı TCK'nın 451. maddesine göre, “*Ölüm, failin fiilinden evvel mevcut olupta failce bilinmeyen ahvalin birleşmesi veyahut failin idaresinden hariç ve gayri melhuz esbabın inzımanı yüzünden vukua gelmiş ise ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasını müstelzim hallerde on beş seneden ve müebbet ve on beş seneden fazla ağır hapsi müstelzim hallerde on seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası hüküm olunur.*”

¹⁷ m. 453: “*Öldürme fiili, anası tarafından şerefini kurtarmak saikiyle yeni doğmuş bulunan çocuğa karşı işlenmiş ise faile sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis cezası verilir*”.

¹⁸ Bazı yazarlar çağdaş eğilimler sonucunda TCK'ya alınmadığını belirtmektedirler: Gökçen, Ahmet / Balcı, Murat, *Kasten Öldürme Suçları (TCK m. 81-83)*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s. 5.

nitelikli halleri tek maddede hükme bağlamıştır. 765 sayılı Kanun nitelikli hallerin karşılığında müebbet hapis cezası ile ağırlaştırılmış müebbet hapis ceza öngörmüşken, 5237 sayılı Kanun yalnızca ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası belirlemiştir. Cezanın daha fazla verilmesini gerektiren nedenlerden (m. 449) zehirlemek suretiyle öldürme, babalık, analık, evlatlık, üvey ana, üvey baba, üvey evlat, kayınbaba, kaynana, damat ve gelinler hakkında işlenmesi (müebbet hapis cezası gerektirmekteydi); birden fazla kimseler aleyhine işlenmesi (m. 450, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası gerektirmekteydi) 82. maddede düzenlenmemiştir. Öldürmenin birden fazla kimse aleyhine tek fiille işlenmesine 5237 sayılı TCK da gerçek iştirakinin uygulanması kabul edildiğinden 82. maddeye alınmamıştır. Suçun töre saikiyle işlenmesi, gebe olduğu bilinen bir kadına karşı işlenmesi, çocuğa veya beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişilere karşı işlenmesi ise 765 sayılı Kanunda yer almazken 5237 sayılı Kanunda (ilk defa) düzenlenmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden biri aleyhine veya üyelik sıfatı sona ermiş olsa bile bu görevinden dolayı işlenmesi ile Devlet memurlarından biri aleyhine görevi esnasında veya Devlet memurluğu sıfatı zail olsa bile bu görevi yapmasından dolayı işlenmesi, kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle işlenmesi altında düzenlenmiş, ancak görevi esnasında veya TBMM üyelerine işlenmesi nitelikli hale alınmamış, görevi nedeniyle işlenmesi aranmıştır. 765 sayılı Kanunun 7, 8 ve 9. bentlerinde ifade edilen nitelikli haller ise sadeleştirilerek, aynı kapsama giren ifadeler bir kavram altında birleştirilerek, bazı kavramlara da yer verilmeyerek düzenlenmiştir. 765 sayılı Kanunun 450. maddesinin 6. bendinde yer alan nitelikli hal (yangın, su baskını ve gark gibi yedinci babın birinci faslında beyan olunan vasıtalarla yapılması) bazı ilavelerle (bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle) yeniden hükme bağlanmıştır.

C. Tasarlayarak İşlenmesi (TCK m. 82/1-a)

Suçun tasarlayarak işlenmesine ilişkin nitelikli hal 1274 tarihli Ceza Kanununda ve 765 sayılı Kanunda da yer almaktaydı. 5237 sayılı Kanunda da düzenleme kapsamına alınmıştır. Ancak tasarlamanın ne anlama geldiği belirtilmemiş, tespiti uygulama ve doktrine bırakılmıştır. Madde gerekçesinde de bir belirleme yapılmamıştır. Doktrinde tasarlamanın ne olduğu konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bu kapsamda soğukkanlılık ve plan kurma teorisinin öne çıktığı görülmektedir. Soğukkanlılık teorisine göre, tasarlamanın iki unsuru bulunmaktadır. Suç işleme kararı ile harekete geçme arasında bir zamanın geçmiş olması ve failin soğukkanlı hareket etmesi bu iki unsuru oluşturmaktadır. Plan kurma teorine göre de tasarlamanın iki unsuru bulunmaktadır. Birincisi suç işleme kararı ile harekete geçme arasında bir zamanın geçmesi, ikincisi ise bu zaman dilimi içinde suçun işleneceği yeri, zamanı, suçun işleniş şeklini belirleyen, suç işleme araçlarını seçen ve suçu nasıl işleyeceği planını yapan kişinin

suçu işlemesidir.¹⁹ Türk hukukunda plan kurma teorisinin benimsendiği söylenebilir.²⁰ Yargıtay ise somut olayın koşullarını değerlendirmek suretiyle, esas itibarıyla her iki teoriyi de bir arada uygulayarak karar vermektedir. Ancak yalnızca plan kurma teorisinden bahsettiği kararları da bulunmaktadır.²¹ Yargıtay'a göre, "...tasarlama; ani kast türünün dışında kalmakta, düşünce kastına girmektedir. Tasarlamının hukuki niteliği öğretide tartışmalı olmakla birlikte, istikrar kazanmış Yargıtay uygulamalarına göre, tasarlama bahsedilebilmesi için; 1- Failin bir kimsenin hayat hakkı veya vücut bütünlüğüne karşı eylemde bulunmaya sebatla ve şartsız olarak karar vermesi, 2- Failin düşünüp planladığı suçu işlemeyi önce makul bir süre geçmesine ve ulaştığı ruhi sükunete rağmen bu kararından vazgeçmeyip sebat ve ısrarla faili icraya başlaması, 3- Failin gerçekleştirmeyi planladığı faili, belirlenmiş bir kurgu dahilinde icra etmesi gerekmektedir. Tasarlama halinde fail, anında karar verip faili işlemekte, suç işleme kararı ile failin icrası arasında sükunetle düşünemeye yetecek kadar süre geçmektedir. Fail bu süre içerisinde suçu işleyip işlememe konusunda düşünmekte ve ancak suçu işlemekten vazgeçmemektedir. Failin suçu işlemekten vazgeçmesi ve fakat bir başka nedenle veya bir başka ani kararlar eylemi gerçekleştirmesinde tasarlama söz edilemez. Suç işleme kararının hangi seviyedeki fail için ve ne zaman alındığı ile eylemin şarta bağlı olmayan bu kararlardan ne kadar zaman geçtikten sonra işlendiği mevcut delillerle ispatlanmalı, suç kararıyla eylem arasında geçen zaman dilimi içerisinde ruhi sükunete ulaşıp ulaşamayacağı değerlendirme konusu yapılmalıdır. Yerel mahkeme kararında da belirtildiği üzere; maktulün, sanığın babasına ait evi

¹⁹ Bkz.: Centel, Nur / Zafer, Hamide / Çakmut, Özlem, *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, C. I, Beta Basım Yayın, İstanbul, 2017, s. 45; Özbek, Veli Özer / Doğan, Koray / Bacaksız, Pınar, *Türk Ceza Hukuku, Özel Hükümler*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, 14. Baskı, s. 121, 122; Tezcan, Durmuş / Erdem, Mustafa Ruhan / Önok, Murat, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, 17. Baskı, s. 149; Koca, Mahmut / Üzülmöz, İlhan, *Türk Ceza Hukuku, Özel Hükümler*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, 5. Baskı, s. 96.

²⁰ Tezcan / Erdem / Önok, s. 149; Özbek / Doğan / Bacaksız, *Özel Hükümler*, s. 122; Centel / Zafer / Çakmut, s. 46; Dönmezer, s. 54.

²¹ "Dava; tasarlayarak kasten öldürme suçuna ilişkindir. Oluşa ve dosya kapsamına göre; sanığın boşandığı eşi maktulenin bir başka şahısla evlenmesi ve buna rağmen sanıktan nafaka almaya devam etmesi ve çocukların velayetini vermek istememesi üzerine, sanıkların maktuleyi öldürmeye karar verdikleri, maktulenin velayet davasına ilişkin duruşmaya geleceğinin sanık tarafından olaydan bir gün önce öğrenilmesi üzerine, maktulenin öldürülmesi yönünde plan yaptıkları, sanıkların aralarındaki iş bölümü uyarınca sanığın olayda kullanılan silahı adliyeye getirerek sanığa verdiği, sanığın azmettirmesiyle sanığın maktulü adliye çıkışında öldürdüğü, sanıkların ise duruşmadan haberdar olup özellikle duruşmadan önce araçla adliyeye geldikleri, olay yeri yakınında bulunarak diğer sanıkların öldürme yönündeki iradelerini kuvvetlendirdikleri, sanığın geldikleri araç içerisinde adliyenin yakınında hazır vaziyette beklediği, sanığın eylemi gerçekleştirmesinden sonra, olayda silahı temin eden sanığın sanık ile birlikte sanığın kullandığı araca binerek beraberce olay yerinden uzaklaştıkları nazara alındığında, sanıkların sübut bulan eylemlerinin maktulü tasarlayarak öldürme suçuna yardım etme suçunu oluşturduğu, sabit olan bu suçtan mahkumiyetlerine hükmolunması gerektiği gözetilmelidir", 1. CD, 13.11.2019, E. 2017/3635 K. 2019/4940. Ayrıca bkz.: 1. CD, 22.1.2020, E. 2019/1872, K. 2020/206.

satın alması ve tapuyu devretmek için fazla bedel istemesi nedeniyle aralarında husumet bulunduğu, kasten öldürme eyleminin de bu husumetten kaynaklandığı sabit ise de, dosya içerisinde sanığın maktulu öldürmeye sebatla ve şartsız olarak ne zaman karar verip bu yönde bir plan yaptığı, ulaştığı ruhi sükunete rağmen öldürme kararından vazgeçmeyerek bu amaçla tabanca edinerek olay öncesinde maktulün evinin bulunduğu mahalleye geldiği, olay tarihinde de maktulu takip ederek öldürdüğü hususunda, tasarlamanın varlığını ispat edecek nitelikte, her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmamaktadır”²²

²² CGK, 23.09.2014, E. 2014/1-423, K. 2014/390; *Tasarlama, ani kast türünün dışında kalmakta olup, “düşünce kasti” veya “kastın yoğunlaşmış hali” olarak kabul edilmektedir. Hukuki niteliği öğretide tartışmalı olmakla birlikte, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun yerleşik kararlarında kabul edildiği üzere; tasarlama bahsedilebilmesi için, failin, bir kimsenin yaşam hakkı veya vücut bütünlüğüne karşı eylemde bulunmaya sebatla ve koşulsuz olarak karar vermesi, düşünüp planladığı suçu işlemeyen önce makul bir süre geçmesine ve ulaştığı bu sükunete rağmen bu karardan vazgeçmeyip, sebat ve ısrarla fiilini icraya başlaması, belli bir kurgu dahilinde fiili icra etmesi gerekmektedir. Tasarlama halinde fail, anında karar verip fiili işlememekte, suç işleme karan ile fiilin icrası arasında sükunetle düşünebilmeye yeterli bir süre geçmektedir. Fail, bu süre içerisinde suçu işleyip işlememe konusunda düşünmekte ve suçu işlemekten vazgeçmemektedir. Failin suçu işlemekten vazgeçmesi ve fakat bir başka nedenle ve bir başka ani kararla fiili işlemesinde tasarlama söz edilemez. Suç işleme kararının hangi düzeydeki eylem için ve ne zaman alındığı ve eylemin şarta bağlı olmayan bu kararlılıktan ne kadar zaman geçtikten sonra işlendiği mevcut kanıtlarla saptanmalı, suç kararıyla eylem arasında geçen zaman dilimi içerisinde ruhi sükunete ulaşıp ulaşılamayacağı değerlendirilmelidir. Buna göre, tasarlama konusunda mevcut her iki teorinin de tek başına yeterli olmadığı, her olayın özelliğine göre tasarlamanın tayin edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bunun için de, failin belli bir kimseye karşı suç işleme niyetinde sebat etmesi kadar, suçun ne suretle işleneceği hususunda ana hatları ile plan yapması durumunun da birlikte düşünülmesi ve değerlendirmenin bunlardan yalnız birine bağlı kalınmaksızın yapılması daha adil sonuca varılması bakımından yerinde olacaktır. Bu itibarla, suç işleme kararının verildiği zaman (harekete geçme süresi), suçun ne şekilde, nerede, ne ile işleneceği hususunda yapılan plan ve bunları sağlama eylemleri ölçü olacaktır. Taammütte, suç işleme kararının ne zaman verildiği hususu, cezanın ağırlığı karşısında, insan yapısı gereği çoğu zaman ikrar haricindeki delillerle açıklığa kavuşacaktır”, CGK, 27.01.1986, E. 1985/1-512, K. 1986/30; “Ceza Genel Kurulu’nun 28.04.1998 gün ve 117-155, 13.11.2001 gün ve 239-247, 03.10.2006 gün ve 30-210, 15.12.2009 gün ve 200-290, 02.02.2010 gün ve 239-14 ile 16.02.2010 gün ve 251-25 sayılı kararları ile Özel Dairelerin yerleşik kararlarında kabul edildiği üzere, tasarlama; ani kast türünün dışında kalmakta, düşünce kasti girmektedir. Hukuki niteliği öğretide tartışmalı ise de, Yargıtay’ın duraksamasız uygulamalarına göre, tasarlama bahsedilebilmesi için: 1- Failin bir kimsenin yaşam hakkı veya vücut bütünlüğüne karşı eylemde bulunmaya sebatla ve koşulsuz olarak karar vermesi, 2- Failin düşünüp planladığı suçu işlemeyen önce makul bir süre geçmesine ve ulaştığı ruhi sükunete rağmen bu karardan vazgeçmeyip sebat ve ısrarla fiilini icraya başlaması, 3- Failin gerçekleştirmeyi planladığı fiili, belirlenmiş kurgu dahilinde icra etmesi gerekmektedir. Tasarlama halinde fail, anında karar verip fiili işlememekte, suç işleme kararı ile fiilin icrası arasında sükunetle düşünebilmeye yetecek kadar bir süre geçmektedir. Fail, bu süre içerisinde suçu işleyip işlememe konusunda düşünmekte ve suçu işlemekten vazgeçmemektedir. Failin suçu işlemekten vazgeçmesi ve fakat bir başka nedenle ve bir başka ani kararla fiili işlemesinde tasarlama söz edilemez. Suç işleme kararının hangi düzeydeki eylem için ve ne zaman alındığı ile eylemin şarta bağlı olmayan bu kararlılıktan ne kadar zaman geçtikten sonra işlendiği mevcut kanıtlarla saptanmalı, suç kararıyla eylem arasında geçen zaman dilimi içerisinde ruhi sükunete ulaşıp ulaşılamayacağı değerlendirme konusu yapılmalıdır. Bu açıklamalar ışığında uyumsuzluk konusu değerlendirildiğinde; Sanıkların birlikte hareket ederek E.S.’yı kasten*

Tasarlamanın kabul edilmesinin nedeni, failin mağdura kendini savunma ve yaşama şansı bırakmaması, onu hazırlıklı olmadığı bir plan doğrultusunda öldürmesi olarak ifade edilmektedir. Ayrıca tasarlama fiili gerçekleştirme ihtimalinin, tasarlama olmadan gerçekleştirilen suça göre daha yüksek olduğu, failin işlenmesinden sonra kaçmanın, delillerin yok edilmesinin de tasarlamanın için de bulunduğu belirtilmektedir.²³

Tasarlamanın hukuki niteliği tartışmalıdır. Bazı yazarlar kastın yoğun şekli olduğunu kabul etmektedirler.²⁴ Bizim de görüşlerine

---

öldürdükleri konusu her hangi bir kuşkuya yer vermeyecek şekilde kesin olup, görgü tanığı bulunmayan olayda sanıkların kasten öldürme suçunu tasarlayarak gerçekleştirip gerçekleştirmedikleri hususunun dosyada mevcut bilgi ve belgeler ile sanıkların savunmaları ve tanık anlatımları değerlendirilmek suretiyle belirlemesi gerekmektedir. Amacı maddi gerçeğin ortaya çıkarılması olan ceza yargulamasının en önemli ilkelerinin birisi de <kuşkudan sanık yararlanır> (in dubio pro reo) ilkesidir. Bu ilkenin özü, ceza davasında sanığın cezalandırılması bakımından gözönünde tutulması gereken herhangi bir meseleye ilişkin kuşkunun, sanığın yararına değerlendirilmesidir. Oldukça geniş bir uygulama alanı bulunan bu kural, bir suçun gerçekten işlenip işlenmediği veya işlenmiş ise gerçekleştirilme biçimi konusunda kuşku belirmesi halinde uygulanacağı gibi, dava koşulları bakımından da geçerlidir. Yerel mahkeme kararında da belirtildiği üzere maktulün, arkadaşı tanık L. ile birlikte olaydan bir buçuk ay önce sanık H.'i darp etmeleri nedeniyle taraflar arasında oluşan bir husumet bulunduğu, ancak maktulün annesi katılan F. başta olmak üzere bir kısım tanıkların anlatımına göre maktul ile sanık H.'in önceki olay sonrasında barıştıkları, hatta birkaç kere bir araya gelip birlikte eğlendikleri anlaşılmaktadır. Her ne kadar yerel mahkeme tarafından sanık H.'in maktulden intikam almayı ve onu öldürmeyi planladığı, bu amaçla maktul ile barışmış gibi yaparak onun güvenini kazandığı, olay gününde maktule telefon ederek onu yanlarına çağıracağı ileri sürülmüş ise de, öncelikle dosyada bulunan telefon kayıtlarına göre sanık H. olay günü maktulü hiç aramamış, aksine maktul olay günü sanık H.'i telefonla aramış ve aynı gün bir de mesaj göndermiştir. Tüm bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda, olay günü sanıklar ile maktul arasında, maktulün sanık H.'i darp etmesi nedeniyle açılan davada sanık H.'in şikayetini geri alıp almayacağı konusunda başlayan tartışma sonrasında sanıkların E.S.'yi tüfekle vurarak öldürdükleri anlaşılmakta olup, sanıkların E.'u öldürmeye sebatla ve koşulsuz olarak ne zaman karar verdikleri, ulaştıkları ruhi sükunete rağmen öldürme kararından vazgeçmeyip bu kararlarını icra ettikleri hususunda, her türlü kuşkudan uzak, kesin ve mahkûmiyete yeterli kanıt dosya içerisinde bulunmamaktadır. Bu nedenle, tasarlamanın varlığı için aranan koşulların somut olayda gerçekleşmediği nazara alındığında, sanıklar hakkında Özel Daire bozma kararı doğrultusunda kasten öldürme suçundan mahkûmiyet karar verilmesi gerekirken, yerel mahkemeye eski hükümden direnilmesinde isabet bulunmadığından, direnme hükümünün belirtilen bu nedenden dolayı bozulmasına karar verilmelidir"; "Sanık Gürhan'ın, gayri resmi yaşadığı maktülenin kızı Sibel'in kendisinden ayrılıp başkası ile resmi nikahla evlenmesine maktülenin sebep olduğunu düşünerek maktüleye karşı yaralama, ateş etme gibi eylemleri gerçekleştirdiği, maktüleyi öldürmeye karar verip plan yaptığı, sanık Ahmet'den aldıkları av tüfeği ve tanık Eşe'ye ait motosikleti yanlarına alarak olaydan iki gün önce Antalya ilinden sanık Adnan ile birlikte Uşak iline geldikleri, maktülenin evinin bulunduğu bölgede keşif yaptıkları, olay sabahı da sanık Adnan'ın kullandığı motosikletle yüzlerinde kaşkol sarılı şekilde maktülenin evinin önüne geldikleri, sanık Gürhan av tüfeği ile odun indirmekte olan maktüleye birden fazla ateş ederek öldürdüğü ve olay yerinden birlikte kaçtıkları olayda", 1. CD, 15.12.2010, E. 2009/3034, K. 2010/8132.

²³ Tezcan / Erdem / Önok, S. 97; Dönmezer, Sulhi / Erman, Sahir, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım, C. II, Beta Basım Yayın, İstanbul, 1997, Yeniden Gözden Geçirilmiş Onbirinci Bası, s. 237.

²⁴ Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s. 122.

katıldığımız bazı yazarlar ise fiilin işlenişine ilişkin bir özellik olduğunu belirtmektedirler.²⁵ Tasarlamamanın nitelikli hal kabul edilmesinin nedeni de fiilin işleniş tarzındaki bu özellik oluşturmaktadır.²⁶

Hata halinde tasarlama nitelikli halinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalıdır. Tasarlayarak A'yı öldürmek isterken, hata sonucunda B'nin öldürülmesinde nitelikli halin uygulanıp uygulanmayacağı konusunda bazı yazarlar tasarlama dolayısı ile nitelikli halin uygulanamayacağını, suçun temel şekliyle cezalandırılacağını belirtirken,²⁷ bazı yazarlar nitelikli halin uygulanacağını ve failin nitelikli halden sorumlu tutulacağını ifade etmektedirler.²⁸ Yargıtay da hata halinde nitelikli halin uygulanamayacağını kabul etmektedir.²⁹ Kanaatimizce tasarlama fiilin işlenişine ilişkin bir özellik olduğundan, şahısta hata fiilin işlenişini etkilemediğinden failin bu hatadan yararlanamaması gerekir.

Sapma halinde ise bu nitelikli hal uygulanmaz. Çünkü sapma sonucu öldürülen kişiye karşı tasarlamamanın varlığından bahsetmek söz konusu olmayacaktır. Ayrıca sapma sonucu işlenen fiil açısından ya taksir ya da olası kast olduğundan her ikisinde de tasarlamamanın varlığından söz edilemeyeceğinden tasarlama şeklindeki nitelikli hal uygulanamayacaktır. Yargıtay, tasarlanan fiil işlenirken o esnada tesadüfen orada bulunan kişilerin öldürülmesi halinde bu kişiler açısından tasarlamamanın uygulanmasının söz konusu olmadığını kabul etmektedir.³⁰

²⁵ Koca / Üzülmüş, Özel Hükümler, s. 97; Tezcan / Erdem / Önok, s. 153.

²⁶ Koca / Üzülmüş, Özel Hükümler, s. 97.

²⁷ Koca / Üzülmüş, Özel Hükümler, s. 153; Hafizoğulları, Zeki / Özen, Muharrem, *Türk Ceza Hukuku, Özel Hükümler, Kişilere Karşı Suçlar*, US-A Yayıncılık, Ankara, 2011, 2. Baskı, s. 47.

²⁸ Erem, Faruk, "Teammüd", AÜHFD, C. XXXVII, 1980, S. 1-4, s. 25, 26; Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s. 123; Tezcan / Erdem / Önok, s. 150.

²⁹ "Sanık Ali'nin öldürmeyi tasarladığı kişi yerine, o zannederek bir başka kişiyi öldürdüğü ve 5237 sayılı TCK'nın 30. maddesi gereğince hatasından yararlanacağı ve ağırlaştırıcı nedenden sorumlu tutulamayacağı gözetilmeden suç niteliğinde yanlıya düşülerek yazılı şekilde tasarlayarak öldürme suçundan hüküm kurulması", 1. CD, 02.10.2013, E. 2013/2229, K. 2013/5446; "... öldürmeyi düşündüğü K. tarafından eşi kaçırılan sanığın haksız bir eylemin etkisiyle hareket ederek eylemi gerçekleştirdiği konusunda bir tereddüt bulunmamakta ise de, sanığın eylemini eşinin kaçırılmasının üzerinden bir yıl gibi uzun bir süre geçtikten sonra gerçekleştirmiş bulunması, daha önce eşini kaçırılan K.'i bir kez görmüş olması ve K. ile maktul arasında 6 yaş farkın bulunması hususları birlikte değerlendirildiğinde, sanığın daha dikkatli ve özenli davranması durumunda öldürdüğü C.'in gerçek kimliğini anlayabileceği, bunun için de somut olay itibarıyla yeterli zamanının olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla, sanığın hatası kaçınılmaz nitelikte bir hata olmadığından, dolayısıyla sanığın hata hükümlerinden yararlanması mümkün bulunmadığından, sanık hakkında haksız tahrik hükümlerini uygulayan yerel mahkeme kararının bozulmasına ilişkin Özel Daire kararı isabetlidir", CGK, 24.12.2013, E. 2013/1-664, K. 2013/622.

³⁰ "Suçun tasarlanarak işlendiğinin kabulü için; sanıkların belli bir kişi veya kişilere yönelik eylemi gerçekleştirmeye olay tarihinden önce karar vermeleri, kararlarında sebat ve ısrar göstermeleri, karar ile icra arasında makul bir süre geçmesinin gerektiği, somut olayda

Haksız tahrik ile tasarlamanın aynı anda uygulanıp uygulanmayacağı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüş haksız tahrikle tasarlamanın bir arada bulunamayacağını belirtmektedirler. Bu görüş tasarlama da soğukkanlılık teorisini kabul etmekte ve soğukkanlı davranan birinde hiddet veya şiddetli elem bulunamayacağını ifade etmektedir. Diğer görüş ise tasarlama ile haksız tahrikin bir arada bulunacağını benimsemektedir. Plan kurma teorisini kabul eden bu görüş, karar verme ile harekete geçme arasında bir süre geçmesi ve bu süre içinde fiilin nasıl işleneceğine ilişkin ana hatlarıyla plan yapılması, fiilin haksız tahrik altında işlenmesine engel olmayacağını kabul etmektedir. Yani hiddet veya şiddetli elem duyan bir kişi fiili plan kurmak suretiyle işleyebilir. Dolayısıyla tasarlama ile haksız tahrik bir arada bulunabilir.³¹ Türk hukukunda da kabul edilen görüş, haksız tahrik ile tasarlamanın bir arada bulunabileceğidir.³² Yargıtay da son kararlarında tasarlama da plan kurma teorisini de kabul ettiğinden haksız tahrik hükmünün uygulanacağını benimsemektedir.³³ Bize göre de haksız tahrik ile tasarlama bir arada uygulanabilir. Zira işlenen fiil nedeniyle öfke ve şiddetli üzüntü içinde olan fail, işleyeceği fiili planlayarak gerçekleştirebilir.

Tasarlayarak bir kişiyi öldüren kişinin kastı doğrudan kasttır. Düşünüp taşınarak, yaptığı plan doğrultusunda fiili işleyen kişinin kastı doğrudan kasttır. Dolayısıyla da tasarlama nitelikli hal açısından

---

öldürülen ve öldürmeye teşebbüs edilen çocukların bir kısmının tesadüfen olay yerinde bulunduğu, çocuklara yönelik olarak eylemin planlandığına dair delil bulunmadığı nazara alındığında, sanıkların maktul ve mağdurları öldürme kararını önceden verip, bu kararda makul süre sebat ve ısrar gösterdikleri kesin delillerle ortaya konulmadığı halde, eylemin planlandığından bahsedilerek, sanıklar hakkında tasarlama ile öldürme ve öldürmeye teşebbüs suçlarından hükümler kurulması”, 1. CD, 10.12.2019, E. 2018 / 5740 K. 2019 / 5447.

³¹ Bkz.: Dönmezer / Erman, II, s. 238, 239; Centel / Zafer / Çakmut, s. 47; Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 147; Artuk, M. Emin / Gökçen, Ahmet, *Ceza Hukuku, Özel Hükümler*, (M. Emin Artuk, Ahmet Gökçen, M. Emin Alşahin, Kerim Çakır), Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, 16. Baskı, s. 76.

³² Dönmezer / Erman, C. II, s. 240; Önder, Ayhan, *Ceza Hukuku, Genel Hükümler*, C. II-III, Beta Basım Yayın, Yenilenmiş II. Bası, İstanbul 1992, s. 290; Öztürk, Bahri / Erdem, Mustafa Ruhan, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, 19. Baskı, s. 343; Kangal, Zeynel T., “Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik”, EÜHFD, 2010, C. XIV, S. 3-4, s. 56; Demirbaş, Timur, *Ceza Hukuku, Genel Hükümler*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, 13. Baskı, s. 459; Özbek / Doğan / Bacaksız, *Özel Hükümler*, s. 123; Tezcan / Erdem / Önok, s. 152; Centel / Zafer / Çakmut, s. 47; Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 147; Soyaslan, Doğan, *Ceza Hukuku, Özel Hükümler*, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2016, 11. Baskı, s. 134; Artuk / Gökçen, s. 76.

³³ “Tasarlama ile haksız tahrikin bir arada uygulanıp uygulanmayacağı konusu öğretisi ve uygulamada tartışmalı olmakla birlikte, failin haksız tahrikin doğurduğu hiddet veya şiddetli elem sebebiyle adam öldürmeye karar vermesi ve suçu nasıl işleyeceği konusunda plan yapması, bütün tasarlama süreci boyunca hiddet veya şiddetli elem etkisi altında bulunması, bir başka anlatımla maruz kaldığı tahrik ile işlediği suç arasında nedensellik ilişkisi bulunması halinde tasarlama ile öldürme suçlarında haksız tahrik hükümlerinin uygulanması gerektiği kabul edilmelidir. Nitekim Ceza Genel Kurulunun 26.6.2012 gün ve 76-258 Sayılı kararında da aynı sonuca ulaşılmıştır”: CGK, 18.12.2012, E. 2012 / 1-1049, K. 2012 / 1851, www.kazanci.com.tr (E.T.10.03.2015).

teşebbüs söz konusu olabilir. Olası kastın varlığı halinde tasarlama yoktur. Fiilin işlenmesinin tasarlayarak gerçekleştirilmesi gerekir. Kişinin başka bir kararla veya ani gelişen bir durumla fiili işlemesi halinde tasarlamanın varlığı söz konusu olmayacaktır.

Tasarlama ile ilgili tartışılan diğer bir husus da akıl hastalığı ile tasarlamanın bir arada bulunup bulunamayacağıdır. Bazı yazarlar akıl hastası olan kişilerin tasarlayarak fiili işleyemeyeceğini kabul ederken³⁴ bazı yazarlar ise akıl hastası olan bir kişinin de tasarlayarak bir kişiyi öldürebileceğini ifade etmektedirler.³⁵ Konu aslında tıbbi nitelikte olup tasarlamadaki hususları akıl hastası bir kişinin yapıp yapamayacağının uzmanına sorularak belirlenmesi gerekecektir. Ancak genel olarak düşünüldüğünde algılaması olmayan ve davranışları yönlendirme yeteneği önemli ölçüde azalmış kişinin tasarlayarak fiili işlemesinin söz konusu olmaması gerekir.³⁶ Bazı yazarlar TCK m. 32/2 anlamında akıl hastalığı olan kişilerin tasarlayarak birini öldürebileceğini ifade etmektedirler.³⁷

D. Canavarca Hisle veya Eziyet Çektirerek Öldürmek (TCK m. 82/1-b)

TCK'nın 82. maddesinin 1. fıkrasının b bendinde yer alan bu nitelikli halde iki seçimlik hareket belirtilmiştir. Biri canavarca hisle kişinin öldürülmesi, diğeri eziyet çektirerek kişinin öldürülmesidir. Ancak doktrinde farklı özellikteki iki ayrı nitelikli halin aynı bentte yer alması eleştirilmektedir. Zira biri failin subjektif durumundan, diğeri suçun işlenme biçiminden kaynaklanmaktadır.³⁸ Eleştirinin ifade ettiği canavarca hissin failin psikolojik durumundan kaynaklandığı, eziyet çektirerek öldürmenin ise fiilin işleniş şekline kaynaklandığı doğrudur. Ancak kanaatimizce kanun koyucu somut olayda gerçekleşen hususun bazen her iki hususun da kapsamına girebilmesi, failin hangisiyle hareket ettiğinin tam olarak belirlenememesi gerekçesiyle olsa gerek her iki hareketi de aynı bentte düzenlemek ihtiyacı hissetmiştir.

Canavarca hisle öldürme suçunun işlenmesi 765 sayılı Kanunda da düzenlenmişti. Bu nitelikli hal 765 sayılı Kanunda “canavarca bir his sevki” olarak ifade edilmişti.

³⁴ Koca / Üzülmüş, Özel Hükümler, s. 99.

³⁵ Hafizoğulları / Özen, s. 47; Soyaslan, s. 134; Hafizoğulları, Zeki / Ketizmen, Muammer, “5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Hayata Karşı Suçlar”, Ankara Barosu Dergisi, Y. 66, S. 1, 2008, s. 148.

³⁶ Koca / Üzülmüş, Özel Hükümler, s. 99.

³⁷ Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s. 124.

³⁸ Tezcan / Erdem / Önok, s. 153.

82. maddenin b bendinde yer alan hususların nitelikli hal kabul edilmesinin nedeni, faildeki ahlaki kötülüğün yoğunluğu ve insanlara özgü duygulardan yoksunluk olarak ifade edilmektedir.³⁹

Madde gerekçesinde kişinin acıma hissi olmaksızın bir başkasını öldürmesi halinde canavarca hissin bulunduğu ifade edilmektedir. Gerekçeye göre canavarca his, öldürmenin vahşi yöntemle gerçekleştirilmesidir. Gerekçede kişinin yakılarak, uyurken kulağının içine kızgın yağ dökülerek veya vücudun parçalanarak öldürülmesi halinde canavarca hisle öldürmenin bulunduğu belirtilmektedir. Ancak gerekçenin canavarca hissi belirlemek açısından yeterli olmadığı görülmektedir. Zira suçun canavarca hisle işlenmesi ile suçun işleniş biçiminin canavarca olması birbirinden farklıdır. Failde canavarca his bulunmamakla birlikte fiilin işleniş şekli canavarcaysa eziyet çektirerek öldürme söz konusudur. Kendisine küfreden kişiyi doğrayarak öldürme durumunda eziyet çektirerek öldürme söz konusudur.⁴⁰ Gerekçede verilen bazı örneklerde canavarca hissin varlığından ziyade eziyet çektirme söz konusu olabilir. Ancak belirtilen hareketler canavarca hisle yapılmışsa nitelikli hal oluşturacaktır. Ayrıca bazı yazarların da belirttiği gibi, faili suç işlemeye yönelen neden bir insanın duyabileceği hisler ile açıklanamıyorsa canavarca hisle öldürmek söz konusudur.⁴¹ Ancak hiçbir neden yokken, nasıl öldüğünü görmek için, zevk için, öldürmüş olmak için, ölüm korkusunu görmek veya göstermek,⁴² çektiği acıdan zevk duyarak öldürmelerde, bir insanın duyabileceği bir hisle açıklanamayan nedenle eylemin gerçekleştirilmesinde,⁴³ canavarca hisle öldürme söz konusudur. Bazı yazarlara göre, toplum bilincinin ve ahlakının tepkisini çeken, amaçladığı ile ortaya çıkan sonuç arasında nicel açıdan açık oransızlık bulunan, her türlü bulgu ve delille kanıtlanabilen ve özünde hoyrat ve yabani kötülük eğilimi bulunan psikolojik içtepi, canavarca histir.⁴⁴

³⁹ Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 99.

⁴⁰ Tezcan / erdem / Önok, s. 154.

⁴¹ Erman, Sahir / Özek, Çetin, *Ceza Hukuku Özel Bölüm, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, Dünya Yayıncılık, İstanbul, 1994, no. 39.

⁴² Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 100, 101.

⁴³ “Sanığın eşya indiren maktulle birlikte girdiği apartmanın bodrum katında, maktulün, etrafta dağınık şekilde bulunan eşyaların belli bir düzene göre konulmasının uygun olacağını söylediği esnada, depoda bulunan baltanın künt tarafı ile maktulün kafasına vurduğu, daha sonra yere düşen maktule başını gövdeden ayırarak şekilde birçok kez baltayla vurmak suretiyle öldürdüğü olayda; sanığın maktulü öldürme nedeninin tespit edilememesi ve öldürme kastına yönelik çok sayıdaki yaranın tek başına canavarca hisle kasten öldürme suçunun kanıtı sayılamayacağı, sanığın canavarca hisle hareket ettiğini gösterir nitelikte delil bulunmadığı, bu şekilde sanığın fiilinin TCK'nun 81. maddesinde düzenlenen kasten öldürme suçunu oluşturduğunun kabulü gerekmektedir”, CGK, 20.09.2016, E. 2015 / 1-334, K. 2016 / 317.

⁴⁴ Selçuk, Sami, “Karşılaştırmalı Hukuk Açısından Canavarca His Sevkiyle Adam Öldürme”, Yargıtay Dergisi, C. 14, 1988, S. 4, s. 482; 1.CD, 29.12.2004, E. 2004 / 2994, K. 2004 / 4402.

Yargıtay öldürmüş olmak için öldürmeyi,⁴⁵ acı çekmesinden zevk duymak için öldürmeyi, silahını denemek için öldürmeyi canavarca hisle öldürmek olarak nitelendirmektedir.⁴⁶ Yine ateş etme eylemini ve

⁴⁵ I. CD, 11.12.2018, E. 2018 / 3880, K. 2018 / 5267.

⁴⁶ “Çeşitli yargısal kararlarda da vurgulandığı üzere, sırf öldürmüş olmak için öldürmek, ölenin acı çekmesinden zevk duymak için öldürmek, silahı denemek maksadıyla öldürmek gibi hâller sadist bir duygu ve düşüncenin eyleme egemen olması bakımından “canavarca his ile” öldürmeye örnek oluştururlar. Benzer biçimde belli toplumsal sınıflara ya da farklı inanç veya mezhep gruplarına duyduğu huş nedeniyle öldürme, canavarca his sevki ile öldürme suçunu oluşturur. Kanunda “canavarca his”in tanımı yapılmamış ise de, yukarıdaki açıklamalar ışığında; 1-) Bu sözcüklerin psikolojik bir olgu olduğu, 2-) Bu olgunun her türlü bulgu ve kanıtla belirlenebileceği, bu bağlamda özellikle failin davranışları, fiili işlemeye iten nedenlerle sonuç arasındaki oransızlığın ölçüt oluşturabileceği, ancak hiçbir neden olmamasının her zaman bu içtepinin kanıtı olamayacağı, 3-) Yasanın; kullanılan aracı değil, içtepiyi ağırlaştırıcı neden olarak benimsemiş olduğu, kullanılan aracın bu içtepinin kanıtlanmasında yardımcı olabileceği, ancak zorunlu olmadığı, 4-) “Canavarca his sevki”nin toplumun ortak bilincinin, duygusunun ve vicdanının hiçbir zaman onaylamayacağı, alçakça bir güdü / içtepi olduğunun gözden uzak tutulmaması gerekeceği, eylemin ağırlığı ile eyleme iten neden arasındaki oransızlık, failin tehlikeliliği ve kötülüğünü sergileyen ölçütlerle ortaya konulması gerekeceği, (Sami Selçuk, agm, s. 481.) gibi ölçütler de göz önünde bulundurularak bir tanımlama yapmadan her bir olayın kendi koşulları içinde değerlendirilmesi gerekir. Bu açıklamalar ışığında uyuşmazlık konusu değerlendirildiğinde; Evli ve bir çocuklu sanığın, barda konsomatrislik yaptığını beyan ettiği maktule ile tanıştıktan sonra maktulle aralarında duygusal yakınlık başladığı, suç tarihinden 4-5 gün önce sanığın, araç kiralama işiyle de uğraşan babasından dizel yakıtla çalışan aracını alarak maktule kız kardeşi ile birlikte tatil amacıyla Antalya ili, Kemer ilçesine giderek bir pansiyona yerleştikleri, 3-4 gün pansiyonda kalıp tatil yaptıktan sonra sanığın, maktulenin kardeşini Antalya’da bırakarak işleri nedeniyle Ankara’ya döndüğü, bir gün sonra tekrar Antalya’ya maktulenin kardeşinin yanına giden sanığın, maktulün şifresini bildiği Facebook hesabına girdiğinde maktulün eski erkek arkadaşlarından biriyle yapmış olduğu yazışmaları görmesi üzerine maktulle bu konuda tartışmaya başladığı, 22.08.2013 tarihinde sabah erken saatlerde sanık, maktule kız kardeşinin Kemer ilçe merkezine gidip önce bir plajda vakit geçirdikleri, sanığın burada alkol aldığı, sanıkla maktul arasında yine maktulün Facebook sitesi üzerinden eski erkek arkadaşıyla yaptığı yazışmaları nedeniyle tartışma yaşandığı, sanığın Ankara’ya dönmek istemediği için sanıkla maktulün kız kardeşinin sanığın arabasıyla geri dönmek istemediği için sanıkla maktulenin kız kardeşi arasında yine tartışma yaşandığı, bunun üzerine sanığın, ...’yı Kemer ilçesinde bırakıp maktulü de yanına alarak arabayla Burdur istikametine doğru gitmeye başladığı, yolda sanıkla maktul arasında aynı konularda tekrar tartışma yaşandığı, sanığın Antalya-Burdur kara yolunun 35. kilometresine geldiğinde aracı durdurarak yolun sağına park ettiği, araçtan inen sanıkla maktulün tartışmaya devam ettikleri, sanığın aracın bagajında bulunan bidonu alarak içindeki benzini maktulün üzerine boşalttığı, arkasından eline aldığı peçete veya bez benzeri bir nesneyi çakmakla tutuşturarak maktulün üzerine doğru attığı, maktulün, önüne düşen ve yanmakta olan bu nesneyi ayağıyla basarak söndürdüğü, sanığın tekrar eline aldığı peçete veya bez benzeri bir nesneyi yakarak maktulün üzerine attığı, bir anda alev topuna dönen maktulün başından aşağı tüm vücudunun yanmaya başladığı, sanığın ateşi söndürmeye çalıştığı, arabanın plastik paspaslarını da kullanan sanığın maktulün üzerindeki alevleri söndürdüğü, sanığın, üzerindeki tüm kıyafetleri yanan maktulü arabaya bindirerek hastaneye götürdüğü, maktulün, vücudunun yaklaşık %90’lık bölümünde oluşan 2. ve 3. derecedeki yanıklar ve komplikasyonları sonucunda öldüğü olayda; canavarca hisle veya eziyet çektirerek öldürme suçunun düzenlendiği TCK’nın 82 / 1-b maddesine ilişkin gerekçede, kanun koyucu tarafından kişinin “yakılarak” öldürülmesinin canavarca hisle öldürme suçuna örnek olarak gösterilmesi, maktulün Facebook hesabından eski bir erkek arkadaşıyla yaptığı yazışmalar nedeniyle çıkan tartışmada sanığın elindeki benzin bidonunu o sırada ayakta duran maktulün

mağdurun bağırmasını telefonda annesine dinletmeyi,⁴⁷ satanizm çerçevesinde oluşturdukları örgütsel düşünce doğrultusunda öldürmeyi,⁴⁸ şeytana kurban edip cinsel saldırı gerçekleştirme,⁴⁹ benzin döküp kibritle yakmayı,⁵⁰ bir an içinden öldürme isteği geldiği beyanı⁵¹ canavarca hisle öldürme olarak nitelendirmektedir.

Canavarca hisle öldürmeden dolayı nitelikli halin uygulanması için bunun fiilin işlendiği esnada bulunması gerekir. Suçun işlendiğinden emin olmak için gerçekleştirilen hareketler canavarca his olarak kabul edilmemektedir.⁵² Mağdurun ölmesinden sonra yapılan hareketler de canavarca hisle öldürme kapsamına girmemektedir.⁵³

Haksız tahrikle canavarca hisle bir arada bulunup bulunamayacağı doktrinde tartışmalıdır. Bazı yazarlar haksız tahrikle bir arada bulunabileceğini belirterek, bu durumda nitelikli halden haksız tahrik indirimi uygulanarak sorumluluk belirlenmesi gerektiğini dile getirmektedirler.⁵⁴ Doktrinde görüşlerine katıldığımız bazı yazarlar ise

---

başından aşağı döktükten sonra soğukkanlılığını yitirmeden peçete veya bez benzeri bir nesneyi tutuşturarak maktulün üzerine atması, maktulün üzerine atılan ilk nesneyi ayağıyla söndürmesine rağmen sanığın eylemine ısrarla devam ederek tekrar eline aldığı peçete veya bez benzeri bir nesneyi yaktıktan sonra acıma hissi olmaksızın maktulün üzerine atıp maktulün vücut yüzeyinin %90'lık bölümünde 2 ve 3. derecede yanıklara neden olması, sanığın maktulü yaktıktan sonra alevleri söndürüp maktulü arabaya bindirerek hastaneye götürdüğü anlaşılmış ise de, olayın yoğun bir trafik akışının olduğu işlek kara yolunda meydana gelmesi ve çevrede bulunan taş ocaklarında çalışan görevlilerce olayın görülmesi, olay yerine 235 metre mesafede bulunan insanların "Yanıyor, yanıyor", "Ateş yanıyor" şeklinde bağırıp olay yerine koşmaya başlamalarını, yoldan geçenlerin ellerindeki bidonlarla maktulün üzerine su dökmeleri karşısında yakalanacağını anlayan sanığın yaptığından pişman olmuş gibi görünmek için bu şekilde davranmış olması, maktulü yaktıktan sonra alevleri söndüren ve maktulü hastaneye götüren sanığın, ölüm neticesine engel olamaması, ayrıca Yerel Mahkemece sanığın fiilden sonraki davranışları takdiri indirimi nedeni olarak kabul edilmiş olduğu göz önüne alındığında, sanığın fiilden sonraki davranışlarının saikini veya kendisini bu şekilde suç işlemeye iten hissini değiştirmeyecek oluşu, suç yoluna giren sanığın netice almaya kadar canavarca his saikinin devamının zorunlu olmayacağı, netice almaya elverişli hareketleri bu saikle işlemesinin yeterli olması, bu saiki netice alınmadan sona erse dahi TCK'nın 36. maddesine benzer bir düzenleme bulunmadığı için burada sanığın canavarca saikle maktulü yakması sonucu gerçekleşen ölümden sorumlu tutulmasının hakkaniyete de uygun olacağı, evli olan sanığın, duygusal ilişki içerisinde olduğu maktulün Facebook hesabına girerek eski bir erkek arkadaşıyla yaptığı yazışmaları görmesi üzerine gerçekleştirdiği eyleminin ağırlığıyla onu bu eyleme iten neden arasında aşırı derecede ölçsüzlük-oransızlık bulunması, sanığın eyleminin toplumun ortak bilinci, duygusu ve vicdanınca hiçbir zaman onaylamayacak oluşu bir bütün olarak değerlendirildiğinde; maktulün üzerine benzin döküp tutuşturmak suretiyle vahşi bir yöntem kullanan sanığın, öldürme suçunu canavarca hisle işlediğinin kabul edilmesi gerekmektedir",

47 CGK, 05.03.2019, E. 2017 / 1-905, K. 2019 / 146.

48 1.CD, 29.12.2004, E. 2004 / 2994, K. 2004 / 4402.

49 CGK, 17.12.2002, E. 2002 / 1-294, K. 2002 / 425.

50 1.CD, 06.02.2002, E. 2001 / 4274, K. 2002 / 361.

51 1.CD, 01.10.2013, E. 2013 / 2231, K. 2013 / 5375.

52 1. CD, 21.06.2017, E. 2016 / 871, K. 2017 / 2456.

53 Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 154; Artuk / Gökçen, s. 78.

54 1.CD, 07.10.2013, E. 2003 / 1911, K. 2003 / 2232.

55 Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 155; Artuk / Gökçen, s. 79.

haksız tahrik ile canavarca hissin aynı anda bulunamayacağını ifade etmektedirler.⁵⁵ Öldürmek için öldüren, bundan zevk duyan veya nasıl öldüğünü gözlemlemek isteyen failde öfke ve şiddetli üzüntüyle hareket etme söz konusu olmayacaktır.

Eziyet çektirerek öldürme ise madde gerekçesinde, kişinin hemen değil, belli bir süreç içinde acı çektirilerek öldürülmesi şeklinde tanımlanmıştır. Kişinin gözleri çıkarılarak, kulağı ve sair organları kesilerek öldürülmesi eziyet çektirerek öldürme olarak belirtilmiştir. Doktrinde, ölüm neticesini gerçekleştirmek bakımından zorunlu olmayan, sırf mağdura acı ve ıstırap vermek için yapılan, yavaş yavaş belli bir süreç içinde gerçekleştirilen öldürmeler şeklinde tanımlanmaktadır.⁵⁶ Örneğin mağdurun cinsel organlarına elektrik verilmesi, tırnaklarının ve dişlerinin sökülmesi, saçlarının yolunması, kulaklarının kesilmesi veya koparılması, gözlerinin oyulması, parmaklarının veya vücudundaki diğer kemiklerin kırılması niteliğindeki fiiller eziyet çektirerek öldürmeye örnek olarak verilmektedir.⁵⁷ Yargıtay'a göre, eziyet çektirerek öldürme ölümü meydana getirme bakımından zorunlu olmayan ve ölüme takaddüm eden vahşice hareketler olup sanığın öldürme kastının yanında işkence ya da eziyet çektirme kastının da bulunması gerekmektedir.⁵⁸ Yine Yargıtay'a göre, failin mağdura maddi ve manevi

⁵⁵ Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s. 125

⁵⁶ Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 158; Tezcan / Erdem / Önok, s. 156, Koca / Üzülmöz, Özel Hükümler, s. 101; Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s. 125, 126; Artuk / Gökçen, s. 80.

⁵⁷ Koca / Üzülmöz, Özel Hükümler, s. 101.

⁵⁸ 1. CD, 06.06.2018, E. 2018 / 1848, K. 2018 / 2800; "...Oluşa, dosya içeriğindeki delillere ve sanık A.'nin aksi sabit olmayan savunmasının içeriğine göre; olay tarihinde sanığın maktülle birlikte bağevinde alkol aldıkları, içkilerinin bitmesi üzerine maktülün sanığa küfür ederek rakı alıp gelmesini söylediği, sanığın da maktülü küfür etmemesi konusunda uyararak bağevinden ayrıldığı, sanığın alkol almaya devam ettiği, parası bitince rakı yerine şarap alarak bağevine geri döndüğü, maktülün sanığa şarap getirmesi nedeniyle yine küfür ettiği, ayrıca aşırı derecede alkollü olan maktülün meyve bıçağı ile sanığa doğru hamle yaparak saldırmasının yarattığı hiddetin etkisinde kalan sanığın, maktülün elinden aldığı bıçakla alın, boyun, göğüs, karın, sol kol, sol el parmakları, sağ omuz, sağ koltuk altı, sağ kol, sağ el, sağ uyluk, sol uyluk ve kalça sol taraftan toplam 23 darbeye yaralamak suretiyle maktülün ölümüne sebebiyet verdiği olayda; sanığın kendisine hakaret edilip bıçakla saldırılmasına sinirlenerek art arda gerçekleştirdiği bıçak darbeleriyle maktülü öldürmüş olması karşısında, canavarca hisle ve eziyet çektirerek öldürme suçunun unsurları oluşmadığı anlaşıldığı halde, TCK'nın 81 / 1 maddesi yerine vasıfta yanılığa düşülerek TCK'nın 82 / 1-b maddesi uyarınca hüküm kurulması,...bozulmasına, 10.06.2015 gününde oybirliği ile, karar verildi...", 1. CD, 10.06.2015, E. 2015 / 1332, K. 2015 / 3789; "...Oluşa ve tüm dosya kapsamına göre, maktul ile evli olan sanık ...'in diğer sanık ... ile yaklaşık 6-7 yıldır ilişkisi bulunduğu, zaman zaman maktulden şiddet gören sanık ...'in bu hususu sanık ...'e anlattığı, olay tarihinden önceki son bir aylık zaman dilimi içerisinde sanık ...'in sanık ...'e bir çok kez "eşim bana çok kötü davranıyor, çekilecek hali kalmadı bunu ne yaparsan yap, öldürüyor musun? Bir yere mi atarsın ama sen elini kana bulama, bu işi başka birisine yaptır" demesi üzerine sanık ...'de maktülü öldürme fikri oluştuğu, olay günü de sanık ...'in sanık ... ile bir çok kez görüşerek maktulle ilgili bilgi aldığı ve maktülü arabayla gezme bahanesiyle dışarı çağırıldığı, sanığın eylemini gerçekleştirebileceği Tahta Köprü Barajı mevkiine götürdüğü maktule yerden aldığı kaya parçalarıyla birçok kez vurarak öldürdüğü anlaşılan olayda, 1-Canavarca hisle öldürme, sırf öldürmüş olmak için öldürme, ölenin acı

acılar çektirerek, ağırlığı ve süresi bakımından öldürme için gerekli olan ölçünün ötesinde eziyet etmesi, her an için ölüm sonucunu gerçekleştirebilme olanağı bulunan failin maktule acı vermek için bu hareketleri tekrarlaması ve ölüm neticesini yavaş yavaş gerçekleştirmesi durumunda eziyet çektirerek öldürmenin varlığını kabul etmek gerekmektedir.⁵⁹ Bir kararında, sanığın mağdurun üzerine elindeki tiner şişesini boşalttıktan sonra ateşe verdiği ve mağdurun sırtını kestiği olayda, canavarca hisle veya eziyet çektirerek öldürme suçunun gerçekleştiğine karar vermiştir.⁶⁰ Bir kararında da, sanıkların mağduru önce dövdüğü, daha sonra başka yere götürerek orada da dövdükleri ve bıçakladıkları, daha sonra hayatta iken cinsel organını kestikleri ve sağ olarak toprağa gömerek öldürmeyi gerçekleştirdikleri olayda eziyetin bulunduğunu kabul etmiştir.⁶¹ Ancak Yargıtay, somut olayda sadece öldürme kastına yönelik çok sayıdaki bıçak darbesi ve taşla vurmanın canavarca hisle veya eziyet çektirerek öldürme suçuna kanıt sayılamayacağını, suçun bu saikle işlendiğini gösterir kesin ve inandırıcı delillerin de bulunması gerektiğini kabul etmektedir.⁶²

çekmesinden zevk duymak için öldürme; eziyet çektirerek öldürme ise ölümü meydana getirme bakımından zorunlu olmayan ve ölüme takaddüm eder vahşice hareketler olup sanığın öldürme kastının yanında işkence ya da eziyet çektirme kastının da bulunması gerektiği, somut olayda ise sanık ...'in canavarca hisle ya da eziyet çektirerek öldürme amacıyla hareket ettiğini kabule yeterli her türlü kuşku'dan uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı, sanık ...'in suç işleme kararını önceden verdiği, karar ile failin icrası arasında makul sürenin geçtiği, sebat ve ısrarla kararından dönmediği anlaşılmalı, tasarlayarak kasten öldürme suçunun koşullarının bulunduğu gözetilmeksizin, TCK'nun 82 / 1-a maddesi uyarınca cezalandırılmasına karar verilmesi yerine suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde TCK'nun 82 / 1-b. maddesi uyarınca cezalandırılmasına karar verilmesi...", 1. CD, 19.04.2017, E. 2017 / 433, K. 2017 / 1334.

⁵⁹ 1. CD, 29.05.2012, E. 2011 / 6876, K. 2012 / 4377.

⁶⁰ "Olay tarihinde sanığın, mağdurun üzerine elindeki tiner şişesini boşalttıktan sonra ateşe verdiği, daha sonra da 6136 Sayılı Kanun kapsamındaki bıçak ile mağdurun sırtını 20 cm. uzunluğunda kestiği, olay yerinden tesadüfen geçmekte olan tank G.'in yanmakta olan mağduru söndürdüğü, mağdurun tüm vücudunun % 43'ünü tutan 2. ve 3. derece yanık oluşacak şekilde yaralandığı, mevcut yaralanması sonucu hayati tehlike geçirdiği anlaşılmalı, sanığın eylemine uyan TCK'nun 82 / 1-b, 35. maddeleri uyarınca canavarca hisle veya eziyet çektirerek öldürme suçuna teşebbüsten cezalandırılması gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurularak eksik ceza tayini", 1. CD, 27.11.2013, E. 2013 / 3684, K. 2013 / 7046.

⁶¹ 1. CD, 16.01.2013, E. 2012 / 5733, K. 2013 / 192.

⁶² 1. CD, 03.03.2011, E. 2011 / 400, K. 2011 / 1222; 1. CD, 13.11.2019, E. 2017 / 3654, K. 2019 / 4942; 1. CD, 18.10.2017, E. 2016 / 1273, K. 2017 / 3353; "Oluşa ve dosya içeriğine göre olay günü alkol ve esrar kullanan sanığın maktulü 26 adedi öldürücü nitelikte olmak üzere toplam 29 bıçak darbesi ile öldürdüğü olayda; pek çok öldürücü nitelikte yara ika edilmesinin tek başına suçun canavarca hisle ya da eziyet çektirerek işlendiğini kabule yeterli bulunmadığı, canavarca hisle öldürme, sırf öldürmüş olmak için öldürme, ölenin acı çekmesinden zevk duymak için öldürme olup, eziyet çektirerek öldürme ise ölümü meydana getirme bakımından zorunlu olmayan ve ölüme takaddüm eder vahşice hareketler olup sanığın öldürme kastının yanında işkence ya da eziyet çektirme kastının da bulunması gerektiği, somut olayda sanığın canavarca hisle ya da eziyet çektirerek öldürme amacıyla hareket ettiğini, sırf öldürmek için

Bazı yazarlar, eziyetin bedensel eziyet şeklinde olması gerektiğini, hakaret etmek suretiyle bir kişinin öldürülmesinin eziyet çektirerek öldürme kapsamına girmeyeceğini belirtmektedirler.⁶³

Eziyet çektirmenin kişinin ölmesinden önce gerçekleştirilmesi gerekir. Mağdurun hissetmesi, farkına varması gerekir. Cesede yönelik yapılan davranışlar 82. madde kapsamına girmez.⁶⁴ Yine bilincini yitirmiş kişi üzerinde gerçekleştirilen davranışların eziyet çektirerek öldürme kapsamına girmeyeceği belirtilmektedir.⁶⁵

Eziyet çektirerek öldürme ile haksız tahrik bir arada bulunabilir. Sorumluluk tespit edilirken haksız tahrik göz önüne alınmak suretiyle belirlene yapılmalıdır.

Canavarca hisle ve eziyet çektirerek öldürme nitelikli halinin hata halinde de uygulanması söz konusudur.⁶⁶ Bu halde sadece mağdurda hata söz konusu olup fail yaptığı fiili bilmekte, canavarca hisse sahip bulunmaktadır. Dolayısıyla nitelikli hal teşkil eden hususlar somut olayda gerçekleştiğinden mağdurda hata olsa da fail nitelikli halden sorumlu olacaktır.

Eziyetin öldürme suçuna yönelik olmayıp işkence ve eziyet etmek için gerçekleştirildiğinde eziyet çektirerek öldürme suçu gerçekleşmeyecek, sorunun işkence ve eziyet suçu kapsamında değerlendirilmesi gerekecektir. Failin işkence veya eziyet yaparken kişinin ölebileceği noktasında olası kastının olduğu durumlarda da işkence ve eziyet suçu kapsamında netice sebebiyle ağırlaşan suç hükümlerine göre sorunun çözülmesi yoluna gidilmelidir. Ancak doktrinde bazı yazarlar ölebileceğine ilişkin olası kastının bulunduğu durumda TCK'nın 82. maddesindeki eziyet çektirerek öldürmeye ilişkin nitelikli halin uygulanmayacağını, ancak 81. maddenin gerçekleşeceğini, sorunun 95/4

---

eylemi gerçekleştirdiğini kabule yeterli kesin kanıt bulunmadığı gözetilmeyerek 5237 sayılı TCK nun 82 / 1-b maddesinin uygulanması yasaya aykırı ise de, ceza miktarı değişmediğinden bu husus yeniden yargılamayı gerektirmediğinden, CMUK nun 322. maddesinin ver- diği yetkiye dayanılarak hüküm fıkrasındaki öldürme suçu ile ilgili bölümdeki " Adem'e karşı" ibaresinden sonra gelen " canavarca hisle" ibaresinin çıkartılmasına,"5237 sayılı TCK nun 82 / 1-b-e" ibaresinde " 5237 sayılı TCK nun 82 / 1-e" şeklinde değiştirilmesine karar verilerek suretiyle düzeltilen hükmün tebliğnamedeki düşünce gibi onanmasına", 1. CD, E. 2010 / 2749, K. 2010 / 7581.

⁶³ Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s. 126.

⁶⁴ Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 101; Centel / Zafer / Çakmut, s. 47. "...baş ile gövdenin ayrılmasına neden olan boyundaki kesinin maktulün öldürülmesinin ardından gerçekleştirilmesi nedeniyle canavarca hisle eziyet çektirerek öldürme suçunun koşullarının bulunmadığı", 1. CD, 05.03.2015, E. 2014 / 5570, K. 2015 / 1263.

⁶⁵ Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s. 126; Centel / Zafer / Çakmut, s. 47.

⁶⁶ Tezcan / Erdem / Önok, s. 157.

ile 81. madde arasında fikri içtima kurallarının uygulanarak çözümleneceğini ifade etmektedirler.⁶⁷

E. Yangın, Su Baskını, Tahrip, Batırma veya Bombalama ya da Nükleer, Biyolojik veya Kimyasal Silah Kullanmak Suretiyle İşlenmesi (TCK m. 82/1-c)

TCK m. 82/1-c'de yer alan bu nitelikli halde, öldürmenin genel tehlike yaratmak ya da tehlikeli araçlar kullanmak suretiyle işlenmesi cezanın daha fazla verilmesini gerektiren bir neden olarak kabul edilmiştir. Fiilin hedeflenen kişinin dışında başka kişilere de zarar verme ihtimalinin bulunması veya belirsiz sayıda kişinin etkilenmesi söz konusu olduğu için belirtilen araçların veya yöntemlerin kullanılması kanun koyucu tarafından nitelikli hal olarak kabul edilmiştir. Bu nitelikli hal kapsamına bir kimsenin evinin⁶⁸ veya arabasının yakılarak öldürülmesi⁶⁹ veya evini yıkmak suretiyle öldürülmesi veya içme suyuna biyolojik madde katılmak suretiyle öldürülmesi örnek olarak verilebilir. Kanun koyucu nitelikli hal oluşturan nedenleri sayarak göstermiştir. Dolayısıyla bentte sayılmayan bir nedenin buraya sokulması, kıyas yapılması söz konusu değildir. Doktrinde bazı yazarlar sayma yolunun tercih edilmesini eleştirmekte ve genel için tehlikeli araçlarla işlenmesi ölçüsünün benimsenmesi gerektiğini belirtmektedirler.⁷⁰ Kanaatimizce de sayma yolunun tercih edilmesi doğru olmamıştır. Sayma yolunun kullanılması belirlilik ilkesi açısından daha doğru olabilirse de genel için zarar verecek tüm araçları kapsamı yönünden yeterli sayılmayacaktır. Çünkü genel tehlike yaratan veya genel için tehlikeli olan araçlar zaman içinde değişebilir, örneğin ses dalgaları, elektronik bir araç da bu nitelikte olabilir. Bunun yerine belirsiz sayıda kişiyi tehlikeye sokan eylemleri cezalandıracak düzenleme yolunun tercih edilmesi daha doğru olacaktır. Ayrıca öldürmede kullanılan araçlar seçimlik olarak sayılmıştır. Birinin kullanılması nitelikli halin uygulanması için yeterlidir.

Düzenlemeye başka yönden de eleştiri yöneltilmektedir. Bu görüşe göre, 82. maddenin c bendinde yer alan nitelikli halin varlığı halinde esas itibarıyla tasarlayarak veya canavarca hisle veya eziyet çektirerek öldürme de bulunmaktadır. Dolayısıyla 82. maddede böyle bir nitelikli halin varlığına gerek bulunmamaktadır.⁷¹ Ancak bu görüşe

⁶⁷ Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 105. Öldürme kastının olmadığı durumda TCK m. 94 / 5'in uygulanacağına ilişkin olarak bkz.: Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 161; Tezcan / Erdem / Önok, s. 157; Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s. 127; Artuk / Gökçen, s. 81.

⁶⁸ 1. CD, 13.05.2015, 2014 / 1594, K. 2015 / 3134.

⁶⁹ 1. CD, 05.10.2011, E. 2011 / 2708, K. 2011 / 5764.

⁷⁰ Hakeri, Hakan, *Kasten Öldürme Suçları*, TCK m. 81-82-83, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, 2. Baskı, s. 224.

⁷¹ Erman / Özek, no. 44; Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s. 128.

karşı haklı olarak her durumda belirtilen nitelikli hallerin söz konusu olmayacağı belirtilmiştir.⁷²

Genel tehlike yaratmak suretiyle öldürme suçunun işlenmesi halinde genel tehlike yaratmak ayrıca suç teşkil ettiğinden (TCK m. 170, 172, 173, 174) fikri içtima kuralları gereğince fail sorumlu tutulacaktır (madde gerekçesi). Açıkça suçlar ifade edilmediği için bileşik suç kurallarının uygulanması söz konusu değildir.⁷³ Zarar suçunun gerçekleşmesi halinde de (zarar suçunun tehlike suçuna göre asıl norm olduğu) tehlike suçundan ceza verilemeyeceği görüşünün⁷⁴ uygulanması da söz konusu değildir. Yani görünüşte içtima kuralları uygulanmayacaktır. Çünkü bu durumda tek suç değil, birden fazla suç gerçekleşmektedir. Her suçun konusu ve mağduru farklı olup, birden fazla suç söz konusudur.

Nitelikli halin kabul edilmesinin nedeni, toplumun genel tehlikeye maruz bırakılması ve mağdurun kendini savunma olanağının kaldırılmış olmasıdır.⁷⁵ Örneğin bir kişinin kimyasal silah kullanmak suretiyle öldürülmesi halinde başka kişilerin de zarar görmesi muhtemel olduğundan kanun koyucu belirsiz sayıda insana zarar verecek fiilleri cezanın daha fazla verilmesini gerektiren neden olarak kabul etmiştir.⁷⁶

TCK'nın 82. maddesinin c bendinde yer alan nitelikli halin uygulanması için genel tehlike yaratan fiillerin veya tehlikeli araçların bir kimsenin öldürülmesine yönelik olarak kullanılması gerekmektedir. Bentte de bu açıkça kullanmak suretiyle ifadesiyle belirtilmiştir. Failin bu araçları kullanmak suretiyle öldürme fiilini gerçekleştirmesi gerekmektedir. Dolaylı faillik suretiyle işlenmesi de söz konusu olabilir.

Failin hedefinin öldürme olmadığı, örneğin yangın çıkarmak veya su baskınına neden olan fiillerle amaçlanmadığı halde başkasının hayatı veya sağlığının zarar görmesine neden olduğu durumlarda kast veya taksirine göre öldürme veya yaralama suçları oluşacaktır.⁷⁷ Genel tehlike yaratan fiiliyle öldürme veya yaralama suçu arasında fikri içtima kuralları uygulanacak ve en ağır suça göre ceza sorumluluğu tayin edilecektir. Mala zarar verme de gerçekleşmişse bununla ilgili olarak da fikri içtima kuralları gereğince sorumluluk belirlenecektir.

Yangın, zarara yol açan büyük ateş anlamına gelmektedir.⁷⁸ Dolayısıyla bu tür bir ateş çıkarmak suretiyle öldürmenin gerçekleştirilmesi halinde nitelikli hal uygulanacaktır. Su baskını,⁷⁹ sellerin veya eriyen kar sularının katılmasıyla kabaran akarsuların

⁷² Hakeri, Kasten Öldürme, s. 225.

⁷³ Bileşik suç olduğu görüşü için bkz.: Hakeri, Kasten Öldürme, s. 225.

⁷⁴ Hakeri, Kasten Öldürme, s. 225.

⁷⁵ Tezcan / Erdem / Önok, s. 158; Erman / Özek, no. 44; Soyaslan, s. 130, 131.

⁷⁶ Koca / Üzülmüş, Özel Hükümler, s. 102.

⁷⁷ Koca / Üzülmüş, Özel Hükümler, s. 103; Tezcan / Erdem / Önok, s. 158; Hakeri, Kasten Öldürme, s. 225.

⁷⁸ <https://sozluk.gov.tr>

⁷⁹ sozluk.gov.tr

yataklarından taşarak çevreyi basması, taşkın, taşma, seylap anlamına gelmektedir. Bir kişinin kasten sel baskına neden olarak öldürmeyi gerçekleştirmesi gerekir. Örneğin bir baraj görevlisinin nehirde yüzen çocukları öldürmek için baraj kapaklarını açarak sele neden olması ve çocukların ölmesi halinde c bendinde yer alan nitelikli hal gerçekleşecektir.⁸⁰ Tahrip,⁸¹ yıkma, kırıp dökme, harap etme, bozma anlamına gelmektedir. Öldürmek istediği kişinin evini yıkmak suretiyle ölümün gerçekleştirilmesi halinde tahrip suretiyle öldürme söz konusudur. Batırma, bir şeyin sıvı veya yumuşak bir maddenin içine gömülmesine yol açmak, batmasını sağlamak anlamına gelmektedir.⁸² Örneğin kişinin bindiği geminin batırılması durumunda bu nitelikli hal oluşacaktır. Gemide bulunan diğer kişiler için de kastının bulunduğu belirtilmelidir (doğrudan kast II). Ölenler ve kurtulanlar için öldürme ve öldürmeye teşebbüs söz konusu olduğundan gerçek içtima geçerli olacaktır (TCK m. 43/3). Bombalamak, bir hedefe yönelik olarak canlı veya cansız hedeflere atılan, içi yakıcı ve yıkıcı maddelerle doldurulmuş, türlü büyüklükte patlayıcı, ateşli silahın kullanılmasıdır.⁸³ Emniyet Teşkilatı Bomba İmha Tazminatının Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m. 4'te bomba, “öldürmek, tahrip etmek, zarar vermek, şeklini bozmak, ilgiyi başka yere çekmek, taciz etmek için standart veya standart dışı olup, elde mevcut veya temin edilebilen askeri, ticari, sanayi, zirai veya tıbbi amaçla imal edilmiş malzemelerin amacı dışında el ile veya başka usullerle bir araya getirilmesi ve yerleştirilmesi ile yapılmış patlayıcı madde ve düzenekleri” şeklinde tanımlanmıştır. Kanun koyucu silahla öldürmeyi nitelikli hal saymamış, ancak aslında silah türü olan bombalamayı⁸⁴ hedeflenin dışında başkalarına da zarar verme ihtimali olduğundan nitelikli hal kapsamında saymıştır. Nükleer silah, nükleer reaksiyon ve nükleer fizyonun birlikte kullanılmasıyla ya da çok daha kuvvetli bir füzyonla elde edilen yüksek yok etme gücüne sahip silahı ifade etmektedir. Genel patlayıcılardan farklı olarak çok daha fazla zarar vermek amaçlı kullanılmaktadır. Nükleer silah, tüm bir kenti ya da bir ülkeyi canlı, cansız ne varsa tamamen yok edecek güçtedir.⁸⁵ Biyolojik silah, “yöneldiği hedefteki etkileri, hastalığa neden olan mikroorganizmalar ve viruslar, infeksiyöz nükleik asitler ve prionlar gibi kendini kopyalattıran biyolojik yapıların bulaşıcılık ve hastalık yapma yeteneklerine bağlı olan silahlar” şeklinde tanımlanmaktadır. Kimyasal ve nükleer silah gibi kitleleri imha etme özelliğine sahiptir. Biyolojik silahlar, kolay ve ucuza elde edilmeleri, etkilerinin kalıcı ve giderek artıcı olmaları, kullanım kolaylıkları ve kullanıldıklarının geç farkına varılmalarıyla kimyasal ve nükleer silahtan

⁸⁰ Gökçen / Balcı, Kastan Öldürme Suçları, s. 167; Artuk / Gökçen, s. 83.

⁸¹ sozluk.gov.tr

⁸² sozluk.gov.tr

⁸³ sozluk.gov.tr

⁸⁴ Gökçen / Balcı, Kastan Öldürme Suçları, s. 168; Artuk / Gökçen, s. 84.

⁸⁵ “nükleer silah nedir”, www.takvim.com.tr/galeri/dunya/nukleer_silah_nedir (E.T. 12.07.2020).

ayrılmaktadır.⁸⁶ Kimyasal silah 5564 sayılı Kimyasal Silahların Geliştirilmesi, Üretimi, Stoklanması ve Kullanımının Yasaklanması Hakkında Kanunda tanımlanmıştır. Kanunun 2. maddesine göre kimyasal silah, “*Bu Kanunla yasaklanmayan amaçlarla kullanıldıkları ve cins ve miktarlarının bu amaçlarla tutarlı olduğu durumlar hariç olmak üzere, toksik kimyasal maddeler ve bunların prekürsörlerini,⁸⁷ toksik kimyasal maddelerin,⁸⁸ savaş gereçleri ve aygıtlarının kullanımı sonucunda ortaya çıkacak olan zehirleyici nitelikleri yoluyla ölüme veya başka bir hasara yol açmak üzere özel olarak tasarımı yapılmış olan herhangi bir cihazı, aparatı veya düzeneği; bu savaş gereçleri ve aygıtlarının kullanımıyla doğrudan doğruya ilişkili bir biçimde kullanılmak üzere özel olarak tasarımı yapılmış olan herhangi bir cihazı, aparatı veya düzeneği*” ifade etmektedir. Kimyasal, nükleer ve biyolojik silahlar aslında belirli bir kişiyi öldürmek için kullanılan silahlar değildir. Daha ziyade ceza hukukunu uluslararası suçların işlenmesinde kullanılmalarıyla ilgilendirmektedir. Ancak bir kişiyi öldürmek için de kullanılacakları için kanun koyucu zarar verici özelliklerinin büyüklüğünden dolayı nitelikli hal kapsamında düzenlemiştir. Somut olayda birden fazla kişinin ölmesi halinde kastının (olası veya doğrudan) olması şartıyla fail gerçek içtima kuralları gereğince ayrı ayrı sorumlu tutulacaktır.

Bir kimsenin yakılarak öldürülmesi⁸⁹ veya suda boğulması bu bent kapsamına girmemektedir. Hükmün uygulanması için yangın çıkarmak suretiyle veya su baskınına neden olmak suretiyle veya batırmak suretiyle öldürmenin gerçekleştirilmesine yönelik hareket

⁸⁶ Yenen, O. Şadi, “Biyolojik Silah, Biyolojik Savaş, Biyolojik Terör”, www.klimik.org.tr/2001/05/11/biyolojik-silah-biyolojik-savas-biyolojik-teror-prof-dr-o-sadi-yenen/ (E.T.22.05.2020).

⁸⁷ Prekürsör: Hangi yöntemle olursa olsun, bir zehirli kimyasal maddenin üretim sırasında herhangi bir aşamada rol oynayan bir kimyasal reaktanı ifade etmektedir (5564 sayılı Kanun m. 2 / ç).

⁸⁸ Toksik kimyasal madde: Kökenine veya üretim biçimine ve tesislerde, savaş gereçlerinde veya bir başka yerde üretilmelerine bağlı kalmaksızın, yaşam süreçleri üzerindeki kimyasal etkisi yoluyla, insanlarda veya hayvanlarda ölüme, geçici veya daimi engelliliğe neden olabilecek ve bu Kanunun eki cetvellerde yer alan kimyasal maddeleri ifade etmektedir ((5564 sayılı Kanun m. 2 / c).

⁸⁹ “*Oluşa, kabule ve dosya kapsamına göre maktul ile sanıkların metruk bir binada birlikte yaşadıkları, olay günü kaldıkları binada beraberce maktulun alkol, sanıkların ise kolonya içip tiner çektikleri, herhangi bir tartışma olmaksızın ölen Turan’ın sanıkların ana ve bacısına ısrarla küfür edip bir süre sonra alkol etkisiyle sızdığı, sanıkların birlikte Turan’ın el ve ayaklarını bağlayarak ipe boğmaya çalıştıkları, bir süre uğraştıktan sonra ölmediğini görünce maktulun üzerine ve yattığı yere kolonya döküp ateşe verdikleri, maktul Turan’ın yanık ve karbonmonoksit zehirlenmesi sonucu hayatını kaybettiği olayda; A-Sanıkların eylemlerine uyan TCK’nun 82 / 1-b maddesi uyarınca canavarca hisle veya eziyet çektirerek öldürme suçundan cezalandırılmaları ile yetinilmesi gerekirken, somut olayda öldürmenin genel tehlike yaratmak suretiyle yakarak işlenmesi halinin gerçekleşmediği gözetilmeden uygulanma koşulları bulunmayan TCK’nun 82 / 1-c maddesinin tatbikine karar verilmesi”, 1. CD, 7.12.2015, E. 2015 / 2039, K. 2015 / 5975.*

edilmesi gerekir.⁹⁰ Ancak bazı yazarlar mağdurun başını suya batırmak suretiyle öldürülmesinin de (batırma seçimlik hareketi kapsamında) bent

⁹⁰ Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s. 128. “Oluşa ve dosya içeriğine göre; sanık Gökhan Dağların sa- nık Evgeniyanın erkek arkadaşı olduğu, 2004 yılı ekim ayından itibaren birlikte yaşadıkları, sanık Evgeniyanın, sanık Gökhan Dağlar ile tanışmadan önce kiralık ev aradığı sırada emlakçılık yapan maktul ile tanıştığı, sanık Evgeniyanın iki çocuğu olup 1997 yılında geçirmiş olduğu kazadan dolayı bacağına protez takılması nedeniyle herhangi bir işte çalışmadığı ve ekonomik açıdan geçimini sağlamakta zorlandığı, durumunu anlattığı maktulün kendisine zaman zaman para yardımında bulundu- ğu, bazen de evinin ihtiyaçlarını giderdiği ve Evgeniya ya yar- dım yapılması için tanıdıkları ile hayırsever kurum ve kişilerle irtibata geçerek yardım toplanmasını sağladığı, sanık Evgeniya nın erkek arkadaşı olan sanık Gökhan Dağların, maktulü kıs- kandığı için Evgeniyanın maktul ile görüşmesini istemediği, bu nedenle aralarında tartışmalar yaşandığı, bunun üzerine sanık Gökhan Dağların Evgeniya ve çocuklarını alarak kendi evinin bulunduğu Karatepe Köyüne taşındıkları ve Evgeniya nın maktul ile görüşmesini yasakladığı, cep telefonu numarasını iptal ettirdiği, bu ne- denle Evgeniyanın olay öncesinden 2-2,5 yıl süre ile maktul ile görüşemediği, Evgeniyanın bagcında bulunan protezin sorun çıkarması ve değiştirilmesi için 12.000 Amerikan Doları isten- mesi üzerine Evgeniya nın daha önce de kendisine yardım- da bulunan maktul ile irtibata geçerek görüşmeye başladığı, maktulün gerekli paranın toplanması için Evgeniya yı tanıdığı hayırseverlere gönderdiği, yardım kampanyası düzenlene- bilmesi için yerel ve ulusal medyadan tanıdıkları vasıtasıyla Evgeniya ile röportaj yapılmasını ve programlara çıkmasını sağladığı, Evgeniyanın maktul ile yeniden görüşmeye başla- masına sinirlenen sanık Gökhan Dağların, Evgeniyaya zıksel şiddet uygulamaya başlaması üzerine Evgeniyanın çocuklarını alarak sanık Gökhan Dağlar ile birlikte yaşadığı evi terkede- rek maktulün kendisine bulduğu bir yerde yaşamaya başladı- ğı, çocuklarını da maktulün yardımı ile Yatılı Bölge İlköğretim Okuluna kayıt ettirdiği, Evgeniyanın maktul yüzünden ken- disini terk ettiğini düşünen sanık Gökhan Dağların, maktulün yanına gidip kendisini tehdit ederek Evgeniyanın kaldığı yeri öğrenmeye çalıştığı, Evgeniyanın görüştüğü kişileri arayarak Evgeniyayı bulmaya çalıştığı, bir süre sonra Evgeniyanın Gök- han ile görüşmeyi kabul ettiği ve bir restorantta buluştukları, konuşup barıştıkları ve tekrar birlikte yaşamaya başladıkları, olay günü Evgeniya ile birlikte yemek yedikten sonra saat 15:00 sıralarında restoranttan ayrılan sanık Gökhan Dağların, mak- tulü araba ile seyir halinde iken gördüğü, kendisini Evgeniya nedeniyle kışkırtan sanığın, maktul ile konuşmak için kullandığı motosiklet ile maktulün kullandığı arabayı takip ettiği, bir süre sonra sanık Gökhan Dağları fark eden maktulün durarak sanığı arabasına aldığı, araba ile bir süre dolaştıktan sonra şe- hir dışına tenha bir yere gittikleri, gecenin ilerleyen saatlerinde maktul ile tartışan sanık Gökhan Dağların, maktulü yumruk ile vurup bayıldıktan sonra maktule ait arabanın bagajına koy- duğu ve Petrol İstasyonlarında kamera olduğunu bildiğinden aynı evde birlikte kaldıkları Evgeniyayı arayarak motosikletin benzininin bittiğini söyleyerek benzin getirmesini istediği, sa- nık Evgeniya nın gece saat 01:15 te tank Devrim Ardıcın çalıştığı petrol istasyonuna gelerek 2,5 litrelik ve 1,5 litrelik olmak üzere iki ayrı pet şişe ile benzin alarak sanık Gökhan Dağla- rın belirttiği yere gittiği ve getirdiği benzini Gökhan Dağlara vererek oradan ayrıldığı, sanık Gökhan Dağların da getirilen benzini maktule ait arabaya dökerek arabayı ateşe verdiği ve olay yerinden ayrıldığı, saat 02:25 sıralarında yangını gören va- tandaşların İtfaiyeye haber vermesi üzerine İtfaiye araçlarının gelerek yangını söndürdüğü ve arabanın bagajında cinsiyeti ve yaşı dahi belirlenemeyecek şekilde yanmış erkek cesedinin bu- lunduğu, düzenlenen otopsi raporunda maktulün ölümünün karbonmonoksit intoksikasyonuna bağlı kimyasal asi ksi ve karbonizasyon derecesinde yanıkta ileri geldiği tespit edilen olayda; A)Sanık Evgeniyanın maktulün öldürülmesi ve mala za- rar verme konusunda sanık Gökhan Dağlar ile irade ve eylem birliği içerisinde olduğunu, Gökhanın eylemlerine katıldığını gösterir, her türlü kuşku- dan uzak, kesin ve inandırıcı kanıt bu- lunmadığı anlaşıldığı halde, sanık Evgeniyanın atılı suçlardan beraatine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde mahkumi- yetine karar verilmesi, B)Tasarlama halinin kabulü için, sanığın önceden öldürme kararı vermesi, kararlar eylem arasında tasarlamayı kabule el- verişli makul bir sürenin geçmesi, bu süre içinde verdiği karar- da sebat ve ısrar ederek öldürme

kapsamına girdiğini belirtmektedirler. Hükmün konuluş amaçlarının bir kişinin öldürülmesinden ziyade başkaları için de tehlike yaratması veya zarar vermesi olduğundan bir kimsenin başının suya gömülerek öldürülmesinde bu nitelikli halin uygulanmayacağını düşünüyoruz. Bir kimsenin yakılarak öldürülmesinde 82. maddenin b bendi kapsamında öldürme söz konusudur.⁹¹ Suda boğarak öldürmede diğer nitelikli hallerin gerçekleşmesi söz konusu değilse 81. maddeden sorumluluk tayin edilecektir.

Yangın sonucunda veya diğer araçların kullanılması suretiyle birden fazla kişinin ölmesi söz konusu olmuşsa, hedeflediğinin dışındaki diğer kişilerin ölmesi zorunlu ve kaçınılmaz ise (doğrudan kast II)⁹² veya olası kast varsa TCK m. 43/3 gereğince fikri içtima kuralları uygulanmayacak, gerçek içtima kuralları gereğince sorumluluk tayin edilecektir.⁹³ Buna karşılık kişinin taksiri varsa TCK m. 44 uygulanacak

---

eylemlerini gerçekleştirilmesi gerekmekte olup, somut olayda sanığın ne zaman öldürme kararı verdiğinin kesin olarak saptanamadığı, tasarlamanın koşullarının bulunmadığı gibi canavarca hisle öldürme suçunun yasal unsurlarının da oluşmadığı, sanığın maktule yumruk vurup bayıldıktan sonra arabanın bagajına koyup ardından arabaya benzin dökerek ateşe vermek suretiyle maktulü öldürme eyleminin TCK'nun 82 / 1-c maddesinde düzenlenen yangın çikarmak suretiyle öldürme suçunu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde TCK'nun 82 / a,b maddeleri uyarınca hüküm kurulması", 1. CD, 5.10.2011, E. 2011 / 2708, K. 2011 / 2708.

⁹¹ Yargıtay kararları için canavarca hisle veya eziyet çektirerek öldürme başlığına bakınız.

⁹² *"olay gecesi ise sanıklar .. ve .. ile haklarında verilen beraat kararları temyiz edilmeksizin kesinleşen diğer sanıklar .. ve .. birlikte alkol aldıkları, bir süre sonra sanıklar .. ve .. işleri olduğu gerekçesiyle diğer sanıkların yanlarından ayrılarak sanık ... tarafından temin edilen içerisinde benzin bulunan pet şişe ile birlikte gece saat 02.30-03.00 sıralarında mağdurların oturdukları binanın 5. katına çıktıkları ve burada sanık ... pet şişe içerisinde bulunan benzini içerisinde mağdurların bulunduğunu bildiği halde dairenin kapısına dökerek ateşe verdiği, daha sonra sanıkların birlikte olay yerinden kaçtıkları, bu sırada gecenin geç saatleri olmasına rağmen tesadüfen uyanık durumda olan mağdurların yangını farkettikleri ve yanmakta olan dış kapıyı açarak aynı binada oturan komşularından yardım istedikleri, mağdurların sesini duyan apartman sakinlerinin müdahalesi ile de yangının kısa sürede söndürüldüğü olayda; kullanılan aracın niteliği ve elverişliliği, olayın oluş saati, mağdurların kurtulma biçimi bir bütün halinde gözetildiğinde, TCK'nun 37. maddesi kapsamında fiil üzerinde birlikte hakimiyet kurarak işlemeyi kast ettikleri suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayan ancak mağdurların yangını farketmeleri nedeniyle ellerinde olmayan nedenlerle eylemlerini tamamlayamayan sanıkların, iddianame anlatımı ve sevk maddelerine göre sübut bulan eylemlerinin TCK'nun 82 / 1-c, 35. maddelerinde düzenlenen yangın çikarmak suretiyle kasten öldürme suçuna teşebbüs niteliğinde olduğu ve bu nedenle her bir mağdur için ayrı ayrı olmak üzere üçer kez cezalandırılmalarına karar verilmesi gerektiği gözetilmeden, suçların nitelendirilmesinde yanlıgıya düşülerek yazılı şekilde mala zarar verme suçundan hüküm kurulması", 1. CD, 13.05.2015, E. 2014 / 1594, K. 2015 / 3134.*

⁹³ *"...Dosya kapsamına göre; olay gecesi aralarında resmi evlilik bulunmayan dokuz yıldır birlikte yaşadığı maktule ile sanığın, sanığın telefonuna gelen mesaj nedeniyle tartıştıkları, sanığın evden ayrılarak motosikleti ile yakındaki petrol istasyonuna gidip 2,5 litrelik pet şişe ile benzin alıp eve geldiği, bu sürede maktulenin, sanığın kendisine saldırmasından korkup önceki evliliğinden olan kızı M'yi uyandırıp sanığın bıçak almasından korkarak mutfaktaki bıçakları kontrol etmesini istediği, M'nin mutfığa baktığında sanığın bıçak almadığını gördüğü, bu esnada sanığın elinde benzin dolu pet şişe ile eve geldiği doğrudan mutfığa giderek çakmakları kontrol ettiği, fakat çakmakların yanmadığı, maktulenin kızı Muhlise'yi sanığı yatıştırması için*

ve en ağır cezayı gerektiren nitelikli öldürmeden (TCK m. 82) sorumlu tutulacaktır. Yaptığı tek fiille mala zarar verme suçu işlemişse yine fikri içtima kuralları gereğince (TCK m. 44) gereğince en ağır suç olan öldürmeden sorumluluk tayin edilecektir.⁹⁴ Silahlı terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak suçunun işlenmesi sırasında öldürme suçunun da işlenmesi halinde gerçek içtima uygulanacaktır (TCK m. 302/2).⁹⁵

sanığın yanına gönderdiği, sanığın mağdura kızarak “sen karışma boşuna dayak yeme” diyerek terslediği ve odaya girerek maktule Naile’yi tekme tokat dövdüğü, bu sırada maktulenin ilk evliliğinden olan oğlu mağdur Abdulkadir’in sesler üzerine uyanarak olaya müdahale etmek istediği, sanığın mağdura bir tokat vurarak uzaklaştırdığı, sanığın elinde benzin dolu pet şişe ile yatak odasına gittiği, maktule ve mağdurların da sanığın arkasından odaya gittikleri, sanığın bu sırada sigara paketinin yanında bulduğu çakmağı kontrol amacıyla yaktığı, bu sırada maktulenin yatağın kenarına oturduğu ve sanığa “yalvarırım bu saatte ele güne bizi rezil etme” diyerek yatıştırmaya çalıştığı, sanığın da elindeki pet şişeyi açarak içindeki benzini maktulenin oturduğu yatağın üzerine ve maktulenin çevresine doğru döktükten sonra şişenin içinde kalan son benzini de mağdurların çevresine ve üzerlerine gelecek şekilde odanın içine serpiştirdiği, maktule Naile’nin bu sırada sanığın bileğinden tutarak çakmağı ateşlemesine engel olmak istediği, ancak sanığın daha güçlü olması nedeniyle maktuleyi yatağın üzerine iterek çakmağı yakarak maktulenin eteğinden tutuşturduğu, benzinin birden alev alması nedeniyle etrafın aldığı, maktule ile mağdurların üzerlerinin tutuştuğu, kaldırıldıkları hastanede maktulenin aldığı yanık yaraları nedeniyle öldüğü, mağdure Muhlise’nin % 30 oranında 2.derece yanığa maruz kalıp hayati tehlike geçirecek şekilde, mağdur Abdulkadir’in % 25 oranında 2.derece yanığa maruz kalıp hayati tehlike geçirecek şekilde yaralandığı olayda; suçun işleniş şekli, gerçekleştirdiği eylem sonucu mağdurların da öleceklerini bilen ve buna rağmen eylemini gerçekleştiren sanığın eyleme bağlı olarak ortaya çıkan kastı, mağdurlarda meydana gelen yaralanmanın niteliği birlikte dikkate alındığında, sanığın mağdurlara yönelik yangın çıkarmak suretiyle kasten öldürmeye teşebbüs suçlarından cezalandırılması yerine yazılı şekilde suç vafında yanılıya düşülerek yazılı şekilde olası kastla yaralama suçlarından hüküm kurulması...”, 1.CD, 21.04.2015, E. 2014 / 540, K. 2015 / 2574.

⁹⁴ “Oluşa ve dosya içeriğine göre; sanık H’nun eşi mağdure N’nin aile içi anlaşmazlıklar nedeniyle çocukları ile birlikte ortak ikametie terk ederek kız kardeşi mağdure Hanife’nin evinde kalmaya başladığı, olay tarihinde gece saat 02:15 sıralarında sanık Hasan’ın mağdure H’nin evine el bombası atıp ayrıca uzun namlulu silahla evi kurşunlaması sonucu oğlu maktul M’nin öldüğü, mağdureler N, H ve E’nin yaralandığı, evdeki patlama ve buna bağlı yangın sonucu evinde zarar gördüğü olayda; sanığın eyleminin, oğlu maktul M’yi kasten öldürme, mağdureleri ise kasten öldürmeye teşebbüs ve mala zarar verme suçlarını birlikte oluşturduğu ancak TCK.nun 44. maddesinde düzenlenen fikri içtima kuralı uyarınca sadece en ağır cezayı gerektiren öldürme ve öldürmeye teşebbüs suçlarından dolayı cezalandırılması gerektiği gözetilmeden ayrıca TCK.nun 151 / 1, 152 / 2-a maddeleriyle mala zarar verme suçundan mahkumiyetine karar verilmesi”, 1.CD, 07.07.2014, E. 2014 / 2274, K. 2014 / 3741.

⁹⁵ “Geceleyin saat 21:00 sıralarında sanıklar ... ve ...’ın organizasyonu dahilinde ve silahlı terör örgütünün amacı doğrultusunda birlikte hareket eden sanıkların eylem amacıyla yakılan marketin önüne geldikleri, bu aşamada sanıklar ... ve ...’ın yanlarında getirip dağıttıkları molotof kokteyllerini içerisinde kasiyerlik yapan şikayetçi ... ve müşteriler bulunan markete atarak marketin yanmasına ve şikayetçinin yangın çıkarmak suretiyle öldürülmesine teşebbüs ettikleri, beraat eden sanık ... ve tutanak düzenleyicilerinin teşhis ve anlatımları, sanıkların yakalandıklarında üzerlerinde ele geçen molotof kokteylleri ve tüm dosya kapsamından anlaşılacakla, sanıkların silahlı terör örgütünün amaçladığı suçun işlenmesine dair tehlikeyi oluşturmaya elverişli vahamet arz eden eylemleri nedeniyle, bir fiille işlenen suçlardan mala zarar vermenin öldürmeye teşebbüste TCK’nın 44. maddesi uyarınca eriyip içtima edeceği de gözetilerek; sanıkların 37 / 1 maddesi delaletiyle TCK’nın 302 / 1. maddesi uyarınca devletin

F. Üstsoy veya Altsoydan Birine ya da Eşe veya Kardeşe Karşı Suçun İşlenmesi (TCK m. 82/1-d)

Kasten öldürme suçunun belirli kişilere yönelik olarak işlenmesi TCK'nın 82/1-d fıkrasında nitelikli hal olarak kabul edilmiştir. Mağdurun üstsoy, altsoy, eş veya kardeş olması ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının verilmesini gerektirmektedir. Bentte sayılan akrabalara karşı kasten öldürmenin nitelikli hal kabul edilmesinin nedeni, faildeki kötülük derecesinin ağırlığı ve mağdurun kendini savunmasındaki yetersizliğidir.⁹⁶

Kanun koyucu bu nitelikli hal açısından sayma yöntemini kullanmış ve alanını dar tutmuştur. Bu da doktrinde haklı olarak eleştirilmektedir.⁹⁷ Mülga TCK'nın 449 ve 450. maddelerinde karı, koca, kardeş, babalık, analık, evlatlık, üvey baba, üvey ana, üvey evlat, kayınbaba, kaynana, damat, gelin, üstsoy ve altsoydan birine karşı bu suçun işlenmesi halinde daha ağır ceza verilirken,⁹⁸ 5237 sayılı Kanunda yalnızca altsoy, üstsoy, eş ve kardeşe karşı işlenmesi nitelikli hal kabul edilmiştir. Doktrinde kanun koyucunun sayma yerine hâkime yetki tanıyarak soyut akrabalık yerine fiili yakınlık ve somut ilişkilerin nitelikli hal açısından esas alınması gerektiği belirtilmektedir.⁹⁹ Altsoy-üstsoy ilişkisi kan bağından kaynaklanan ilişki anlamındadır. Bu da kişileri birbirine bağlayan doğum sayısı ile belirlenmektedir (TMK m. 17). Kanun koyucu bir sınırlama yapmadığı için alt soy ilişkisine, evlat, torun, torunun çocuğu, torunun torunu, baba-anne, büyükbaba-büyükanne, onların anne ve babaları gibi akrabalık ilişkisi dahildir. Bu bağın olması yeterli olup, tanıma veya babalığa hüküm yoluyla kişi ile babası arasında düzgün soybağı ilişkisinin kurulmuş olması gerekmez. Hukukumuzda evlenmeyle oluşan kayın hısımlığı bu ilişki içinde kabul edilmemektedir.¹⁰⁰ Dolayısıyla kayın altsoy veya üstsoyun işlediği öldürme fiilleri, nitelikli hal kapsamına girmemektedir. Örneğin kayınpeder gelinini öldürdüğünde başka nedenler yoksa nitelikli hal uygulanmayacaktır. Keza damat kayınvalidesini öldürdüğünde yine

---

birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçundan ve TCK'nın 302 / 2. maddesi delaletiyle TCK'nın 82 / 1-c ve 35 / 2. maddeleri uyarınca yangın çıkarmak suretiyle kasten öldürmeye teşebbüs suçundan cezalandırılmaları gerekirken suç vasfında yanlışlıkla düşülerek örgüt adına suç işleme, kasten yaralama ve mala zarar verme suçlarından hüküm kurulması, 9. CD, 17.06.2013, E. 2013 / 3013, K. 2013 / 9323.

⁹⁶ Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 173; Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 103; s. 87.

⁹⁷ Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 61.

⁹⁸ 765 sayılı Kanununun 1926 yılında kabul edilen şeklinde belirli akrabaların öldürülmesine ilişkin nitelikli hal bulunmamaktaydı. 1933 yılında yapılan değişiklikle 765 sayılı Kanuna eklenmiştir. Bkz.: Hakeri, Kasten Öldürme, s. 226.

⁹⁹ Hakeri, Kasten Öldürme, s. 226.

¹⁰⁰ Bkz.: Dönmezer, 50; Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 104, 105; Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s. 129; Tezcan / Erdem / Önok, s. 160; Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 175, 176. Yargıtay uygulaması da bu yöndedir. Bkz.: Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 176.

nitelikli hal kapsamında değerlendirilmeyecektir. Yine eşinin önceki evliliğinden olan çocuğunun öldürülmesinde nitelikli hal uygulanmayacaktır. Evlat edinme ilişkisi açısından da TCK m. 82'de düzenleme olmadığından nitelikli hal uygulanmayacaktır. Dolayısıyla sayma yolunun tercih edilmesi doğru olmamıştır. Akrabalık ilişkisi tek tek sayılmayıp bazı durumlardan yararlanması (nitelikli halin kabul edilmesini gerektiren) şeklinde veya fiili yakınlık ve somut ilişkilerin varlığı veya İstanbul Sözleşmesinin istediği gibi mağdurla birlikte yaşayan veya yetkisini kötüye kullanan aile¹⁰¹ bireylerince işlenmesi nitelikli hal olarak düzenlense bu sorun ortaya çıkmayacaktır. Ama sayma yoluna gidilince bazı kişilerin ifade edilmesi bazı kişilerin göz ardı edilmesi cezalandırma açısından problem oluşturmaktadır. Ayrıca Medeni Kanun anlamında akraba ve garantör olan kişilerin bazısının sayılıp bazısının sayılmaması (örneğin, üvey anne-çocuk, evlatlık ilişkisi gibi) bazılarının sayılmaması da hukuki açıdan sorun doğuracak niteliktedir. Bu problemin ortadan kalkması ve İstanbul Sözleşmesinin gereklerinin karşılanması için belirtilen akrabalık ilişkilerinin öldürme suçunda nitelikli hal olarak düzenlenmesi gerekmektedir.

Eş noktasında da Medeni Kanun hükmü esas alınmakta, resmi evliliğin devam ettiği eş, eş olarak kabul edilmektedir. Ayrılık kararı verilmiş olsa bile evlilik devam ettiği için nitelikli halin uygulanacağı

¹⁰¹ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ailenin öncelikle eşler ve çocuklardan oluştuğunu vurgulamakla beraber, yakın yaşam arkadaşlığı yaşayan veya resmen evliken boşanmış kişileri de şiddet mağduru kişiler olarak aile kapsamı içinde nitelendirmekte, aile sayıldığını kabul etmektedir (*Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler*, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, www.ailecisiddet.net/egitim/set/KYAIS-Ilgili-Ulusal-ve-Uluslararası-Yasal-Düzenlemeler.pdf, s. 29 (E.T. 09.09.2013)). AİHM'ye göre aile için hukuki / yasal bir bağ zorunlu değildir. AİHM, hangi ilişkilerin aile yaşamı kapsamında olduğunu, sosyal, duygusal ve biyolojik bağları dikkate alarak değerlendirmekte ve çoğunlukla fiiliyattaki yakın kişisel bağların varlığı ölçütünden hareket etmektedir (Öncü, Gülay Arslan, *Özel Yaşama ve Aile Yaşamına Saygı Hakkı*, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi-8, Ankara 2019, www.anayasa.gov.tr/media/5604/ozel_yasam_hakki.pdf (E.T.20.08.2020), s. 97). AİHM, aile kavramını taraf devletlerin iç hukuklarından bağımsız değerlendirmekte ve evlilik dışı yaşam birlikteliğinin de madde 8 anlamında aile kavramı içine girdiğini kabul etmektedir. Evlilik dışı fiili birliktelikler, dini evlilikler, eşcinsel fiili birliktelikler de mahkeme tarafından aile kapsamı içerisinde nitelendirilmektedir. AİHM, madde 8 anlamında bir birlikteliğin aile sayılabilmesi için, çiftin birlikte yaşayıp yaşamadığını, ilişkilerinin uzunluğunu ve süresini, birbirlerine bağlılıklarını çocuk sahibi olmak veya diğer yollarla gösterip göstermediklerini dikkate alarak belirleme yapılacağını ifade etmektedir (Bkz.: Öncü, Gülay Arslan, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Kadına Karşı Aile İçi Şiddet Olgusu ve Bununla Mücadele Yaklaşımları", *Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması*, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuka Genç Yaklaşımlar Konferans Serisi No.1, Editör Nur Centel, İstanbul 2013, s. 46, 47; Öncü, *Özel Yaşam*, s. 99. Ancak Mahkeme, Sözleşmeciler Devletlerin resmi nikâh ve kayıtlı birliktelikler ile bunlar dışındaki fiili birliktelikler arasında aile hayatından kaynaklanan haklar bakımından bir farklılığa gidebileceklerini kabul etmekte ve Devletlere dini evlilikleri tanıma ve miras ya da sosyal güvenlik ödenecileri gibi haklardan yararlandırma yükümlülüğünü getirmemektedir: Öncü, *Özel Yaşam*, s. 99).

benimsenmektedir.¹⁰² Ancak doktrinde bazı yazarlar fiili durumun esas alınması gerektiğini de belirtmektedirler.¹⁰³ Ama TCK m. 82'de eş kavramı kullanıldığı için hukuk düzeninin birliği gereğince bunun mümkün olmadığını belirtmemiz gerekir. Hukukumuzdaki kabule göre boşanma gerçekleşmişse nitelikli halin uygulanması söz konusu olmamaktadır. İstanbul Sözleşmesi ise, iç hukuk tarafından tanınan, failin şu anki veya daha önceki eşe veya partnere karşı gerçekleştirilmesinin nitelikli hal olarak kabul edilmesini istemektedir. Her ne kadar Sözleşmede iç hukuk tarafından tanınan ifadesi geçmekle birlikte ülkemizde önemli bir sorun olan şiddet fiilleri açısından eski eşlere, dini birlikteliklere veya partnerlere karşı gerçekleştirilen fiillerin de nitelikli hal kapsamında kabul edilmesi gerekir. Çünkü fiillerin eşlere karşı işlenmesinin nitelikli hal kabul edilmesini gerektiren nedenler bu kişiler açısından da söz konusudur. Aksi uygulamada yeni evlendiği kişiyi öldürdüğünde faile nitelikli hal uygulanırken 20 yıldır birlikte yaşadığı kişiyi öldürdüğünde nitelikli hal uygulanmamaktadır. Sözleşmeye göre ayrıca nitelikli halin düzenlenmesi için önceki ve şu anki eşlere ve partnere karşı gerçekleştirilen fiillerin suç unsuru olarak hükme bağlanmamış olması gerekiyor. Zaten suç unsuruysa bir nedenin nitelikli hal olarak düzenlenmesi mümkün değildir. Sözleşme bunu açıkça ifade etmiştir.

Kardeş açısından ana ve babası aynı olan kardeşler, ana veya babasından biri ortak olan kardeşler anlaşılır. Kardeş ilişkisinin fiilen bulunması yeterlidir. Evlilik dışı doğan kardeş de tanınmamış olsa bile nitelikli hal açısından göz önüne alınır. Anne veya babanın daha önceki evliliğinden olan kardeşler bent kapsamına girmemektedir.¹⁰⁴

Şunu söylemeliyiz ki kavram olarak TCK'da Medeni Kanun kavramları kullanılınca doğal olarak Medeni Kanununun kabul ettiği belirlemeler uygulanmaktadır. Hukuk düzeninin birliği de bunu gerektirmektedir. Oysa Ceza Kanununun kendi koruma alanı içinde düzenleme yapması gerekmektedir. Ceza Kanunu, kişi inandığımız gibi inanmasa, düşündüğümüz gibi düşünmese, yaşadığımız gibi yaşamasa bile her bireyi korumak için hareket etmeli ve bunu yaparken de adil sonuç doğuracak şekilde belirleme yapma yoluna gitmelidir. Hukuki değerlerin ihlalinin önlenmesi isteniyorsa öldürme fiiline maruz kalan kişileri, belirli akrabalık ilişkisiyle değil veya resmîyetle değil nitelikli halin düzenlenmesine götüren nedeni göz önüne alarak hüküm koyması gerekmektedir. Medeni Kanun haklar bazında farklı değerlendirme

¹⁰² Bkz.: Centel / Zafer / Çakmut, s. 52; Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s. 130; Tezcan / Erdem / Önok, s. 161; Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 178; Hafizoğulları / Ketizmen, s. 148; Artuk / Gökçen, s. 90.

¹⁰³ Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 104. Nitelikli halin uygulanmamakla beraber uygulanması gerektiğine ilişkin olarak bkz.: Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s. 130; Artuk / Gökçen, s. 91.

¹⁰⁴ Hakeri, Kasten Öldürme, s. 227; Tezcan / Erdem / Önok, s. 161, 162; Centel / Zafer / Çakmut, s. 52; Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 174, 180, 181.

yapabilir, resmi nikahlı eş ile bu şekilde olmayan birlikteliği farklı değerlendirebilir. Ancak ceza hukukunun bu çerçevede olaya bakmaması gerekiyor. Dolayısıyla da hükümde değişikliğe gidilmesinin gerektiğini düşünüyoruz.

Hata halinde TCK'nın 30. maddesinin 2. fıkrası çerçevesinde belirleme yapılacak ve belirli akrabalık ilişkisi bulunmayan kişinin öldürülmesi halinde nitelikli hal uygulanmayacaktır. Sapma halinde hedeflediğinin dışında öldürülen kişi de belirtilen akrabalık ilişkisi yoksa (olası kastla öldürmede) bu neden uygulanmayacaktır.

G. Çocuğa ya da Beden veya Ruh Bakımından Kendisini Savunamayacak Durumda Bulunan Kişiyeye Karşı İşlenmesi (TCK m. 82/1-e)

Kanun koyucu yetişkin ve sağlıklı bir kişiye göre daha zayıf konumda olan kişilere karşı öldürme suçunun işlenmesini cezanın daha fazla verilmesini gerektiren nitelikli hal saymıştır. Hükümün kabul edildiği nedeni madde gerekçesinde faildeki ahlaki kötülüğün mefruz çokluğu ve fiilin işlenmesindeki kolaylık olarak ifade edilmiştir.

Çocuk, TCK'nın 6. maddesi gereğince henüz 18 yaşını doldurmamış kişiyi ifade etmektedir. Cinsiyet önemli değildir. Doktrinde 18 yaşını bitirmemiş kişinin evlenme veya mahkeme kararıyla reşit olmasının hükümün uygulanması açısından önemli olmadığı kabul edilmektedir.¹⁰⁵ Ancak kanaatimizce bu durumda çocuktan bahsetmemek gerekir. Bu nitelikli halin uygulanması için fiilin işlendiği esnada, hareketin yapıldığı esnada mağdurun çocuk olması gerekmektedir. Bu esnada mağdurun çocuk olması şartıyla neticenin gerçekleştiği esnada çocuk olmaması hükümün uygulanmasını engellemez. İhmali fiillerde hareketin yapılması gerektiği zamanda mağdurun çocuk olması gerekmektedir. Bir çocuğun diğer bir çocuğa karşı (15 yaşındaki çocuğun 17 yaşındaki çocuğa karşı) işlediği durumda da nitelikli halin uygulanacağı ifade edilmektedir.¹⁰⁶ Ancak kanaatimizce bu halde nitelikli halin uygulanması yoluna gidilmemelidir. Aksine uygulama hükümün konuluş amacına aykırılık teşkil edecektir. Hükümün uygulanabilmesi için çocuğun failin alt soyu olmaması gerekir. Çocuğun altsoy olduğu durumda bir önceki bentteki nitelikli hal uygulanacaktır. Bazı yazarlar çocuk açısından yaş sınırı getirilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Zira bu görüşe göre 16-17 yaşındaki erkek çocuğu kendini koruyabilir.¹⁰⁷ Kanaatimizce çocuğun içinde bulunduğu durum, meşru savunmada çocuklar açısından sınırlama getirilmesi ve İstanbul

¹⁰⁵ Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 194 vd.; Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 106; Artuk / Gökçen, s. 95.

¹⁰⁶ Tezcan / Erdem / Önok, s. 163. Yazarlar bente çocuktan sözetmek yerine mağdurun kendini savunamayacak durumda olmasının kabul edilmesinin yeterli olduğunu ifade etmektedirler: s. 163.

¹⁰⁷ Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s. 132.

Sözleşmesi hükmü öldürmenin çocuğa karşı işlenmesinin nitelikli hal olarak kalmasını haklı göstermektedir.

Kanun koyucu suçun çocuğa karşı işlenmesini nitelikli hal kabul etmiş ancak fiilin çocuğun gözleri önünde işlenmesini nitelikli hal olarak öngörmemiştir. Bu durum 61. madde gereğince cezanın belirlenmesinde dikkate alınmaktadır. Ancak İstanbul Sözleşmesi suçun çocuğun gözleri önünde işlenmesini nitelikli hal olarak kabul edilmesini öngörmektedir.

Beden veya ruh bakımından kendini savunamayacak durumda olma 82. maddenin gerekçesinde, ileri yaşı, hastalığı, malullüğü veya ruhi veya fiziki güçsüzlüğü¹⁰⁸ nedeniyle kendini korumaktan aciz olan kimse olarak belirtilmiştir. Doktrinde ise hükmün kapsamına uyku hali,¹⁰⁹ bilinçsizlik, narkoz etkisinde olma, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde bulunma, yaşlılık, akıl hastalığı, yürüme engeli bulunması, gözlerinin görmemesi, baygınlık gibi nedenlerin girdiği

¹⁰⁸ "Oluşa ve dosya içeriğine göre, sanık ...'un arkadaşları olan sanık ... ve suça sürüklenen çocuk ...'den aralarında husumet bulunan ve iki kolu olmayan maktul ...'i öldürmelerini istediği, bu isteği kabul edilince de eylemi gerçekleştirmek amacıyla bir kaç kez bir araya gelerek eylemi ne şekilde gerçekleştirebileceklerine yönelik plan yaptıkları, en son olay gecesi sanık ...'in babasına ait ardiyede bir araya geldikleri, suça sürüklenen çocuk ...'in de buraya eylem sonrası yakalandıkları motosiklet ile geldiği, bu hazırlıklar kapsamında, motosikleti poşetlerle sardıkları, ...'in başına bere, eline eldiven taktığı, ...'in de pantolonunun üzerine bir pantolon, eşofmanının üzerine deri mont giyip başına kask taktığı, ...'e ait tüfeği de çuval içerisine koyarak birlikte ...'in kullandığı motosiklet ile yola çıktıkları, bir süre sonra maktulün bulunduğu manavın önüne geldikleri, akabinde motosikletin arkasında bulunan ...'in av tüfeğiyle yapmış olduğu atışlar sonucunda maktulün kafatası, yüz kemiği kırıkları ve beyin doku harabiyeti nedeniyle öldüğü olayda, Suça sürüklenen çocuk ve sanıkların eylemlerini gerçekleştirmeye olay tarihinden önce karar verdikleri, kararlarından dönmeyip ısrar ederek, kararları ile icraları arasında makul bir süre geçtikten sonra eylemlerini gerçekleştirdikleri ve tasarlanmanın unsurlarının oluştuğu anlaşıldığı halde, "beden bakımından kendini savunamayacak kişiyi öldürme" yanında, "tasarlayarak öldürme" suçundan da TCK'nin 82 / 1-a-e maddesi uyarınca hükümler kurulması yerine, suç niteliğinde yamılgıya düşülerek yazılı biçimde sadece "beden bakımından kendini savunamayacak kişiyi öldürme" suçundan aynı Kanununun 82 / 1-e maddesi uyarınca hükümler kurulması", 1. CD, 11.11.2019, E. 2019 / 2200 K. 2019 / 4849.

¹⁰⁹ Uyku halinin hükmün kapsamına girmediği görüşü için bkz.: Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 106, 107. "Oluşa ve dosya içeriğine göre, sanık F ile eşi olan maktul arasındaki geçimsizlik nedeniyle sanığın maktul ile birlikte oturdukları evi terk ederek, babası ve kardeşleri olan diğer sa- nıklarla birlikte yaşamaya başladığı, suç tarihinden yaklaşık 15 gün önce maktulün, sanık F'yi yanında sanık S'nin da bulundu- ğu sırada tehdit ettiği, olay günü maktulle telefonda tartışan sanık F'nin, diğer sanıklarla birlikte eşi maktulün kaldığı eve saat 23.00 sıralarında, kapısını sanık Fatma'da bulunan anah- tarla açmak suretiyle girdikleri ve uyumakta olan maktulü çok sayıda bıçak darbesiyle öldürdükleri olayda; 1) Olaydan önce sanıkların maktulü öldürme kararını ne zaman verdikleri ve bu kararlarında suç işleme tarihine kadar sebat edip etmedikleri konusunda delil bulunmadığından, ey- lemde tasarlanmanın koşullarının oluşmadığı anlaşıldığı halde, yazılı şekilde tasarlayarak insan öldürmek suçundan hüküm kurulması, 2) Maktulün uyku halinde olması nedeniyle, "beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda" bulunduğu anlaşılmalı, sanıkların eylemlerinin 5237 sayılı TCK. nun 82 / 1-e maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği- nin gözetilmemesi", 1. CD, 3.3.2011, E. 2009 / 5311, K. 2011 / 1961.

belirtilmektedir.¹¹⁰ Hükmün uygulanması için bu hallerde kişinin öldürme fiiline karşı kendini koruyamayacak ve savunamayacak durumda bulunması gerekir. Bu hallerin geçici veya sürekli olması önemli değildir. Kişinin kendini koruyamayacak veya savunamayacak duruma kendisinin sebep olması da nitelikli halin uygulanması açısından önem taşımaz.¹¹¹ Önemli olan fiilin işlendiği esnada beden veya ruh bakımından kendini savunamayacak durumda olmasıdır. Bu neden daha sonra ortadan kalksa bile nitelikli hal uygulanacaktır.

Kadın olmak, beden olarak kendini savunamayacak durumda olma sonucunu doğurmamaktadır.¹¹² Gebe olan kadına karşı öldürme fiilinin işlenmesi ayrıca düzenlenmiştir.

H. Gebe Olduğu Bilinen Kadına Karşı İşlenmesi (TCK m. 82/1-f)

Gebe olduğu bilinen kadına karşı suçun işlenmesinin nitelikli hal kabul edilmesinin nedeni, madde gerekçesinde iki hayata son verilmesi olarak gösterilmektedir. Çocuk henüz doğmamış olduğundan kasten öldürmenin konusunu oluşturmayacaktır. Kadının öldürülmesi kural olarak çocuğun ölümünü de sonuçlayacağından nitelikli hal kabul edilmiştir¹¹³. Yargıtay kararlarında, *“maktulün olaydan önce belirlenemeyen bir kişiden hamile kaldığı, olayın ortaya çıkması üzerine, maktulün annesinin hamile kaldığı kişiyi bulup evlendirme çabasına girdiği, sonuç alınamaması ve akrabaları olan sanıkların durumu öğrenmesi üzerine, maktulün akıbeti hakkında karar verilmek üzere aile ve akrabalarının toplanarak durumu görüştükleri, sanıklar ..., ..., ... ve ...'nin, maktulün öldürülmesini istedikleri, ancak; maktulün kardeşleri ve annesinin karşı çıkması üzerine maktulün,...'da ikamet eden tanık ...'un evine yerleştirildiği, bir süre burada kaldıktan sonra, sanıkların giderek maktulü oradan aldıkları, arabayla köye getirdikten sonra, öldürerek kuyuya attıkları”*,¹¹⁴ *“saniğin, maktulenin kaldığı odaya girerek ailenin namusunu kurtarmak (töre) saikiyle hamile olduğunu ve doğumuna az bir süre kaldığını bildiği uyumakta olan maktuleye bıçakla dördü ayrı ayrı öldürücü olmak üzere dokuz ayrı yerinden vurarak tasarlayarak öldürdüğü....”*¹¹⁵ olaylarda gebe olduğu bilinen kadına karşı öldürme suçu kapsamında (diğer nitelikli haller yanında) değerlendirme yapılmıştır.

Nitelikli halin uygulanması için failin kadının gebe olduğunu

¹¹⁰ Bkz.: Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 194 vd.; Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 106; Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s. 132; Tezcan / Erdem / Önok, s. 162; Artuk / Gökçen, s. 97.

¹¹¹ Tezcan / Erdem / Önok, s. 162; Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 106; Artuk / Gökçen, s. 97. Aldığı maddenin hareket edemez hale getirdiği durumlarda uygulanacağına ilişkin olarak bkz.: Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 197.

¹¹² Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 196; Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s. 132.

¹¹³ Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 107.

¹¹⁴ 1. CD, 29.4.2019, E. 2017 / 2579, K. 2019 / 2384.

¹¹⁵ 1. CD, 30.1.2009, E. 2008 / 10901, K. 2009 / 293.

bilmesi gerekir. Düzenlemede bilerek ifadesi geçtiği için kadının hamileliği bilinmelidir. Hamilelik açısından muhtemel bilme yeterli değildir. Kesin bilme gerekmektedir.¹¹⁶ Gebelik açısından kesin bilme gerekmezse de öldürme açısından olası kast söz konusu olabilir.¹¹⁷ Gebeliğin sadece fiziki olarak görüldüğü durumda değil, gebeliğin herhangi bir şekilde bilindiği halde de nitelikli hal uygulanacaktır.¹¹⁸

Kadının gebe olduğunu failin bilmediği durumlarda başka nitelikli haller yoksa fail öldürme suçunun temel şeklinden sorumlu olur. Yani hata halinde nitelikli hal uygulanmaz.

Öldürme fiili sonucunda ceninin de ölmesi halinde faile ayrıca çocuk düşürtme suçundan dolayı ceza verilmez. TCK m. 82/1-f açısından bileşik suç kuralları uygulanacaktır.¹¹⁹ Annenin ölmesine rağmen çocuk ölmemiş olsa bile yine fail TCK m. 82/1-f'den sorumlu tutulacaktır.¹²⁰ Annenin ölmemesine rağmen anne karnındaki çocuğun ölmesi halinde ise sorumluluğun ne şekilde olacağı tartışmalıdır. Bazı yazarlar, tek fiille farklı suçlar işlendiğinden farklı nevi içtima kurallarının uygulanacağını kabul etmektedirler.¹²¹ Bazı yazarlar ise çocuk düşürtme suçunun ancak tıbbi bir müdahaleyle bir hekim tarafından gerçekleştirilebileceğini kabul ederek herhangi bir kişinin kasten öldürmeye yönelik bir hareketin sonucunda çocuk ölsün veya ölmesin sorumluluğun kasten öldürmenin nitelikli şeklinden olacağını kabul etmektedir.¹²² Bizim de görüşlerine katıldığımız diğer bazı yazarlar ise, nitelikli halin uygulanacağını ayrıca çocuk düşürtmeden ceza verilmeyeceğini kabul etmektedirler.¹²³ Kadın ve çocuğun her ikisinin ölmediği hallerde teşebbüsten sorumluluk tayin edilecektir.

I. Kişinin Yerine Getirdiği Kamu Görevi Nedeniyle İşlenmesi (TCK m. 82/1-g)

¹¹⁶ “Suça sürüklenen çocuk ...'nın otopsi raporuna göre 16-20 haftalık gebe olduğu anlaşılan maktul ...'in hamile olduğunu bildiği hususunda her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı dikkate alınarak hakkında kasten öldürme suçundan TCK'nun 81. maddesi gereğince hüküm kurulması yerine, yazılı şekilde suçun nitelendirilmesinde yanlışya düşülerek gebe olduğu bilinen kadına karşı öldürme suçunu düzenleyen aynı Kanununun 82 / 1-f maddesi uyarınca hüküm kurulması...bozmayı gerektirmiştir”, 1. CD, 25.06.2018, E. 2018 / 767, K. 2018 / 3001.

¹¹⁷ Failin doğrudan kastla hareket etmesi gerektiği, olası kastta bu nitelikli halin oluşmayacağına ilişkin olarak bkz.: Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 198; Artuk / Gökçen, s. 98.

¹¹⁸ Artuk / Gökçen, s. 99.

¹¹⁹ Fikri içtimanın uygulanması gerektiğine ilişkin görüşte bulunmaktadır. Bkz.: Yaşar, Osman / Gökcan, Hasan Tahsin / Artuç, Mustafa, *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, C. II, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s. 2726.

¹²⁰ Hakeri, Kasten Öldürme Suçları, s. 229; Artuk / Gökçen, s. 98.

¹²¹ Yaşar / Gökcan / Artuç, II, s. 2726.

¹²² Koca / Üzülmöz, *Özel Hükümler*, s. 108.

¹²³ Tezcan / Erdem / Önok, s. 163.

Bu nitelikli halin uygulanması için yerine getirilen kamu görevi nedeniyle kişinin öldürülmesi gerekir.¹²⁴ Örneğin doktorun rapor çıkarma şartları gerçekleşmediği için rapor çıkarmaması nedeniyle öldürülmesi bu niteliktedir. Düşük not alan öğrencinin aldığı notun geçmeyi sağlamaması nedeniyle dersin sorumlusu öğretim üyesini bu nedenle öldürmesi halinde g bendindeki nitelikli hal gerçekleşecektir. Dolayısıyla nitelikli hal için kamu görevlisinin yerine getirdiği bir kamu görevinin bulunması ve kişinin bu görevi yerine getirmesi nedeniyle öldürülmesi gerekir. Yalnızca kamu görevlisine karşı işlenmesi nitelikli halin uygulanması için yeterli değildir (madde gerekçesi). 765 sayılı Kanunda ise Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden birine karşı işlenmesi nitelikli hal olarak kabul ediliyordu. Kamu görevlisinin TCK'nın 6. maddesi anlamında kamu görevini yerine getiren bir kamu görevlisi olması gerekir.¹²⁵ Bu nedenle tanık ve bilirkişinin bu nedenle öldürülmesi halinde nitelikli hal uygulanacaktır.¹²⁶ Ancak nitelikli halin uygulanması için kamu görevlisinin görevini yaptığı esnada öldürülmesi şart değildir.¹²⁷ Görevinin sona ermesinden sonra yerine getirdiği kamu

¹²⁴ “Oluşa ve dosya içeriğine göre, Z... Bankası Ç... Şubesinde hizmetli olarak çalışan sanığın, mesai saati bitiminden sonra diğer personel ile birlikte çalışmaya devam ettiği sırada, elektrik kesintisi olması ve bankadaki jeneratörün devre dışı kalması nedeniyle güvenlik görevlisi olarak görev yapan maktul Önder ile beraber jeneratör odasına gittikleri, sanığın bankada bulunan paraları yağma amacıyla, yanında bulundurduğu bıçakla maktule vurarak belindeki tabancayı aldığı, sesleri duyup jeneratör odasına gelen banka müdürü mağdur Celal'in başına maktulden aldığı tabancayı dayadığı ve mağdurla birlikte diğer personelin bulunduğu bölüme gelerek bankadaki paraları almak istediğini söylediği, bu yönde banka personeli olarak görev yapan maktul Ufuk'a diğer personelin ağzını banılaması için talimat verdiği, ancak paraları alamadan acil durum yardım düğmesine basılması nedeniyle olay yerine gelen kolluk kuvvetlerini fark etmesi üzerine "polise haber verdiniz ben de sizin hepinizi öldüreceğim" diyerek maktul Ufuk'u öldürdüğü, mağdurları yaraladığı, sonrasında içeriye girmeyi başaran kolluk kuvvetinin müdahalesiyle yakalanıp yağma eylemini tamamlamadığı olayda; Sanığın, bankanın güvenliğini sağladığını bildiği ve kamu görevlisi olarak görev yapan maktul Önder'i yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle ve yağma suçunu işlemek amacıyla öldürdüğü, sonrasında kolluk kuvvetlerinin müdahalesiyle işlemeyi kastettiği yağma suçunu tamamlamamasından duyduğu infialle de maktul Ufuk'u öldürdüğü anlaşıldığından; Sanığın, maktul Önder'i öldürme suçundan TCK'nın 82 / 1-h ve g bentleri, maktul Ufuk'u öldürme suçundan TCK'nın 82 / 1-i bendi uyarınca cezalandırılması yerine, suçların niteliğinde yanlıya düşülerek yazılı şekilde maktul Önder'i öldürme suçundan 82 / 1-h, maktul Ufuk'u öldürme suçundan 81. maddeleri uyarınca cezalandırılmasına karar verilmesi”, 1. CD, 06.11.2012, E. 2012 / 10, K. 2012 / 7900.

¹²⁵ Hakeri, Kasten Öldürme, s. 233; Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 109; Artuk / Gökçen, s. 100.

¹²⁶ Hakeri, Kasten Öldürme, s. 233; Artuk / Gökçen, s. 100.

¹²⁷ “Olay tarihinde sanığın arkadaşları ile birlikte alkol aldıktan sonra babasına ait araç ile birlikte gezmeye başladıkları, gece saat 03:45 sıralarında aralarında katılanın da bulunduğu resmi üniformalı görevli polis memurlarının uygulama yaptığı sırada, sanığın kullandığı araç ile uygulama noktasına hızlı şekilde girdiği ve alkollü olması nedeniyle uyarılara rağmen durma- yarak kaçtığı, bunun üzerine katılanın yanında görevli arkada- şı tanık Aydın ile birlikte resmi ekip aracı ile sanığın kullandığı aracı takip etmeye başladıkları, yapılan anons ve uyarılara rağmen sanığın araç ile kaçmaya devam ettiği, yol üzerinde karşı istikamete dönüş yapmak istediği sırada katılanın ekip aracı ile sanığın aracına arkadan çarpması üzerine sanığın aracının durduğu, katılanın ekip aracından inerek, sanığın tekrar kaç- masını engellemek amacı ile açık olan sol kapı camından uzanarak sanığın kullandığı aracın kontak

görevi nedeniyle öldürülmesi halinde de nitelikli hal uygulanacaktır (madde gerekçesi). İdare hukuku anlamında kamu görevlisinin bulunması şart değildir. TCK m. 6'nın şartlarının gerçekleşmesi yeterlidir. TCK m. 6/1-c'ye göre, kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi anlaşılmalıdır.

Nitelikli halin uygulanması için mağdurun, kamu görevinin gereklerine uygun davranması nedeniyle öldürülmesi gerekmektedir. Kamu görevinin gereklerine aykırı davranması nedeniyle mağdurun öldürülmesi halinde bu nitelikli hal uygulanmayacaktır.¹²⁸

Bu hükmün nitelikli hal olarak kabul edilmesinin nedeni, kamu görevlilerine ayrıcalık tanımak olmadığı, kamu görevlilerinin görevlerini

---

anah- tarını almaya çalıştığı sırada, sanığın aracı hareket ettirmesi üzerine katılanın sol kapıda asılı kaldığı, sanığın aracı hızlı şekilde kullanmaya başlayarak katılanın düşmesi için aracı ile zik zak çizdiği ve katılanı ittirdiği, katılanın sol eli ile direk- siyon ve kapıdan tutunmaya çalıştığı, araç içerisinde bulunan sanığın arkadaşlarının da düşmemesi için arka camdan katıla- nı tuttukları, ayrıca sanığa durmasını söyledikleri, yaptıkları uyarılara rağmen sanığın aracı hızlı şekilde kullanmaya devam ettiği, tanık beyanlarına göre sanığın aracı 90-100 km süratle kullandığı, katılanın bu şekilde yaklaşık 2-2,5 km sürüklendiği, katılanın düşmesi üzerine sanığın aynı yönden sol şeritten giden bir aracın sağına yanaşarak aracın sağından geçerken araca fazla yaklaşmak suretiyle katılanın iki araç arasında sı- kışmasını sağlayarak düşmesine neden olduğu, katılanın ska- pula korpus, humerus dia z, sol iç malleol ve 5. parmak dis- tal falanks kırıkları ile sağda pnömotoraks oluşacak, kırıkların hayati fonksiyonlara etkisi ağır (5.) derecede olacak ve hayati tehlike geçirecek şekilde yaralandığı olayda, sanığın eyleme bağlı olarak ortaya çıkan kastının öldürmeye teşebbüs olduğu ve kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle öldürmeye teşebbüs suçundan TCK 82 / 1-g, 35 maddeleri gereğince ceza- landırılması gerektiği gözetilmeden, TCK 82 / 1-g, 21 / 2, 35 / 2 maddeleri gereğince cezalandırılmasına karar verilerek eksik ceza tayini", 1. CD, 11.11.2010, E. 2010 / 5411, K. 2010 / 7407; "Oluşa ve dosya kapsamına göre, polis memurları olan mağdurlar ... ile ...'nın suç tarihinde güven timi olarak görev ifa ettikleri sırada silahla ateş edildiğini duyarak olay yerine hareket ettikleri, elinde tabanca olan sanığın kovaladığı şahıslara ateş etmekte olduğunu gördükleri, görevli arkadaşlarına göre biraz daha ilerde olan mağdur ...'ın sanığın duyabileceği şekilde polis olduğunu söyleyip "dur" çağrısında bulunduğu ve uyarı amacıyla havaya ateş ettiği, mağdurun kendisini kovalamakta olduğunu gören sanığın arkasına dönüp tabancasını mağdura doğrultarak ateş ettiği, sol göğüs bölgesinden isabet alan mağdurun yere düştüğü, ardından gelen mağdur ...'nın da "dur" çağrısında bulunmasına rağmen sanığın kaçmaya devam ettiği ve tabancasını mağdur ...'a doğrulturup birden fazla kez ateş ettiği, sağ diz bölgesinden isabet alan mağdurun bir aracın arkasına saklanarak atışlarına devam eden sanığa karşılık verdiği, sanığın isabet alarak yaralanması sonucu yakalandığı olayda, sanığın her iki mağdura karşı eylemine bağlı olarak çıkan kastının öldürmeye yönelik olduğu ve her iki mağdura yönelik nitelikli öldürmeye teşebbüs ve görevi yaptırmamak için direnme suçlarından TCK'nin 82 / 1-g, 35, 265 / 1-4, 43 maddeleri uyarınca cezalandırılması gerektiği anlaşıldığı halde oluşa uygun düşmeyen, sanığın mağdurlarla arasında husumet bulunmaması, ani gelişen olayda yakalanmamak amacıyla mağdurlara ateş etmesi nedeniyle eyleminin yaralama kastıyla gerçekleştirdiği yolundaki yanlış gerekçeyle mağdur ...'i kasten yaralama suçundan mahkumiyet hükmü kurulması, mağdur ...'ya yönelik kasten yaralama suçundan ise görevi yaptırmamak için direnme suçunun unsuru olması nedeniyle hüküm kurulmasına yer olmadığına karar verilmesi, yasaya aykırı olup", 1. CD, 15.04.2019, E. 2019 / 88, K. 2019 / 2237. Olayda Yargıtay ayrıca görevi yaptırmamak için direnme suçunun da oluştuğuna karar vermiştir.

¹²⁸ Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 109; Artuk / Gökçen, s. 100.

emniyet içinde yerine getirilmelerini sağlamak olduğu belirtilmektedir.¹²⁹

Hata halinde bu nitelikli hal uygulanmayacaktır. Yine yerine getirdiği görev nedeniyle kamu görevlisini öldürdüğünü düşünürken kamu görevlisi olmayan kişiyi öldürdüğünde nitelikli hal uygulanmayacaktır. Sapma halinde yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle öldürmek istediği kişi dışında başka bir kişiyi öldürmesi halinde bu nitelikli sapma sonucu ölen kişi açısından uygulanmayacak, ancak hedeflediği kamu görevlisi açısından nitelikli hal tatbik edilecektir.

J. Bir Suçu Gizlemek, Delillerini Ortadan Kaldırmak veya İşlenmesini Kolaylaştırmak ya da Yakalanmamak Amacıyla İşlenmesi (TCK m. 82/1-h)

Bu nitelikli halin uygulanması için bir suçtu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla öldürme suçunun işlenmesi gerekir. Nitelikli halin uygulanması için öldürmeyle amaçlananın gerçekleşmesi gerekmez. Belirtilen amaçlarla öldürme suçunun işlenmesi yeterlidir. Örneğin bir banka soygununu gerçekleştirmek için öldürme suçunun işlenmesi halinde fail 82. maddedeki bu nitelikli halden sorumlu olacaktır. Ayrıca banka soygunu da gerçekleşmişse fail ayrıca bu suçtan gerçek içtima kuralları gereğince sorumlu olacaktır (madde gerekçesi).¹³⁰

¹²⁹ Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 202; Artuk / Gökçen, s. 99.

¹³⁰ "Sanık ...'in müdafisi huzurunda kolluktaki savunmasında; maktulün aldığı krediyi kapatmak için kendisinin ilgili banka şubesine götürülmesini istediği, aracı sanık ...'in kullanmakta olduğu, maktulün ön koltukta, sanık ...'in arka koltukta oturmakta olduğu, maktulün çektiği kredinin kapatılması hususunda bankaya götürülmesi veya maktulün iş yerine götürülmesi hususunda sanıklar ...'in aşamalarda beyanları ile kendi beyanları arasında çelişki bulunduğu, sanıkların eylemlerini gerçekleştirmek için yer aradıkları, bu amaçla ... mevkiindeki ormanlık alana geldikleri, sanıkların daha önceden anlaşış kararlarıydıkları üzerine, sanık ...'in bıraktığı yerde tabancayı alan sanık ...'in maktulün baş arka bölgesine ateş ederek onu öldürdüğü, maktulün başından çıkan merminin aracın ön camını kırarak çıktığı, her iki sanığın birlikte maktulü araçtan çıkararak ormanlık alanda boş araziye bıraktıkları, sanık ...'in maktulün cüzdanı, cep telefonunu aldığı, beyanlarına göre daha sonra paranın sanık ...'e verildiği, sanıkların birlikte oradan hareketle Sultanbeyliye giderek aracın camını taktırdıkları, kanlı olan koltuk kılıflarını değiştirdikleri, aracın içini dışını yıkattıkları, birlikte sanık ...'in Üsküdar'daki evine gittikleri, maktulün cüzdan ve kimliğini yaktıkları, olayda kullandıkları tabanca ile maktule ait cep telefonunu sanık ...'in kendi evinin kömürlüğünde sakladığı, o günün gecesi sanık ...'in yine sanık ...'in evinde kaldığı, ayrıca sanık ...'in kanlı gömleğini yıkatmak için sanık ...'in evinde bıraktığı, maktulün cesedinin bulunması üzerine olay yerindeki kırık camda bulunan HGS'den sanık ...'e ulaşıldığı, sanıklar tabancayı birlikte aldıklarını ancak sanık ...'in taşımakta olduğunu söyledikleri, Maktul ile sanıklar arasında hiçbir husumet ve uyuşmazlık bulunmadığı, maktulün sanık ...'in kızkardeşi T. ile ilişkisi olduğuna dair savunmanın adı geçen tanık tarafından doğrulanmadığı, yine maktulün sanık ...'e sövdiğüne dair savunmasında sanık ... tarafından doğrulanmadığı, her iki sanığın kolluktaki ilk savunmalarında öldürme anında birlikte oldukları, Sanık ..., arabayı ...'in kullandığını, onun sote bir yer aradığını söylediği, sanık ... ise, sanık ...'in tenha yer aradığını, maktulün "ne yapıyorsun, buralarda ne işimiz var" dediği, daha sonra ateş edildiğini söylediği, sanık ...'in soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısının müdafileri aracılığıyla sanıklara yaptırdığı yer

Bu nitelikli hal hedef suçun işlenmesinden önce veya işlenmesinden sonra gerçekleşebilir. Hedef suçun tamamlanmadığı hallerde de uygulanabilir. Hedef suçun tasarlanarak işlendiği hallerde suçun işlenmesini gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla başka bir kişinin öldürülmesinde tasarlama nitelikli hal uygulanmayacaktır.¹³¹

göstermesinde sanık ..., maktulün, silahı görmesi üzerine kendilerine “beni buraya, bu bölgeye bu amaçla mı getirdiniz?” dediğini, böylece sanıkların birlikte önceden verdikleri karar doğrultusunda uygun yer arayarak olay yerine geldikleri ve burada öldürme ve yağma suçunu işledikleri, sanıkların maktulü aldığı krediyi kapatması için ilgili banka şubesine götürdükleri veya maktulü işyerine bırakacaklarına dair beyanlarının çelişkili olduğu, Sanık ...'in babası tanık ...'in, bu olayın arkasında sanık ...'in olduğunu, sanık ...'in sabıkalı ve güvenilir biri olmadığını, oğlunun onun tarafından yoldan çıkarmış olabileceğini söylediği, Sanık ...'in kendisinden 11 yaş büyük sanık ...'in isteği olmadan kendi başına onun yanında bu eylemleri gerçekleştirmesinin mümkün olmadığını, öldürme olayından bir gün önce ve bir gün sonra sanık ...'in, sanık ...'in evinde kaldığı, sanıkların eylemlerini gerçekleştirmek için birlikte uygun yer arayıp buldukları, gittikleri yer hususundaki beyanlarının çelişkili olduğu, olay anında da arabayı sanık ...'in kullandığı, öldürme olayından sonra cesedi birlikte araçtan indirip belirtilen yere bıraktıkları, maktulün eşyalarını birlikte aldıkları, delilleri birlikte ortaya kaldırmaya çalıştıkları, maktul ile sanıklar arasında herhangi bir husumet, kavga ve tartışma olmadan öldürme eylemini gerçekleştirdikleri gözetildiğinde, sanıklar ...'in para ve cep telefonunu almak için maktulü öldürdükleri, ölümden sonra maktulün 3.000.- TL parası ile cep telefonunu aldıkları düşünüldüğünde, Her iki sanığın birlikte suç işleme kararı vererek, fül üzerinde tam bir müşterek hakimiyet sağlamak suretiyle, bir suç gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak ve yakalanmamak amacıyla kasten insan öldürmek suçundan TCK'nin 37. maddesi delaletiyle aynı Yasanın 82 / 1-h madde ve fıkraları, silahla birden fazla kişi tarafından birlikte yağma suçundan TCK'nin 37. maddesi delaletiyle aynı Yasanın 149 / 1-a ve c madde ve fıkraları gereğince cezalandırılmaları yerine yanlış değerlendirme sonucu beraat kararı verilmesi”, 1. CD, 22.10.2019, E. 2017 / 3268, K. 2019 / 4543.

¹³¹ *“Oluşa, dosya kapsamına göre; maktul ...'nin sınır komşusu olan sanık ...'ye ait tarladaki ağaçların kendi tarlasına uzanan dallarını kesmesi ve ikamet ettikleri köyde satılan bir tarlaya ikisinin de müşteri olması ve söz konusu tarlanın maktul tarafından alınması sebebiyle aralarında husumet bulunduğu, olay tarihinden bir gün önce sanıkların bir araya gelerek maktul ...'yi öldürme konusunda anlaştıkları, olay günü sabahı sanık ...'un maktul ... ile eşi olan mağdur ... ve oğulları olan diğer maktul ...'in çalıştıkları tarlaya gittiği ve sohbet etme bahanesiyle akşam eve dönüş saatlerini öğrendiği, aynı gün akşam saatlerinde ise bu kez sanık ...'in maktuller ve mağdurun yanına giderek sohbet ettiği ve birlikte evlerine dönmek üzere yola çıktıkları, sanık ...'nin de dönüş yolunda pusu kurarak daha öncesinde sanık ...'den aldığı av tüfeği ile beklemeye başladığı, maktuller ve mağdurun sanık ...'nin bulunduğu yere geldiklerinde sanık ...'nin gizlendiği yerden ortaya çıkarak maktul ...'ye “Ceviz ağaçlarını neden kestini” diye bağırarak ateş ettiği, ateş sonucu maktul ...'nin vurulması üzerine bu kez maktul ... ve dışarıdan bakıldığında hamile olduğu anlaşılmayan mağdur ...'ye ateş ederek yaraladığı, sanığın tüfeğindeki fişeklerin bitmesinden faydalanan mağdur ...'nin oğlu Alper ile yaralı vaziyette çalılıkların arkasına saklandığı, sanığın tekrar tüfeğine fişek doldurarak saklanmış vaziyette olan mağdur ve maktulü bularak tekrar ateş ederek maktul ...'i öldürdüğü ve mağdur ...'yi hayatını tehlikeye sokmayacak, çocuğunun düşmesine yol açacak ve 90 gün mutad işsizliğine engel olacak şekilde yaraladığı, sanık ...'in bu olaylar olurken sanık ...'nin yanında bulunduğu anlaşılan olayda; B-) Sanık ...'nin maktuller ... ve ...'i nitelikli kasten öldürme suçlarından kurulan hükümlerde Anayasa Mahkemesi'nin 08.10.2015 tarih, 2014 / 140 esas ve 2015 / 85 Sayılı Kararı ile 5237 Sayılı TCK'nun 53. maddesinin iptal edilen bölümleri nazara alındığında mahkemenin bu madde ile yaptığı uygulamalar ve sanık ...'in maktul ...'i nitelikli kasten öldürme suçundan kurulan hükümden sanığın maktul ...'a yönelik eylemlerinde*

Suçun işlenmesini kolaylaştırmak bu niteliktedir. Hedeflenen suçun işlenebilir bir suç olması da gerekmemektedir.¹³²

Bu nitelikli halde amaç suç-araç suç ilişkisi bulunmaktadır. Öldürme suçu araç suç, diğer suç amaç suçtur. TCK m. 82'de amaç suçun ne olduğuna ilişkin belirleme olmadığı için bu nitelikli hal açısından bileşik suç kuralları uygulanmaz. Bileşik suçta tanımdan da anlaşıldığı gibi ya bir suçun diğer bir suçun unsurunu oluşturması ya da bir suçun başka bir suçun nitelikli halini oluşturması söz konusudur. Bileşik suçun söz konusu olması için suçların düzenlemede açıkça gösterilmesi gerekmektedir. Ancak bazen açıkça suçun temel şeklinde belirtilmemekle beraber düzenlemeden suç tipinin kapsamına girdiği açıkça anlaşılan hallerde de bileşik suç kuralları uygulanır. Dolayısıyla açıkça gösterilmeyen veya belirttiğimiz gibi bir durum olmayan hallerde, genel nitelikteki belirlemelerde bileşik suç hükümleri uygulanmaz. Dolayısıyla TCK m. 82/1-h'de yer verilen kasten öldürme suçunun "bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla" işlenmesi halinde ağırlatılmış müebbet hapis cezası verileceğine ilişkin hükümde, açıkça belirleme yapılmadığı için bileşik suç durumu söz konusu değildir. Örneğin hırsızlık suçunu gizlemek için fail birini öldürdüğünde hem hırsızlıktan hem de öldürme suçunun nitelikli halinden cezalandırılacaktır. Yani gerçek içtima uygulanacaktır. Fail herhangi bir suçu işlemek amacıyla öldürme suçunu işleyebilir.

Bendin uygulanması için amaçlanan suçun ne olduğu önemli değildir. Hatta öldürme suçu da olabilecektir.¹³³ Amaç suçun

---

tasarlamının unsurlarının bulunmadığının gözetilmemesi suretiyle suç vasfında hataya düşerek TCK'nun 82 / 1-a-e maddelerinden hüküm kurulması, yasaya aykırı ise de, bu hususlar yeniden yargulamayı gerektirmediğinden, CMUK'nun 322. maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak hüküm fıkralarındaki 5237 Sayılı TCK'nun 53. maddesinin uygulanmasına dair bölümlere "Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararındaki hususlar gözetilerek 5237 Sayılı TCK'nun 53 / 1-2-3 maddelerinin tatbikine" ve sanık ...'nin maktul ...'i nitelikli kasten öldürme suçundan kurulan hükümde TCK'nun 82 / 1-a-e yerine "TCK'nun 82 / 1-e" yazılmak suretiyle düzeltilen, hükümlerin tebliğnamedeki düşünce gibi onanmasına, 1-) Sanık ... hakkında mağdur ... Doğan'ı kasten nitelikli kasten öldürmeye teşebbüs suçundan kurulan hükmün temyizden incelenmesinde; Suçun tasarlanarak işlendiğinin kabulü için; sanığın eylemini gerçekleştirmeye olay tarihinden önce karar vermesi, kararında sebat ve ısrar göstermesi, karar ile icra arasında makul bir süre geçmesinin gerektiği, oysa somut olayda sanığın öldürme kararını maktul ... yönünden aldığı ve uyguladığı, bu eylemin icrası sonunda mağdur ...'ye karşı TCK'nun 82 / 1 h maddesi kapsamında "Bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla," eylemini gerçekleştirdiği anlaşılmalı, mağdur yönünden tasarlamının unsurlarının oluşmadığı halde, sanık hakkında olay günü gerçekleşen olaylar sebebiyle TCK'nun 82 / 1-h ve 35. maddeleri uyarınca "Bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla kasten öldürmeye teşebbüs" suçundan hüküm kurulması yerine, suçun niteliğinde yanlışlıkla düşülerek, yazılı biçimde TCK'nun 82 / 1-a ve 35. maddeleri uyarınca "tasarlayarak öldürmeye teşebbüs" suçundan hüküm kurulması", 1. CD, 13.12.2017, E. 2017 / 1916, K. 2017 / 5104.

¹³² Hakeri, Kasten Öldürme, s. 235.

¹³³ Erman / Özek, no. 45; Tezcan / Erdem / Önok, s. 164.

tamamlanmış olması, teşebbüs aşamasında olması, cezalandırılabilir olması, hangi kanunda düzenlendiği önemli değildir. Suç olması yeterlidir. Taksirli suç da olabilir. Ancak fiilin kabahat olması halinde nitelikli hal uygulanmayacaktır.¹³⁴

Failin kasten öldürme fiili dışında amaç suçu da işlenmesi şart değildir.¹³⁵ Amaç suça iştirak de edebilir ama şart değildir. Bir başkasının işlediği suçu gizlemek için tanığın öldürülmesi halinde nitelikli halin uygulanacağı kabul edilmektedir.¹³⁶

Suçun gizlenmesi, kişinin kendisinin veya başkasının işlediği bir suçun ortaya çıkmasını engellemek için hareket ettiği hallerde söz konusudur. Nitelikli halin uygulanması için amaç suçun icra hareketlerine başlanıp başlanmaması gerektiği doktrinde tartışmalıdır. Bazı yazarlar icra hareketlerinin başlaması gerektiğini kabul ederken¹³⁷ bazı yazarlar hazırlık hareketleri aşamasında kalmış bir suç için de nitelikli halin uygulanacağını ifade etmektedirler.¹³⁸ Bu görüşteki bazı yazarlar amaç suçun yalnızca işlendiğinin düşünülmesi ve işlendiği düşünülen suçun gizlenmesi için öldürme suçunun işlenmesi halinde nitelikli halin uygulanacağını belirtmektedirler. Örneğin meşru savunma nedeniyle fiil hukuka uygun olan, ancak kendisinin bilmediği bir fiili gizlemek için bir kişiyi öldürmesi halinde nitelikli hal uygulanacaktır.¹³⁹

Bentteki suç delillerini ortadan kaldırmak amacıyla öldürme suçunun işlenmesi, aslında o suçun gizlenmesi amacını taşır. İşlenen suçla ilgili delil olabilecek tanığın veya belgenin ortadan kaldırılması amacıyla öldürme suçunun işlenmesi halinde nitelikli hal uygulanır. Delilin hukuka aykırı olup olmadığına ilişkin bir belirleme bulunmamaktadır. Hukuka aykırı delilin ortadan kaldırılması için de öldürme suçunun işlenmesi halinde yine bu nitelikli halden sorumluluk tayin edilecektir.¹⁴⁰

Suçun işlenmesini kolaylaştırmak için öldürme suçunun gerçekleştirilmesi, suçun işlenmesinde ortaya çıkan veya çıkacak güçlükleri ortadan kaldırmak, daha kolay şekilde suçu işlemek için öldürme fiilinin işlenmesini ifade etmektedir.¹⁴¹ Örneğin bankanın

¹³⁴ Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s.136; Hakeri, Kasten Öldürme, s. 234, 236. Ayrıca bkz.: Artuk / Gökçen, s. 102.

¹³⁵ Koca / Üzülmöz, Özel Hükümler, s. 110.

¹³⁶ Tezcan / Erdem / Önok, s. 164, 165.

¹³⁷ Tezcan / Erdem / Önok, s. 165.

¹³⁸ Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 207; Koca / Üzülmöz, Özel Hükümler, s. 111; Artuk / Gökçen, s. 102.

¹³⁹ Koca / Üzülmöz, Özel Hükümler, s. 111.

¹⁴⁰ Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 209, 210; Artuk / Gökçen, s. 103.

¹⁴¹ "Oluş ve dosya içeriğine göre; bali kullanma alışkanlığı olan, gece saat 00.30-01.00 sıralarında kaldığı metruk evden çıkarak, alkollü bir şekilde sokakta gezerken karşıdan gelen ve tanımadığı maktülle karşılaşan sanığın, maktülle aralarında hiçbir konuşma ve tartışma geçmeden, üzerinde taşıdığı bıçakla onu otuz yerinden bıçaklayarak yere düşürdüğü, yerde can çekişen maktülün cep telefonunu alarak olay yerinden ayrılıp daha sonra suça konu cep telefonunun tanık Ergin'e sattığı olayda; Sanığın yağma amaçlı öldürme kastına yönelik otopside belirtilen çok sayıdaki yaraları meydana getirmesinin, canavarca hisle veya eziyet çektirerek

soyulmasını sağlamak için banka güvenlik görevlisinin öldürülmesi bu niteliktedir.¹⁴²

Yakalamak, kişinin özgürlüğünü kısıtlayan bir işlemdir. Suç işleyen kişinin yakalanmamak için öldürme fiilini işlemesi halinde h bendindeki nitelikli hal uygulanacaktır. Yakalanmamak, suç faili olduğunun tespitinin önlenmesi, failin kaçması ve yakalanmanın önlenmesi şeklinde nitelendirilmektedir.¹⁴³ Suça iştirak eden kişinin bu amaçla öldürme fiilini işlemesi bent kapsamına girecektir. Yakalanmamak için kavramı, bir suç nedeniyle yakalanmamak amacıyla öldürme fiilinin işlenmesini ifade etmektedir. Öldürme fiilinin mutlaka

---

öldürme amacını güttüğünü, tek başına ortaya koymayacağı gibi, bu amaçla hareket ettiğine yönelik dosyada kesin ve inandırıcı kanıt bulunmadığı anlaşıldığı halde, yağma suçunun işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla öldürme suçundan, 5237 Sayılı TCK'nun 82 / 1-h, 62, 53; yağma suçundan ise aynı Kanun'un 149 / 1-a-h, 62 ve 53. maddeleri gereğince cezalandırılmaları yerine, suç vasfında yanılığa düşülerek canavarca hisle veya eziyet çektirerek insan öldürme ve hırsızlık suçlarından yazılı şekilde cezalandırılmalarına karar verilmesi", 1. CD, 15.06.2010, E. 2008 / 5474, K. 2010 / 4517; "Oluşa ve dosya içeriğine göre, sanığın, mağdura ait işye- rinde yağma suçunun işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla, mağdura bir el ateş ederek sol göğüs bölgesinden, kolon ve dalak yaralanmasına neden olur ve yaşamsal tehlike geçirir şe- kilde yaraladığı olayda, kullanılan vasitanın elverişliliği, hedef alınan bölgenin ve yaranın niteliği ile meydana gelen zararın ağırlığı dikkate alındığında, sanığın ili ile açığa çıkan kastının öldürmeye yönelik olduğu ve eylemi yağma suçunun işlen- mesini kolaylaştırmak amacıyla gerçekleştirdiği anlaşılma- kla, nitelikli kasten öldürmeye teşebbüs suçundan 82 / 1-h maddesi uyarınca cezalandırılması gerektiği düşünülmeden, suç vasfı- nın yaralama olarak kabul edilmesi", 1. CD, 17.02.2011, E. 2010 / 7562, K. 2011 / 806.

¹⁴² "5237 Sayılı T.C.K.nin 82 / 1-h maddesinde, "bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak, işlenmesini kolaylaştırmak, ya da yakalanmamak için işlenmesi" kasten öldürme suçunun nitelikli hali olarak öngörülmüştür. Burada kasten öldürme "araç suç", işlenmesi kastedilen diğer suç ise "amaç suç"tur. Anılan bentte, "amaç suç" açısından belirli bir suç açıkça öngörülmediğinden, bileşik suç sözkonusu değildir. Fail, diğer suçu gizlemek, işlenmesini kolaylaştırmak, yakalanmamak veya diğer suçun delillerini ortadan kaldırmak için birini öldürürse, amaç suç bağımsızlığını korur. Bu halde fail, her bir suçtan ayrı ayrı cezalandırılır. Bu bendin uygulanabilmesi için, amaç suçun tamamlanması gerekmediği gibi, suçun teşebbüs derecesinde, hatta hazırlık hareketleri aşamasında kalmış olmasının da önemi yoktur. Failin öldürme eylemini, "amaç" suçu gizlemek, suçun işlenmesini kolaylaştırmak, delillerini ortadan kaldırmak veya yakalanmamak için gerçekleştirilmesi yeterlidir. Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; Sanık M. Ş.'in, olay sırasında şikayetçi E. Ö.la kavga eden sanık İ. A.'a maktüllerin vurması üzerine maktüllere ateş ettiği, sanık İ.'in ise, şikayetçi E. Ö.la boğuşurken maktüllerin olayı engellemek için araya girmeleri ve kendisine müdahale etmeleri sebebiyle sanık M.'nin "kimse kıpırdamasın" diyerek ateş ettiği yönündeki savunmaları, şikayetçi E. Ö.'in sanık İ. A.'ın kendisine vurması üzerine, maktüllerin olaya müdahale etmek istedikleri, bundan sonra sanık M. Ş.'in maktüllere ateş ettiği şeklindeki olayın hemen ardından alınan beyanı ve tüm dosya kapsamına göre, sanık İ. A.'ın şikayetçi E.'e yönelik kasten yaralama suçunu işlediği sırada, araya girmeye ve sanık İ. A.'ın eylemine engel olmaya çalışan maktüller S. G. ve İ. K.'un sanık M. Ş. tarafından tabancayla ateş edilerek öldürüldüğünün anlaşılması karşısında, sanıkların eyleminin "bir suçun işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla kasten öldürme" suçunu oluşturduğunun kabulünde zorunluluk bulunmaktadır", CGK, 11.10.2011, E. 2011 / 1-113, K. 2011 / 207.

¹⁴³ Gökçen / Balcı, Kastan Öldürme Suçları, s. 212; Artuk / Gökçen, s. 104.

kolluk kuvvetlerine karşı gerçekleştirilmesi gerekmemektedir, kendini takip eden bir vatandaşa da gerçekleştirilebilir.¹⁴⁴

Amaca yer verilen hallerde fiilin doğrudan kastla işlenebileceği, olası kastla işlenemeyeceği doktrinde bazı yazarlar tarafından belirtilmektedir.¹⁴⁵ Hata halinde ise nitelikli halin uygulanacağı ifade edilmelidir.

K. Bir Suçu İşleyememekten Dolayı Duyulan İnfialle İşlenmesi (TCK m. 82/1-i)

765 sayılı Kanunda da yer alan bu nitelikli hal,¹⁴⁶ Kanunun yürürlüğe girdiği 1 Haziran 2005 tarihinde madde metninde bulunmamaktaydı. 82. maddeye 29.06.2005 tarihindeki 5377 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle ilave edilmiştir.

TCK'nın 82. maddesinin i bendinde yer alan bu nitelikli halin uygulanabilmesi için suçu işlemek için harekete geçen, ancak herhangi bir nedenle suçu işleyemeyen kişinin bundan duyduğu kızgınlık, öfke ile öldürme suçunu işlemesi gerekmektedir. İşlenmek istenen fiilin suç teşkil etmesi gerekir. Kabahatlerin işlenmemesinde bu nitelikli hal uygulanmaz. Nitelikli halin uygulanması için hedeflenen suçun icra hareketlerine başlanmış olması, ancak tamamlanamamış olması gerekmektedir.¹⁴⁷ Örneğin karşı koyması üzerine cinsel saldırı fiilini gerçekleştiremeyen kişinin mağduru öldürmesi durumunda bu nitelikli hal söz konusu olacaktır.¹⁴⁸ Suçun tamamlanması halinde bu nitelikli hal uygulanmaz. Diğer bir nitelikli hal (örneğin gerçekleşmişse h bendi) uygulanabilir.

Taksirli suçlarda bu nitelikli halin uygulanması söz konusu değildir. Zira bu suçlarda suç işlemek hedefiyle hareket edilmediği için suçu işleyememekten dolayı kızgınlık, öfke duyulması söz konusu değildir.¹⁴⁹ Yargıtay da verdiği bir kararda bu nitelikte belirleme yapmıştır: “5237 sayılı TCK'nun 82/1. maddesinin (i) bendinde düzenlenen

¹⁴⁴ Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 111.

¹⁴⁵ Özbek, Veli Özer / Doğan, Koray / Bacaksız, Pınar, *Türk Ceza Hukuku, Genel Hükümler*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, 10. Baskı, s. 263; Öztürk / Erdem, s. 257.

¹⁴⁶ 765 sayılı Kanuna 1953 yılında eklenmiştir.

¹⁴⁷ Tezcan / Erdem / Önok, s. 166; Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 112; Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s. 137. “*Dava; yağma ve kasten öldürme suçlarına ilişkindir. Üçüncü kişiler adına tehdit ve zorlama yoluyla aralarında herhangi bir hukuki ilişki bulunmayan maktul ve ailesinden alacak tahsil etmeye çalışan sanıkların, yağmaya teşebbüs suçundan ayrı ayrı cezalandırılmaları yerine delillerin takdirinde yanlıya düşülerek sanıkların beraatlarına karar verilmesi isabetsizdir. Maktülü olay yerine getirip fiili hakimiyetleri altına alan tüm sanıkların, “fail” sıfatıyla ve yağma suçunu işleyememekten dolayı duydukları infialle fiillerini işledikleri anlaşıldığı halde, sanıkların TCK'nin 37. maddesi delaletiyle 82 / 1-i maddesiyle cezalandırılmaları gerekir*”, 1. CD, 2.7.2019, E. 2019 / 931 K. 2019 / 3558.

¹⁴⁸ Özbek / Doğan / Bacaksız, Özel Hükümler, s. 137.

¹⁴⁹ Aynı yönde Gökçen / Balcı, Kasten Öldürme Suçları, s. 216; Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 112; Hakeri, Kasten Öldürme, s. 238; Artuk / Gökçen, s. 105.

suçun unsurları itibarıyla oluşup oluşmadığının belirlenmesinde üç hususun üzerinde durulması gerekmektedir. Bunlardan birincisi; öldürme suçundan önce işlenmek istenen bir suç bulunmalı, ikincisi; bu suç kasten işlenen bir suç olmalı, üçüncü olarak da; ilk suç işlenememiş olmalıdır. Öldürme eylemi, ilk suçun işlenmemesinden duyulan öfke, kızgınlık ve hiddet nedeniyle, diğer bir ifadeyle infialle gerçekleştirilmelidir. Ancak ilk suçu işleyememekten duyulan infialle değil de başka bir nedenle öldürme suçu işlenmişse bu bendin uygulanması mümkün olmayacaktır. Gerçekleştirilmek istenen ancak herhangi bir nedenle işlenemeyen suçun kasten işlenen bir suç olması gerekir. Zira taksirle işlenen bir suçta failin suçu işleyememekten dolayı infiale kapıldığından bahsedilemez. Bir suç işleyememekten söz edildiğine göre öldürme suçu işlendiğinde ilk suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması gerekir. İlk suç tamamlanmışsa artık bir suçu işleyememekten dolayı duyulan infialle öldürme suçu oluşmayacaktır. Diğer taraftan öldürme suçundan önce olan ve işlenemediği için fail üzerinde infiale neden olan eylem suç olarak düzenlenmiş olmalıdır. Bu nedenle fail üzerinde infiale neden olan eylemin TCK'nda ya da ceza hükmü içeren diğer kanunlarda suç olarak düzenlenip düzenlenmediği tespit edilmelidir. Bu açıklamalar ve birinci uyuşmazlık konusunda varılan sonuç göz önünde bulundurularak uyuşmazlık konusu değerlendirildiğinde; Birinci uyuşmazlık konusunun değerlendirilmesi sonucunda, katilana tehdit içerikli mektup gönderip para istemek suretiyle yağma suçunu işlediği kabul edilen sanığın, sonrasında katilani öldürmeye teşebbüs etmesi şeklinde gelişen somut olayda, sanığın katilani öldürmeye teşebbüs etmesi için herhangi bir neden bulunmaması, eylemi gerçekleştirmek için cezaevinden firar etmiş olması, olay günü gündüzleyin katilana yaşadıkları tartışmanın etkisi ile bunu gururuna yediremeyerek işyerine gittiğine ilişkin savunmasının gerçeği yansıtmayıp daha az ceza almaya yönelik bulunması hususları birlikte göz önüne alındığında, sanığın gerçekleştirmek istediği yağma suçunu gerçekleştirememekten duyduğu infialin sonucunda katilani öldürmeye teşebbüs ettiğinin kabulü gerekmektedir. Bu itibarla; sanığın bir suç işleyememekten duyduğu infialle kasten öldürme suçuna teşebbüs ettiğini kabul eden yerel mahkemenin direnme kararı bu yönüyle de isabetlidir”¹⁵⁰

Suçun işlenmemesi, mağdurun veya üçüncü bir kişinin direnmesi veya herhangi bir nedenle olabilir. Genellikle mağdur veya üçüncü kişinin öldürülmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır¹⁵¹. Suçun işlenmesine engel olan ortağın öldürülmesi halinde de bu nitelikli halin uygulanacağı belirtilmektedir. Suçun işlenmemesi nedeniyle öldürmenin hemen gerçekleştirilmesinin gerekmediği, infialin devam ettiği hallerde de uygulanacağı belirtilmektedir.¹⁵²

¹⁵⁰ CGK, 06.05.2014, 2013 / 717, K. 2014 / 232.

¹⁵¹ Koca / üzülmüş, Özel Hükümler, s. 112.

¹⁵² Hakeri, Kasten Öldürme, s. 238.

L. Kan Gütme Saikiyle İşlenmesi (TCK m. 82/1-j)

Kanun koyucu diğer bir nitelikli hal olarak öldürme suçunun kan gütme saikiyle işlenmesini kabul etmiştir. 765 sayılı Kanunda da (1953 tarihinde yapılan değişiklikle) kan gütme saiki nitelikli hal olarak düzenlenmekteydi. Ülkemizde görülen kan davalarının önlenmesi amacıyla 5237 sayılı Kanunda da kan gütme saiki nitelikli hal olarak hükme bağlanmıştır.¹⁵³

Kan gütme saiki, öldürülen bir kişinin intikamını alma güdüsüyle, öfke ve şiddetli elem duygularının etkisinin altında olmaksızın bir görev bilinci içinde öldürme suçunun işlenmesidir.¹⁵⁴

Yargıtay'a göre, failin daha önce öldürülen bir kişinin intikamını almak için ilk olayın doğurduğu elem ve infial geçtikten sonra suçlunun mensup olduğu gruptan birinin¹⁵⁵ veya mensubiyeti veya ilişkileri nedeniyle münhasıran bir kişinin kan gütme saikiyle¹⁵⁶ öldürülmesidir. Yargıtay yerleşmiş içtihatlarında öldüren kişinin öldürülmesinin kan gütme saikiyle öldürme olarak kabul edilmemektedir. Bu durumda Yargıtay haksız tahrik hükümlerinin ve şartları oluşmuşsa tasarlamanın uygulanmasını kabul etmektedir.¹⁵⁷ Yargıtay'a göre kan gütme saikinin

¹⁵³ Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 113. Ancak önlenmesi üzerinde olumlu etki yaratmamıştır: Tezcan / Erdem / Önok, s. 167.

¹⁵⁴ Eser, Olgun, "Kasten Öldürme Suçunun Türk-Alman Karşılaştırmalı Ceza Hukuku Bakımından İncelenmesi", Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, www.atif.sobiad.com / index.jsp?modul=makale-goruntule&id=AW4xf36JyZgeuufelITY, s. 1650 (E.T. 22.07.2020).

¹⁵⁵ Tezcan / Erdem / Önok, s. 167.

¹⁵⁶ I. CD, 1.7.2019, E. 2019 / 2003, K. 2019 / 3486.

¹⁵⁷ "Oluşa ve dosya kapsamına göre; 18 / 07 / 2001 tarihinde, sanıklardan ...'in dayısı ...'in ise amcası olan ...'in maktul ... tarafından öldürüldüğü, maktulün cezasını infaz ederek bir süre önce cezaevinden tahliye olduğu, bu durumu öğrenen sanıkların maktulü öldürmek amacıyla plan yaptıkları, ...'in olaydan 15 gün önce suçta kullanılan silahı temin ettiği, eylemi gerçekleştirmek için fırsat kollayan sanıkların olay günü maktulü araçla takip ettikleri, bir dernek binasına giren maktulü dışarda bekledikleri, maktul çıktuktan sonra yine arabayla takibe devam ettikleri, ...'in kullandığı araçla maktulün aracının yanına yaklaştıkları, bu arada ...'in aracın camından dışarıya doğru uzanarak peşpeşe maktule ateş ederek maktulü öldürdükleri anlaşılan olayda; a-) -Kan gütme unsurundan söz edilebilmesi için ilk öldürme eyleminin faili dışında bir kimsenin, mensubiyeti veya ilişkileri nedeniyle münhasıran kan gütme saikiyle öldürülmesi gerektiği, ilk olayın failinin öldürülmesinin ise kan gütme unsurunu oluşturmayacağı, somut olayda ise maktulün ilk öldürme eyleminin faili olduğu anlaşılmalı; sanıklar hakkında uygulanma yeri olmayan TCK'nin 82 / 1-j maddesinin uygulanması suretiyle suç vasfında yanılığa düşülmesi, b-) İlk öldürme olayının maktulü ile sanıklar arasındaki akrabalık ilişkisi, aradan geçen uzunca zaman da nazara alınarak, sanıklar hakkında asgari seviyeye yakın ceza indirimi uygulanmak suretiyle TCK'nin 29. maddesi uyarınca haksız tahrik hükümünün uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi", I. CD, 1.7.2019, E. 2019 / 2003, K. 2019 / 3486; "Önceki davada mağdur sanığın olayın sanığı olduğu anlaşılmalı, Yargıtay'ın yerleşmiş ve süreklilik kazanmış uygulamalarına göre, "öldürenin öldürülmesi" hallerinde kan gütme saikinin geçerli olamayacağı dikkate alınmaksızın, 09.03.1993 tarihinde yaşanan ve mağdurun de sanık olarak içinde yer aldığı olayın meydana getirdiği hiddetin etkisi ile tahrik altında suç işleyen sanıklar hakkında haksız tahrik altında kasten öldürmeye teşebbüs suçundan hüküm kurulması gerekirken, TCK.nun 82 / 1-j, 35 maddelerinde düzenlenen kan gütme saiki ile öldürmeye teşebbüs suçundan hüküm

uygulanması için, önceki olayın ölümle sonuçlanmış olması gerekir. Önceki ölümün kasten veya taksirle veya meşru savunma kapsamında gerçekleştirilmiş olması önemli değildir.¹⁵⁸ Öç alma duygusuyla ve görev bilinciyle hareket edilmelidir. Önceki öldürme fiilini gerçekleştiren kişinin grubundan veya ailesinden birinin öldürülmesi gerekir. İlk öldürülen ile ikinci suçun faili arasında kan bağıının bulunması gerekmemektedir. İlk öldürme olayı ile ikinci olay arasında çok kısa olmayan bir süre geçmeli, bu süre içinde fail, ilk öldürme olayından duyduğu her türlü acı, kızgınlık ve ofkeden arınarak geleneklerin etkisi ile ve münhasıran bir görevi yerine getirme amaç ve bilinciyle hareket etmelidir. Öldürme kan gütme saiki yanında başka saiklerle işlenmişse bu nitelik hal uygulanmayacaktır. Öldürmenin münhasıran kan gütme

---

kurulması", 1. CD, 18.04.2018, E. 2016 / 5566 K. 2018 / 1866; "...Suça sürüklenen çocuklar SY ve ÖY hakkında maktuller İ, A, M, S ve Se.'ya yönelik tasarlayarak ve kan gütme saikiyle öldürme suçundan kurulan hükümlerin incelenmesinde; Dairemizin yerleşmiş ve süreklilik kazanmış uygulamalarına göre "öldürenin öldürülmesi" hallerinde kan gütme saikinin geçerli olamayacağı, yargılama konusu olayın maktuller İ, A, M, S ve Se.'nın Tokat Ağır Ceza Mahkemesinin 2012 / 352 esas, 2014 / 218 karar sayılı dosyası kapsamında SB ve BY isimli şahısların öldürülmesi olayının failleri oldukları gözetilmeden suça sürüklenen çocuklar SY ve ÖY hakkında adı geçen maktullere yönelik haksız tahrik altında tasarlayarak kasten öldürme suçlarından hüküm kurulması gerekirken suç vasfında yanılıya düşülerek tasarlayarak ve kan gütme saikiyle öldürme suçlarından mahkumiyetlerine karar verilmesi, bozulmasına, 08 / 05 / 2019 gününde oy birliği ile karar verildi...", 1. CD, 08 / 05 / 2019, E: 2017 / 2681, K:2019 / 2607; "... Mahkemenin gerekçeli kararında, töre saikinden (5237 sayılı TCK.nun 82 / 1-k) bahsedilmesine karşın hüküm kısmında TCK.nun 82 / 1-j bendi (kan gütme saiki) uygulanmak suretiyle çelişki oluşturulduğu sabit ise de; Dairemizin yerleşik uygulamalarına göre; öldürenin öldürülmeye kalkışılması halinde kan gütme saikiyle hareket etmiş sayılmayacağı, bu durumda sanıklar hakkında haksız tahrik altında kasten öldürmeye teşebbüs suçlarından hüküm kurulması gerektiği anlaşılmış ise de bu husus bozma nedeni sayılmamıştır...bozulmasına, 10.10.2018 gününde oybirliği ile karar verildi...", 1. CD, 10.10.2018, E: 2018 / 2476, K:2018 / 4015.

¹⁵⁸ "Mahkemece, Dairemizin bozma kararı sonrasında incelenen önceki husumete ilişkin dosyadan anlaşılacağı üzere, 09 / 11 / 2010 tarihinde mağdur ...'ın, sanık ...'nin kardeşi... 'nin öldürülmesi ile ilgili yapılan yargılama sonunda Niğde Ağır Ceza Mahkemesi'nin 29 / 06 / 2011 tarih ve 2011 / 54 E.- 2011 / 185 K. sayılı kararı ile eyleminin TCK'nin 25. maddesinde belirtilen meşru müdafaa kapsamında kaldığı gerekçesiyle CMK'nin 223 / 2.d maddesi uyarınca beraatine karar verildiği, anılan kararın Dairemizin 26 / 02 / 2014 tarih ve 2012 / 3520 E.- 2014 / 1160 K. sayılı kararı ile kesinleştiği, Niğde Ağır Ceza Mahkemesi'nin anılan kararının akabinde sanık ...'nin mağdur ...'i hedef alarak yaklaşık 20-25 metre mesafeden tüfek ile üç el ateş ettiği, 5237 Sayılı TCK'nin 82 / 1.j maddesinde belirtilen kan gütme saikiyle nitelikli kasten adam öldürme suçuna ilişkin olarak Dairemizin istikrarlı kararlarında da görüldüğü üzere; öldürenin öldürülmesi durumunda anılan suçun oluşmayacağı, eylemin TCK'nin 81. maddesi kapsamında kalacağı belirtilmiş ise de; kasten öldürme sonucu, mağdur ... hakkında TCK'nin 25. maddesinde hukuka uygunluk sebebi neticesinde verilen beraat kararının akabinde, gerçekleşen sanık ...'nin ...'a yönelik eyleminin kan gütme saikiyle kasten öldürmeye teşebbüs suçunu oluşturduğu gözetilmeden yanılı değerlendirmeye yazılı şekilde kasten öldürmeye teşebbüs suçundan ceza verilmesi", 1. CD, 3.12.2019, E. 2019 / 3365 K. 2019 / 5298.

saikiyle gerçekleştirilmesi gerekir.¹⁵⁹ Ani kızgınlıkla veya başka bir nedenle öldürme fiilinin gerçekleştirilmesi halinde kan gütme saikiyle öldürme nitelikli hali uygulanmayacaktır.¹⁶⁰

Yargıtay'ın yukarıda belirttiği ölçütlerden bazıları doktrinde kabul edilmemektedir. Bazı yazarlar önceki eylemi gerçekleştiren kişinin öldürülmesi halinde de kan gütme saikiyle öldürmeye ilişkin nitelikli halin uygulanacağını belirtmektedirler.¹⁶¹ Bazı yazarlar önceki eylemin kasten işlenmesini aramaktadır. Taksirle işlenmesinde kan gütme saikine ilişkin nitelikli halin uygulanamayacağını belirtmektedirler.¹⁶² Bazı yazarlar ise önceki fiilin tamamlanmış olmasının şart olmadığını, teşebbüs halinde kalması halinde de nitelikli halin uygulanacağını ifade etmektedirler.¹⁶³ Yargıtay'ın zaman bakımından yaptığı belirleme de bazı yazarlar tarafından eleştirilmekte ve önemli olanın zamanın uzunluğu veya kısalığı olmayıp, haksız tahrikin şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediği olduğu dile getirilmektedir.¹⁶⁴

Kan gütme saikiyle öldürme nitelikli halinin uygulanması için somut olayda haksız tahrik koşullarının bulunmaması gerekir (madde gerekçesi). Haksız tahrik koşulları gerçekleşmişse kan gütme saikiyle öldürme nitelikli hali gerçekleşmeyecektir. Ancak haksız tahrik hükmünün uygulanabilmesi için de fiilin haksız olması gerekir.

¹⁵⁹ Otacı, Cengiz, “Karar İncelemesi, Kan Gütme Saikiyle ve Canavarca Hisle Kastten Öldürme Suçu”, İÜHFİM, C. LXXI, S. 1, s. 1491, 1492; Tezcan / Erdem / Önok, s. 167, 168, 169; Koca / Üzülmüş, Özel Hükümler, s. 113; Artuk / Gökçen, s. 107.

¹⁶⁰ Hafızoğulları / Özen, s. 54, 55; Koca / Üzülmüş, Özel Hükümler, s. 114. “*Oluşa ve dosya kapsamına göre; suça sürüklenen çocuk ... sanık ...'in amcalarının oğlu olan Tugay'ın olay tarihinden bir gün önce 02 / 08 / 2016'da Küsen ailesi mensupları tarafından öldürüldüğü; bu olaydan sonra suça sürüklenen çocuk ve sanığın Küsen ailesine mensup maktul ...'i kaçıran maktul Tugay'ın cenaze çadırı yakınında vurdukları ve maktul ...'in hayatını kaybettiği olayda; kan gütme saikiyle öldürme suçunda, sanıkların eylemini her türlü etkiden uzak olarak sırf kan gütme saikinden kaynaklanan görev bilinciyle işlemesi gerektiği, somut olayda ise, sanık ve suça sürüklenen çocuğun öldürme kararı vermesi ile eylemi arasında çok kısa bir süre geçtiği, üstelik iki olay arasında kesinti yaşanmaması nedeniyle, öldürme fiilinin sanığın ve suça sürüklenen çocuğun içinde buldukları tehevür hali devam etmekte iken gerçekleştirildiği anlaşılmalı; sanık ve suça sürüklenen çocuğun, kasten öldürmeden cezalandırılmaları yerine, suçun niteliğinde yanılığa düşülerek, yazılı biçimde kan gütme saikiyle öldürme suçundan hüküm kurulması*”, 1. CD, 26.06.2019, E. 2019 / 438 K. 2019 / 3432.

¹⁶¹ Hakeri, Kastten Öldürme, s. 244; Koca / Üzülmüş, Özel Hükümler, s. 115.

¹⁶² Koca / Üzülmüş, Özel Hükümler, s. 114 (yazara göre kasten işlenmiş olması yeterli olup, mahkûm olması gerekmemektedir. Fiilinin hukuka uygun olmasında da kasten gerçekleştirilmiş olmak kaydıyla nitelikli hal uygulanacaktır). Aksi görüş için bkz.: Hakeri, Kastten Öldürme, s. 245.

¹⁶³ Keyman, Selahattin, Kan Gütme Saiki ile Adam Öldürme, Türk Hukuku ve Toplum Üzerine İncelemeler, Türkiye Kalkınma Vakfı, Ankara, 1974, s. 399; Hakeri, Kastten Öldürme, s. 246.

¹⁶⁴ Koca / Üzülmüş, Özel Hükümler, s. 115, 116. Ayrıca bkz.: Tezcan / Erdem / Önok, s. 168.

Hata halinde bu nitelikli hal uygulanmayacaktır.¹⁶⁵ Yargıtay da bu görüştedir. Ancak doktrinde bazı yazarlar hata halinde de bu nitelikli halin uygulanacağı belirtilmektedir.¹⁶⁶ Sapma sonucu başka bir kimseye karşı işlenen fiil açısından bu nitelikli hal uygulanmayacaktır.¹⁶⁷ Kan gütme saiki ile tasarlama bir arada bulunabilir.

M. Töre Saikiyle İşlenmesi (TCK m. 82/1-k)

Töre saikiyle öldürme suçunun işlenmesi 5237 sayılı Kanunla mevzuatımızda nitelikli hal olarak kabul edilmiştir.¹⁶⁸ Kanun koyucu töre saiki kavramını tanımlamamış, gerekçede hükmün uygulanabilmesi için somut olayda haksız tahrik koşullarının bulunmaması gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla kavramın anlamının belirlenmesini uygulamaya ve doktrine bırakmıştır. Ancak doktrinde töre saikinın ne anlama geldiği tartışmalı olup farklı belirlemeler yapılmıştır.¹⁶⁹ Yargıtay'ın da 2005'den sonraki uygulamalarında farklılıklar gözlemlenmiştir.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğünde: “*Saik*” kavramı; “*sebep, güdü*”, “*Töre*” kavramı; “*bir toplulukta benimsenmiş, yerleşmiş davranış ve yaşama biçimlerinin, kuralların, görenek ve geleneklerin, ortaklaşa alışkanlıkların, tutulan yolların bütünü, âdet, bir toplumdaki ahlaki davranış biçimleri, adap*”, “*Namus*” kavramı; “*bir toplum içinde ahlak kurallarına ve toplumsal değerlere bağlılık, iffet, doğruluk, dürüstlük*”, “*Töre cinayeti*”

¹⁶⁵ “*Sanığın, para karşılığında yardımı ile diğer sanığın, maktülü öldürdüğü olayda, töre saikiyle insan öldürme suçunun unsurlarının bu sanık açısından oluşmadığı halde, sanık hakkında tasarlarken kasten öldürmeye yardım suçundan TCK.nun 82-1-a, 39 / 1. maddeleri gereğince hüküm kurulması yerine, suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde “töre saikiyle tasarlarken öldürmeye yardım suçundan TCK.nun 82 / 1-a, k, 39 / 1. maddeleri” uyarınca hüküm kurulması, hatalıdır. Sanıklardan birinin, diğer sanığı, birini para karşılığı öldürmesi için azmettirdiği, ancak, havanın da karanlık olduğu bir ortamda, öldürülmek istenilen ve hedef kişi olan şahıs zannedilmek suretiyle ve hataen maktülün öldürüldüğü olayda; azmettirenin ancak azmettirdiği fiilden sorumlu olacağı, üzerinde anlaşılan fiile bağlı olmayan neticelerin azmettirenine yüklenemeyeceği gözetilerek, sanığın iştirak iradesi dışında işlediği maktülün öldürülmesi eyleminden dolayı diğer sanığın azmettiren olarak sorumlu tutulamayacağı ve bu suçtan beraatine karar verilmesi gerektiği gözetilmelidir”, 1. CD, 21.02.2017, E. 2016 / 249, K. 2017 / 514. Aynı yönde Tezcan / Erdem / Önok, s. 170.*

¹⁶⁶ Hakeri, Kasten Öldürme, s. 246.

¹⁶⁷ Aksi görüş için bkz.: Hakeri, Kasten Öldürme, s. 246.

¹⁶⁸ Bu nitelikli halin düzenlenmesine gerek olmadığına ilişkin olarak bkz.: Hakeri, Kasten Öldürme, s. 247.

¹⁶⁹ Bkz.: Bayraktar, Köksal, Kasten Öldürme, in *Özel Ceza Hukuku, C. II, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2017, s. 52, 53. Töre saikine yöneltilen eleştiriler için bkz.: Yalçın Sancar, Türkan, “Kadınlar, Töreler ve Otekiler”, www.radikal.com.tr/radikal2/kadınlar-toreler-ve-otekiler-876016 / / (E.T.20.07.2020); Toroslu, Nevzat, *Ceza Hukuku, Özel Kısım*, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018, 9. Baskı, s. 37; Bayraktar, Köksal, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Kişilere Karşı İşlenen Suçlar”, *Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi*, S. 5, İstanbul 2005, s. 221.

kavramı ise; “*bazı bölgelerde geleneksel anlayışlara uymama sebebiyle genellikle genç kız veya kadınların ailesinin kararıyla yine aileden biri tarafından öldürülmesi*” şeklinde tanımlanmaktadır.¹⁷⁰

Doktrindeki bazı yazarlara göre töre saiki, öldürme fiilinin törelerin, ananelerin gereklerine uygun bir görevi yerine getirmek için işlendiği hallerde söz konusudur. Bu görüşe göre töre, faili öldürme fiilini işlemeye yönelmeli, fail törenin yüklediği görevi yerine getirmek, bunun oluşturduğu baskıdan kurtulmak için fiili işlemelidir. Şerefini veya namusunu kurtarmak saiki töre saikiyle aynı anlama gelemez. Failin kıskançlık, aldatılma, reddedilme sebebiyle hareket ettiği haller töre saiki olarak kabul edilmez.¹⁷¹ Nitelikli halin uygulanması için önemli olanın failin saiki olduğu, aile meclisinin kararının gerekmediği, aile bireyleri dışında bir kişi tarafından da fiilin gerçekleştirilmesinin mümkün olduğu ifade edilmektedir.¹⁷² Bazı yazarlar da aile meclisi kararının gerekmediğini belirtmektedirler.¹⁷³ Bazı yazarlara göre, töre saiki için öldürme fiilinin namus kurtarmak adına, aile meclisinin kararı olarak, kirlendiği düşünülen kadın veya kıza veya birlikte kirlenene gerçekleştirilmesi gerekmektedir.¹⁷⁴ Bazı yazarlara göre töre saiki için, mağdurun töreye aykırı bir davranışının varlığı bulunmalı ve töreyi yerine getirmek adına aile veya aşiret meclisi tarafından alınan bir öldürme kararına dayanarak namusu kurtarmak adına kirlendiği düşünülen kadın veya kızın veya birlikte kirlenenin öldürülmesinin gerçekleşmesi aranmalıdır.¹⁷⁵ Bazı yazarlara göre, failin bağlı bulunduğu aile veya aşiretin karar organı tarafından, mağdurun öldürülmesi konusunda bir karar verildiği ve bunun uygulamaya geçirildiği durumlarda töre saiki bulunmaktadır.¹⁷⁶ Bazı yazarlar da töre saiki için aile meclisi kararının bulunması gerektiğini ifade etmektedirler.¹⁷⁷ Bazı yazarlar ise töre saikiyle bağlantılı ifade ettikleri namus saikini, medeni durumlarından bağımsız olarak kadınların, geniş anlamda aile üyeleri

¹⁷⁰ CGK, 14.06.2011, E. 2011 / 1-138, K. 2011 / 130.

¹⁷¹ Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 118, 121

¹⁷² Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 118, 121; İskender, Salih Zeki, Öğreti ve Yargısal Kararlar Işığında Töre Saikiyle İnsan Öldürmek Suçu (Namus Cinayetleri), Yetkin Yayınları, Ankara, 2011, s. 98 vd; Akbaba, Zeynep Burcu, "Töre, Namus ve Töre Saikiyle Kasten Öldürme", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 75, 2008, s. 343.

¹⁷³ Artuk / Gökçen, s. 112.

¹⁷⁴ Hafizoğulları / Özen, s. 53 vd.

¹⁷⁵ Hafizoğulları / Ketizmen, s. 150. Ayrıca bkz.: Tezcan / Erdem / Önok, s. 171, 173; Hakeri, Kasten Öldürme, s. 253. Benzer şekilde Bayraktar, Kasten Öldürme, s. 53. Yazara göre aile meclisinin kararı gerektiği için ortada tasarlamının da bulunduğu açıktır.

¹⁷⁶ Centel / Zafer / Çakmut, s. 57.

¹⁷⁷ Hakeri, Kasten Öldürme, s. 247.

(çekirdek aile olarak sınırlandırılmayacak) tarafından aile namusunu ve şerefini korumak için öldürülmesi şeklinde tanımlamaktadırlar.¹⁷⁸

Namus kavramının töre kavramı içerisinde nitelendirilip nitelendirilemeyeceği doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde töre saikinın namus saikini de kapsadığı belirtildiği gibi töre saikiyle namus saikinın farklı anlamlara geldiği de belirtilmektedir. Bazı yazarlar, töre saikiyle işlenen öldürmelerin, namus saikiyle işlenen öldürmeleri de kapsadığını belirtmekte ve töre saikinın namus saikine göre geniş bir kavram olduğunu ifade etmektedirler.¹⁷⁹ Bazı yazarlar, töre saikiyle öldürmenin namus saikiyle öldürme olarak adlandırılmasının kıyasa yol açacak şekilde geniş yorumlama yasağının ihlalini oluşturduğunu ve eşit olmayan uygulamalara neden olduğunu belirtmektedirler.¹⁸⁰ Ayrıca TBMM Adalet Komisyonu'ndaki görüşmeler sırasında söz konusu fıkrada namus saiki kavramına bilinçli olarak yer verilmediği belirtilmektedir.¹⁸¹ Bunun nedeni töre ve namus kavramlarının farklı anlama sahip olması, birbiriyle örtüşen kavramlar olmamasıdır.¹⁸² Bazı yazarlar ise, namus saikiyle işlenen suçların daha genel ve kapsayıcı olduğunu, töre sözcüğünün namus cinayetleri bakımından daraltıcı bir anlam taşıdığını ve bu suçlarda aile meclisi kararı gibi bir kararın bulunmaması dolayısıyla bu suçların töre saikiyle işlenen öldürme suçu olarak değerlendirilmeyeceğini ifade etmektedirler. Töre saiki yerine namus saikinın kullanılmasının daha yerinde olacağını belirtmektedirler.¹⁸³ Bazı yazarlar da namus saikinın daha genel ve kapsayıcı bir ifade olduğunu, kişilerin töre saikiyle adam öldürme nedeniyle alacakları yüksek cezalardan kurtulmak amacı ile *namusum için öldürdüm* şeklinde savunma yapmalarının önüne geçmek için töre saiki yerine namus saikinın kullanılmasının daha doğru olduğunu ifade etmektedirler.¹⁸⁴ Bazı yazarlar ise namus saiki ile öldürmenin töre saikinde olduğu gibi geniş halk kitlelerine yönelik olmayan, sınırlı bazı bölgelerde mevcut bulunan ve toplumun gelişen kültür seviyesi karşısında onaylanmayacak kötü alışkanlıkları ifade ettiğini

¹⁷⁸ Göztepe, Ece, "Namus Cinayetlerinin Hukuki Boyutu: Yeni Türk Ceza Kanunu'nun Değerlendirmesi", TBB Dergisi, S. 59, 2005, s. 29.

¹⁷⁹ İskender, s. 104 vd.; Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 121.

¹⁸⁰ Otacı, Cengiz, Genel Hükümlerle Bağlantılı Olarak Kasten İnsan Öldürme Suçları, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, 2. Baskı, s. 596, 597.

¹⁸¹ Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 79. Töre cinayetleri ile ne ifade edilmek istendiği konusunda TBMM Adalet Komisyonunda ileri sürülen teklif hakkında bkz.: Bozdağ, Kerem, "Töre Saikiyle İşlenen Cinayetler, Yargıtay Yorumu ve Eleştirisi", İstanbul Barosu Dergisi, C. 89, S. 4, Temmuz 2015, s. 46 ve 47.

¹⁸² Centel, Nur, "Ceza Hukuku Şiddete Karşı Kadını Koruyor Mu?", Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması, Koç Üniversitesi Hukuka Genç Yaklaşımlar Konferansı No. 1 Ceza Hukuku, İstanbul 2013, s. 9.

¹⁸³ Tezcan / Erdem / Önok, s.172. Namus saikinın bu nitelikli hal kapsamına girmeyeceği, ancak şartları gerçekleşmişse tasarlanmanın uygulanacağına ilişkin olarak bkz.: Hakeri, Kasten Öldürme, s. 248.

¹⁸⁴ Akbaba, s. 343.

belirtmektedirler. Bu yazarlara göre bunlar hiçbir şekilde töre olarak adlandırılmaz ve dolayısıyla da kanunda töre kavramının kullanılması isabetli olmamıştır.¹⁸⁵ Düzenleme itibariyle namus saikinin töre saiki kavramı içine girdiğini kabul etmemekteyiz. Namus saiki, töre saikini de kapsayan daha geniş bir anlama sahiptir. Dolayısıyla namus saiki eşittir töre saiki değildir. Kanun koyucunun her türlü namus adına işlenen öldürmeleri madde kapsamına sokmamak istediği anlaşılmaktadır. Ancak bu yönde bir tercihin doğru olmadığını ifade etmek istiyoruz. Nitelikli hal sayılan kan gütme veya töre saiki neyse sözde namus saikiyle işlenen fiillerin de aynı kapsamda sayılması gerekirdi. Kanun koyucu sözde töreyi, kan gütme kabul ederken sözde namus kavramını diğer kavramlardan farklı düşünmesi ve düzenleme dışında tutması yerinde bir tercih değildir. Kanaatimizce kanun koyucunun 82. maddede nitelikli halleri sayma yerine bu tür saiklerle işlenen fiilleri kapsayacak bir kavram tercih etmesi yerinde olacaktır.

Yargıtay önce töre saikiyle namus saikini özdeş görüp namus saikiyle işlenen her cinayeti töre saikiyle işlenmiş kabul ederken, daha sonra verdiği kararlarda bu görüşünden dönmüştür.¹⁸⁶ Yargıtay'a göre, *"Aralarında bazı benzerlikler bulunmakla beraber töre kavramı ile namus kavramı birbirinin aynı olan kavramlar değildir. Töre belli koşullarda namusu da içine alan bir üst kavram ise de öncelikle töre ve namus cinayetlerinin aynı kapsamda olmadığı belirtilmelidir. Ait olunan toplulukta geçerli ve herkes tarafından kabul edilen töre gereğince namus cinayeti işlenmesi olanaklı olup bu durumda kasten öldürme fiilinin töre saikiyle işlendiği kabul edilebilir. Ancak bununla birlikte toplumda "namus cinayeti" olarak adlandırılan her kasten öldürme eyleminin töre saikiyle işlenmediği ve bu tür eylemlerin kişilerin kendi namus anlayışının bir sonucu olarak ve töre ile yakından uzaktan ilgisi olmayacak şekilde gerçekleştirildiği de gözden uzak tutulmamalıdır.*

Töre saikiyle hareket ederek kasten öldürme suçunu işleyen fail, görev bilinciyle hareket etmekte ve hukuk düzenince uygun görülerek cezalandırılan bu davranışı nedeniyle ait olduğu toplulukta saygınlık ve itibar kazanmakta, hoş görülmekte ve korunmaktadır. Oysa töre saikinden bağımsız olarak kendi namus anlayışının bir sonucu olarak kasten öldürme fiilini gerçekleştiren fail açısından aynı durum söz konusu olmamaktadır...Gerek 5237 sayılı Türk Ceza Yasası'nın hazırlık çalışmaları, gerekse öğretilerdeki görüşler yasal düzenlemeler ile birlikte değerlendirildiğinde, yasa koyucunun bilinçli bir tercih olarak "töre saiki" kavramına yer verdiği ve "namus saiki" kavramını kullanmadığı, töre saiki ile işlenen namus cinayetlerinin bu kapsamda mütalaa edilmesini arzu ettiği, buna karşın toplumda "namus cinayeti" olarak adlandırılan her kasten öldürme fiilini töre saikiyle kasten öldürme içinde değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin bir iradesinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Yasa koyucunun öngörmediği bir şekilde namus saiki ile töre saiki kavramlarının özdeşleştirilmesi, yasa maddesinin kıyasa yol açacak şekilde

¹⁸⁵ Bayraktar, Kasten Öldürme, s. 53.

¹⁸⁶ Koca / Üzülmüş, Özel Hükümler, s. 78, 79.

geniş yorumlanmasıdır ki buna 5237 sayılı TCY'nin 2/3. maddesi uyarınca yasal olanak bulunmamaktadır.

Bu açıklamalar ışığında birinci uyuşmazlık konusu değerlendirildiğinde;

Sanığın, kasten öldürme eylemini, nişanlısı olan Nedime'yi telefonla rahatsız ettiğini düşündüğü maktul ile konuşmaya gittiğinde aralarında geçen konuşma sonucunda gerçekleştirdiğine ve töre saikiyle hareket ettiğine ilişkin hiçbir kanıt ve hatta iddia bulunmadığına göre eylemin 5237 sayılı TCY'nin 82/1-k maddesinde düzenlenen töre saikiyle kasten öldürme suçunu oluşturduğunun kabulü olanaklı değildir.

Sanık hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasının gerekip gerekmediğine ilişkin ikinci uyuşmazlık nedenine gelince;

Töre saikiyle işlenen suçlarda haksız tahrik özel bir öneme sahip olup madde ile ilgili yasama çalışmalarında; "Maddedeki düzenleme nedeniyle bir suçun mağduruna yönelik olarak gerçekleştirilen fiiller dolayısıyla fail haksız tahrik indiriminden yararlanamayacaktır. Örneğin cinsel saldırıya maruz kalmış kadına karşı babanın veya erkek kardeşin işlediği öldürme fiilinde, haksız tahrike dayalı olarak ceza indirimi yapılamayacaktır. Maddedeki haksız fiil terimi, bir davranışın hukuk düzenince tasvip edilmediği anlamına gelmektedir. Ancak böyle bir haksız fiili yapan kişiye karşı yönelik fiilin varlığı durumunda maddenin uygulanması söz konusu olabilecektir" şeklinde açıklanmış, maddenin gerekçesinde de; "töre saikiyle öldürme halinde ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmedilecektir. Ancak, bu hükmün uygulanabilmesi için, somut olayda haksız tahrikin koşullarının bulunmaması gerekir" denilmiştir.^{187 188}

¹⁸⁷ "Maktul ile sanığın nişanlısı Nedime arasında lise yıllarında başlayan bir duygusal ilişkinin bulunduğu, maktulün askere gitmesinden bir süre sonra Nedime ile sanık Caner'in nişanlandığı, ancak maktul askerden döndükten sonra da Nedime ile telefon konuşmalarının devam ettiği, sanığın 02.04.2007 tarihinde Nedime ile maktulün telefon görüşmeleri olduğunu telefon kayıtlarından öğrenince Nedime'nin de yanlış yönlendirmesiyle nişanlısını rahatsız ettiğini düşündüğü maktulü cep telefonundan aradığı, ancak maktulün cevap vermemesi sebebi ile kendisiyle konuşmadığı, bunun üzerine saat 17.58'de maktulün telefonuna; "yedi süraleni, yedi bayram si...ceğim, delikanlı isen aç telefonu" şeklinde mesaj çektiği, bu mesajlar üzerine maktulün sanığı telefonla arayarak konuştuğu ve buluşmak için sözleştikleri, olaydan maktulün ailesinin de haberdar olması üzerine buluşma yerindeki kahvehaneye maktulle birlikte arkadaşı Murat ve babası Cevdet'in de geldiği, maktulün babası Cevdet'in dışarıda araba içerisinde beklerken maktul ve arkadaşı Murat'ın içeriye girdiği, biraz sonra sanığın arkadaşları İsmail, Mevlüt ve Kadir ile birlikte kahvehaneye gelerek "Gökhan kim?" diye sorduğu, maktulün ayağa kalkarak kendisinin olduğunu söylediği, maktulün arkadaşı ve orada bulunan diğer kişilerin de ayağa kalktığı, sanığın yanında gelen arkadaşlarının kahvehanede bulunan kişilere bir sorun olmadığını ve sanığın maktul ile konuşacağını söyleyerek ortamı sakinleştirdikleri, sanık ve maktulün dışarıya çıkarak uzak bir yerde konuşmaya başladıkları, maktulün babası Cevdet'in de aracın içinden onları izlediği, sanığın savunmasına göre maktule nişanlısını niçin rahatsız ettiğini sorduğu, maktulün önce bunu kabul etmediği, sonra da "sen benim bir zamanlar çok güzel vakitler geçirdiğim kızla mı nişanlandın? O kaşarın biri" dediği, konuşma sırasında sanığın yanında getirmiş olduğu ruhsatsız tabancayı çıkartarak yakın mesafeden maktulün yüzüne doğru ateşlediği, yüzünden yaralanan maktulün yere düştüğü, bunu gören babası

Cevdet'in eline aldığı sopa ile sanığa doğru koştuğu, sanığın arkadaşlarından Mevlüt'ün "arkana dikkat et" şeklinde bağırması üzerine arkasına dönen sanığın üzerine doğru gelmekte olan Cevdet'e ateş ederek onu da kolundan yaraladığı, daha sonra silahını üzerine doğru gelen kişilere doğrultarak kaçmaya başladığı, polis tarafından kovalamaca sonucu yakalandığı, üzerinde bulunan silahın namlusunda bir adet merminin sıkışmış şekilde ele geçtiği, maktulün kaldırıldığı hastanede sabaha karşı saat 05.00 sıralarında öldüğü, Maktulün 22 Kasım 2006 tarihinde askerden terhis olduğu, maktule ait 0543 652 6... ve 0535 815 1... nolu cep telefonlar ile Nedime'nin kullandığı 0542 476 2... nolu cep telefonu arasında olaydan önceki iki aylık süre içinde karşılıklı birçok kez mesajlaşma ve aramaların olduğu, bu aramaların bazılarının dakikalarca sürdüğü, olay günü de Nedime'ye ait 0542 476 2... nolu telefon ile maktule ait 0535 815 1... nolu telefon arasında kısa süre aralıklar ile saat 12.00 sıralarında 3 kez mesajlaşıldığı, Olay yerinde ele geçirilen iki adet 9 mm. boş kovanın sanık Caner'in üzerinde yakalanan silahtan atıldığına tespit edildiği, anlaşılmaktadır", CGK, 14.06.2011, E. 2011 / 1-138, K. 2011 / 130. "Suçun töre saikiyle işlendiğinin kabulü için sırf toplumda benimsenmiş olan genel bir davranış veya yaşam biçimine aykırı davranılmış olmasını cezalandırmayı görev addedip onun etkisiyle işlenmesi gerektiği, failin iradesi üzerindeki etkinin yaşadığı olaydan değil, yaşadığı toplumdaki davranışın bu şekilde kabul edilmesi nedeniyle eylemin gerçekleşmesi durumundan öldürme olayının töre saikiyle işlenmesi gerektiğinin kabulü gerektiği, bu saikle hareket ettiğine ilişkin kanıtların neler olduğu gerekçeli kararda gösterilip tartışılmadan, denetime olanak sağlayacak şekilde gerekçeleri gösterilmeden TCK'nun 82 / 1-k ve 82 / 1-k, 35 / 2. maddeleriyle hüküm kurulması", 1. CD, 10.7.2018, E. 2017 / 1480, K. 2018 / 3345; "Oluşa, dosya kapsamına, özellikle katılanlar ... ve ...'nin kolluk tarafından alınan oluştaya uygun beyanları, 11 / 12 / 2016 tarihli HTS inceleme tutanağı ve 07 / 06 / 2017 tarihli bilirkişi raporlarına göre; sanık ...'nin suça sürüklenen ... .., sanıklar ... ile tanık ...'nin babası, sanık ...'in ise amcası olduğu, maktulün ise ...'nin eşi ve ...'nin gelini olduğu, ...'nin olay tarihine kadar yaklaşık sekiz yıldır cezaevinde hükümlü olarak bulunduğu, bu süre zarfında maktul ... ile ...'nin eşi tanık .....u arasında bir gönül ilişkisi başladığı, bu arada maktulün bir kız ... dünyaya getirdiği, çocuğun doğum tarihini de göz önünde bulunduran ve maktulün bu ilişkisinden emin olan aile fertleri, doğan çocuğun ...dan olmadığını iddia ettikleri, sanıkların aldıkları karar uyarınca önce ... öldürmeyi planladıkları, kendisinin öldürüleceği kararını öğrenen ...u'nun yaşadığı ... ilini terk ederek sanıklardan kaçmak için İstanbul'a gittiği,.....'da olduğunu tespit eden sanıklar ..., ... ve ...'nin, olaydan sekiz gün evvel, ... bulmak için İstanbul'a gittikleri, orada bulunan sanık ... ile de bir araya gelerek öldürmek amacıyla ... aradıkları, ancak eylemlerini gerçekleştirmeden hep beraber ...'e dönmelerinin ardından, bu kez maktulü öldürmeye karar verdikleri, bu görevi "fail" sıfatıyla yerine getirmesi için yaşı küçük olan ...'ü görevlendirdikleri, olay günü maktulün eşini cezaevinde ziyaret edeceğini öğrenen sanıkların verdikleri talimat üzerine, cezaevinin yakınındaki kahvehaneye gidip maktulü beklemeye başlayan suçta sürüklenen ... ..'ün, yaklaşık bir saatlik bir bekleyişin ardından, kardeşi tanık ... ile birlikte cezaevinin kapısına doğru ilerleyen maktulü bıçaklayarak öldürdüğü, sanıkların eylemlerini gerçekleştirilmeye olay tarihinden önce karar verdikleri, kararlarından dönmeyip ısrar ederek, kararları ile icrası arasında makul bir süre geçtikten sonra eylemlerini gerçekleştirdikleri anlaşılabilir olayda", 1. CD, 2.10.2019, E. 2019 / 2070, K. 2019 / 4104. Önceki kararlarda ise, bu nitelikli hali namus saikiyle işlenen öldürmeleri de kapsayacak şekilde yorumlanmış ve belirli bir davranışın ailenin namus ve şerefini eksiltir nitelikli olarak algılanmasını yeterli görmüştür. Bkz.: Tezcan / Erdem / Önok, s. 172. Kararlar için bkz.: Tezcan / Erdem / Önok, s. 172 dipnot 238

¹⁸⁸ Yargıtay, "bir hanede çalışan ve para karşılığı başka erkeklerle bir arada olan mağdurun, erkek arkadaşı olan şüpheli tarafından, yaşam tarzı gerekçe gösterilerek öldürüldüğü" (1. CD, E. 2009 / 6525, K. 2010 / 3023, T. 27 / 04 / 2010), "evlenme teklifini reddettiği şüpheli tarafından öldürülmesi" (1. CD., E. 2008 / 5953, K. 2009 / 1075, T. 04 / 03 / 2009), "sanıkların evli ablalarının başka erkeklerle görüştikleri gerekçesiyle, önce enişterelerini ikaz ettikleri, ikaz neticesinde ablalarının aynı şahıslarla görüşmeye devam etmesi üzerine, ablalarını öldürdükleri" (1. CD., E. 2013 / 2789, K. 2014 / 184, T. 22 / 01 / 2014), "şüphelinin ablası ve ablasının kaçarak evlendiği şahsı öldürdüğü" (1. CD., E. 2013 / 2120, K. 2013 / 5542,

İstanbul Sözleşmesinde kültür, örf ve adet, gelenek veya sözde “namus”un şiddet eylemlerin gerekçesi olarak kabul edilmemesini sağlamak üzere gereken yasal ve diğer tedbirlerin alınması istenmektedir (m. 12/5). Yine Sözleşmenin 42. maddesi, taraf devletlere, sözleşmenin kapsamında yer alan şiddet eylemlerinden herhangi birinin gerçekleşmesini takiben başlatılan cezai işlemlerde kültür, örf ve adet, gelenek veya sözde “namus”un bu eylemlerin gerekçesi olarak kabul edilmemesini sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alma yükümlülüğü yüklemektedir. Bunlar arasına, özellikle, mağdurun, kültürel, dinî, toplumsal ya da geleneksel olarak kabul gören uygun davranış normlarını ve âdetlerini ihlal ettiği iddiaları da dâhildir.

Evlilik dışı doğan çocuğun annesi, babası veya aile üyeleri tarafından öldürülmesinin töre kavramı için nitelendirilip nitelendirilmeyeceği konusunda da değerlendirme yapılmaktadır. Doktrinde bazı yazarlar bu şekilde gerçekleştirilen fiillerin töre sakiyle öldürme kapsamına girdiğini ifade etmektedirler.¹⁸⁹ Bazı yazarlar ise töre saikiyle öldürme kapsamına girmediği kanaatinde dirler.¹⁹⁰ Yargıtay’ın ise bu konuda farklı kararlar verdiği belirtilmektedir.¹⁹¹ Öldürme fiili anne tarafından gerçekleştirildiğinde çoğunlukla töre saikiyle öldürme kabul edilmekte, baba veya bir başkası tarafından bebek öldürüldüğünde ise töre saiki uygulanmamaktadır.¹⁹² Aynı aileden olsa bile töre saikiyle öldürmenin söz konusu olmadığı olaylarda bu nitelikli hal uygulanmayacaktır. Yargıtay verdiği bir kararda, “*Töre saiki ile eylemin gerçekleştirildiğinin kabulü için; öncelikle mağdurun toplumda genel olarak benimsenmiş olan bir davranış veya yaşam biçimine aykırı davranmış olmasının, ikinci olarak bu aykırı davranışın “ölümle” cezalandırılması gerektiğinin o toplumda yaşayanlar tarafından beklenen bir tepki olduğunun kabul edilebilmesinin, üçüncü olarak ise öldürme fiilinin fail tarafından toplumun öldürme beklentisinin yönlendirmesiyle sırf aykırı davranışın cezalandırılması görevi üstlenilerek işlenmesinin gerektiği; somut olayda ise maktul ...’ın değil kardeşi olan...’in törelere aykırı davrandığı gerekçesiyle öldürülmek istendiği ancak bulunamayınca onun yerine kardeşi İ.’in öldürüldüğü hususu dikkate alındığında, sanığın töre saiki ile hareket ettiğini kabule elverişli şartların olayda gerçekleşmediği ve bu unsurun oluşmadığı gözetilmeden suç vasfında yanılığa düşülerek sanık hakkında maktulü tasarlayarak öldürme suçundan TCK’nin 82/1-a maddesi gereğince hüküm kurulması yerine, yazılı şekilde töre saiki ile öldürme suçundan TCK’nin 82/1-k bendinin de uygulanması” yönünde belirleme yapmıştır.¹⁹³*

T. 07/01 /2013) olaylarda töre saikiyle öldürme suçunu kabul etmediği görülmektedir. Bkz.: Bozdağ, s. 50, 51.

¹⁸⁹ İskender, s. 77.

¹⁹⁰ Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 124

¹⁹¹ Koca / Üzülmez, Özel Hükümler, s. 122, 123.

¹⁹² Tezcan / Erdem / Önok, s. 176.

¹⁹³ 1. CD, 8.5.2019, E. 2018 / 2985, K. 2019 / 2652.

Töre saikiyle öldürme nitelikli halinin uygulanması için somut olayda haksız tahrik koşullarının bulunmaması gerekir.¹⁹⁴ Haksız tahrik koşulları gerçekleşmişse töre saikiyle öldürme nitelikli hali gerçekleşmeyecektir. Ancak haksız tahrik hükmünün uygulanabilmesi için de fiilin haksız olması gerekir. Bu noktada da kültür, örf âdet, gelenek ve sözde namusun haksız tahrikin uygulanması açısından bir neden olarak sayılmaması gerekir.¹⁹⁵ Örneğin cinsel saldırıya maruz kalmış kadına karşı babanın veya erkek kardeşin işlediği öldürme fiilinde, haksız tahrike dayalı olarak ceza indirimi yapılamayacaktır.

Töre saikiyle tasarlama bir arada bulunabilir. Yargıtay da kararlarında bunu kabul etmektedir.¹⁹⁶

Hata halinde bu nitelikli hal uygulanmayacaktır. Yargıtay da bu görüştedir.¹⁹⁷ Ancak doktrinde hata halinde bu nitelikli halin uygulanacağını belirten yazarlar bulunmaktadır.¹⁹⁸ Sapma sonucu başka bir kimseye işlenen fiil açısından bu nitelikli hal uygulanmayacaktır.

N. Nitelikli Hallerin Ortaklara Uygulanması

¹⁹⁴ "Sanığın kasten öldürme eylemini töre saikiyle değil, haksız tahrik etkisi altında gerçekleştirdiği sonucuna ulaşılmış olması karşısında, sanıklar Hayri ve Hüseyin'in sanık Zeynel'i töre saikiyle kasten öldürme suçuna azmettirdiklerinin kabulü mümkün değildir", CGK, 19.11.2013 gün ve 355-456, İlhan ve Diğerleri, s. 206.

¹⁹⁵ Ancak uygulamada namus saikiyle haksız tahrikin uygulandığı belirtilmektedir. Bu belirleme ve namus saikiyle öldürmenin nitelikli hal olması ve haksız tahrikin uygulanmamasına ilişkin olarak bkz.: Centel, s. 9. Bu görüşe karşı bkz.: Koca, Mahmut / Üzülmöz, İlhan, *Türk Ceza Hukuku, Genel Hükümler*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, 12. Baskı, s. 365.

¹⁹⁶ "Suça sürüklenen ... .. hakkında; maktul ...'i nitelikli kasten öldürme suçu bakımından; tasarlamanın unsurlarının oluştuğu ve "töre saikiyle öldürme" yanında, "tasarlayarak öldürme" suçundan da TCK'nin 82 / 1-a-k maddesi uyarınca hüküm kurulması yerine, suç niteliğinde kısmen yanılığa düşülerek yazılı biçimde sadece "töre saikiyle öldürme" suçundan aynı Kanununun 82 / 1-k maddesi uyarınca hüküm kurulması hususu temyiz sebebi olarak belirtilmediğinden, CMK'nin 301 ve 302 / 2. maddeleri nazara alınarak bozma nedeni yapılamamıştır", 1. CD, 2.10.2019, E. 2019 / 2070, K. 2019 / 4104.

¹⁹⁷ "Sanığın, para karşılığında yardımı ile diğer sanığın, maktülü öldürdüğü olayda, töre saikiyle insan öldürme suçunun unsurlarının bu sanık açısından oluşmadığı halde, sanık hakkında tasarlayarak kasten öldürmeye yardım suçundan TCK.nun 82-1-a, 39 / 1. maddeleri gereğince hüküm kurulması yerine, suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde "töre saikiyle tasarlayarak öldürmeye yardım suçundan TCK.nun 82 / 1-a, k, 39 / 1. maddeleri" uyarınca hüküm kurulması, hatalıdır. Sanıklardan birinin, diğer sanığı, birini para karşılığı öldürmesi için azmettirdiği, ancak, havanın da karanlık olduğu bir ortamda, öldürülmek istenilen ve hedef kişi olan şahıs zannedilmek suretiyle ve hataen maktülün öldürüldüğü olayda; azmettirenin ancak azmettirdiği fiilden sorumlu olacağı, üzerinde anlaşılan fiile bağlı olmayan neticelerin azmettirenin yüklenemeyeceği gözetilerek, sanığın iştirak iradesi dışında işlediği maktülün öldürülmesi eyleminden dolayı diğer sanığın azmettiren olarak sorumlu tutulamayacağı ve bu suçtan beraatine karar verilmesi gerektiği gözetilmelidir", 1. CD, 21.02.2017, E. 2016 / 249, K. 2017 / 514.

¹⁹⁸ Tezcan / Erdem / Önok, s. 176.

İştirak halinde işlenen suçlarda, failin işlediği fiilden ortaklar katkıları çerçevesinde TCK'nın 38. ve 39. maddesi gereğince sorumludurlar. Ancak bazen suçun nitelikli şekilleri de somut olayda gerçekleşebilmektedir. İşte bu gibi durumlarda gerçekleşen nitelikli halin ortaklara uygulanıp uygulanamayacağı sorunu ortaya çıkmaktadır. Bazen de özgü suçların işlenmesiyle ilgili sorun ortaya çıkabilmektedir. Aşağıda tüm bu hususlar incelenecektir.

Kanun koyucu 40. maddede şeriklerin sorumluluğunun belirlenmesinde suçun nitelikli unsurlarının ortaklara geçişiyle ilgili herhangi bir düzenlemeye gitmemiştir. Madde gerekçesinde, “*Hükümet Tasarısında, 765 sayılı Türk Ceza Kanununda olduğu gibi, “kişisel ağırlatıcı nedenlerin” ve “fili ağırlatıcı nedenlerin” şeriklere uygulanması hükümlerine yer verilmiştir. Bu hükümler, bağluluk kuralının henüz bilinmediği 19. yüzyıl ceza hukuku düşüncesinin ürünü olarak kanuna konmuştur. Bağluluk kuralına metinde yer verdikten sonra, bu hükümlerin korunmasına gerek kalmamıştır. Kaldı ki, “ağırlatıcı neden”lerin kişisel veya fiili olarak ayırma tabii tutulması bilimsel olmadığı için, uygulamada duraksamalara ve çelişkili kararlara neden olmaktadır. Belirtilen nedenlerle, Hükümet Tasarısının 43. ve 44. madde hükümleri metinden çıkarılmıştır*” ibareleri yer almaktadır. Ancak ceza kanunumuzda düzenleme yapılmaması sorun ortaya çıkmasını engellememiş ve farklı görüşlerin ileri sürülmesini sonuçlamıştır.¹⁹⁹

Maddi unsurlar kast kapsamına girmekte, bir başka ifadeyle kastın suçun kanuni tanımındaki unsurları kapsamaması gerekmektedir. Aksi takdirde hata hükümleri gereğince sorumluluk tayin edilmektedir. Dolayısıyla şeriklerin sorumluluğu işlenen suça göre olduğundan ve suça iştirak için de şeriklerin kasten hareket etmesi gerektiğinden, kanuni tanımda belirtilen nitelikli unsuru veya unsurları bilmeyen kişiye bu nitelikli unsurlar uygulanamaz. Örneğin azmettirmede azmettiren kişinin kasten hareket etmesi gerekmektedir. Azmettirme kastının hem azmettirmeye ilişkin hem de azmettirilen fiile ilişkin iki yönü bulunmaktadır. Azmettiren kişinin azmettirilen fiile ilişkin kastının suçun unsurlarını (nitelikli hal de dâhil) kapsamaması gerekir. Kast kapsamında olmayan ve fail tarafından gerçekleştirilen nitelikli unsurlar veya başka suçlar azmettirenin sorumluluğu kapsamına girmez. Keza yardım etme için de yardım edenin kasten hareket etmesi gerekir. Failin yardım edenin kastının dışına çıktığı hallerde yardım eden bundan sorumlu değildir.²⁰⁰ Bütün bunların sonucu olarak kast kapsamında olmak şartıyla, yani bilmek

¹⁹⁹ Bu görüşler için bkz.: Akbulut, Berrin, “Bağluluk Kuralı”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Haziran 2010, C. XIV, S. 1, s. 206-208. Ayrıca nitelikli hallerin ortaklara geçişiyle ilgili yazılanlar büyük ölçüde bağluluk kuralı isimli makaleden alınmıştır.

²⁰⁰ Azmettirme kastıyla ilgili olarak ayrıntılı bilgi için bkz.: Gropp, Walter, *Strafrecht, Allgemeiner Teil*, Springer, Berlin, 2005, 3. Auflage, s. 388 vd.; Lackner, Karl / Kühl, Kristian, *StGB Strafgesetzbuch, Kommentar*, C.H. Beck, München, 2007, 26. Auflage, § 26, kn. 4.; Joicks, Wolfgang, *Studienkommentar StGB*, C.H. Beck, München, 2004, 5. Auflage, s. 141, 142.

şartıyla kanunumuza göre nitelikli unsurlar şeriklere uygulanacaktır. Örneğin bir çocuğu öldürmek isteyen kişiye bunu bilerek silah temin eden kişi nitelikli öldürmeye yardım eden olarak sorumlu olacaktır (TCK m. 82). D'nin A'yı öldürmesi için azmettirdiği B, A'yı canavarca hisle öldürürse ve D'nin de bu nitelikli unsur açısından kastı yoksa sorumluluğu 81. maddeye azmettirmeden olacaktır.²⁰¹

Özgülüğün olduğu durumlarda nitelikli hallerin ortaklara uygulanmasıyla ilgili kanunumuzda düzenleme olmaması nedeniyle sorun ortaya çıkmaktadır. Katı bağlılık kuralını uyguladığımızda çözüm şu şekilde olacaktır: A, B'nin kardeşi C'yi B'nin öldürmesine yardım ettiğinde B fail olarak 82. maddeden, bunu bilen A'da 82. maddeden yardım etme nedeniyle sorumlu olacaktır. Tersi durumda ise A kendi kardeşi C'yi öldüren B'ye yardım ettiğinde B, 81. maddeden sorumlu olduğundan A'da 81. maddeden yardım eden sıfatıyla sorumludur. Dolayısıyla A başkasının kardeşinin öldürülmesine yardım ettiğinde daha fazla ceza almakta, kendi kardeşinin öldürülmesine yardım ettiğinde daha az cezayla sorumlu olmaktadır. Yukarıdaki örnekleri azmettirme şekline uyguladığımızda da aynı sonuçlara ulaşmaktayız. Örneğin A kendi babasını öldürmesi için B'yi azmettirdiğinde 81. maddeden sorumlu olacaktır. Babasını kendi öldürdüğünde m. 82'den sorumlu olacak, başkasını onun babasını öldürmesi için azmettirdiğinde ise m. 82'den cezalandırılacaktır. Ortaya çıkan bu durumun cezalandırma açısından adil olmadığı ifade edilmelidir.

Yukarıda belirtilen sakınca müşterek faillik şeklinde icra edilen bir fiile şerik olarak katkı sağlayan kişi açısından da söz konusu olmaktadır. Azmettirme niteliğinde katkı sağlayan kişi, müşterek faillerden birinin babasını öldürmesi ve azmettirenin de bunu bilmesi şartıyla 82. madde gereğince sorumlu olacaktır. Fiili kendisi icra ettiğinde 81. maddeden sorumlu olacak, azmettiren olduğunda 82. maddeden cezalandırılacaktır.

Kanunumuzdaki düzenleme şerikliğin bağlılığını benimsemekle birlikte, getirilen hükümlerle beklenen amacın sağlandığını ifade etmek mümkün değildir. Dolayısıyla bağlılık kuralının özgülüğün söz konusu olduğu hallerde yukarıda belirtilen şekillerde uygulanmasının doğru olmadığını düşünüyoruz. Şerik, doğrudan değil, başkasının faillik niteliğindeki hareketine katkı sağlamak suretiyle korunan hukuki değere saldırıda bulunmaktadır. Bu da şerikliğin sadece suçun kanuni tanımına uygun davranan faille mümkün olabileceğini ortaya koymaktadır. Ancak başkasının fiiline katılmanın zorunlu, ama her zaman şerikin

²⁰¹ "Sanığın kasten öldürme eylemini töre saikiyle değil, haksız tahrik etkisi altında gerçekleştirdiği sonucuna ulaşılmış olması karşısında, sanıklar Hayri ve Hüseyin'in sanık Zeynel'i töre saikiyle kasten öldürme suçuna azmettirdiklerinin kabulü mümkün değildir", CGK, 19.11.2013 gün ve 355-456, İlhan, Abdulkadir / Erel, Kemalettin / Fazla, Yüksel / Örer, Fatma Betül / Çakıl, Dursun / Köse, Mehmet / Halitoğlu, Coşkun / Bozoğlu, Süleyman / Kurşun, Ömer Faruk / Kır, Oğuzhan, *Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları (2005-2015)*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s. 206.

cezalandırılması için yetmediğini, onun fiilinin de hukuki değeri ihlal etmesi gerektiğini de ortaya koymaktadır. Dolayısıyla kabul ettiğimiz görüşe göre, şerikliğin haksızlığı kısmen failin fiilinden, kısmen de katılanın kendisinin hukuki değeri ihlalinden (haksızlığından) türetilmektedir. Yani şeriklerin cezalandırılması, hem cezalandırılabilir şerikliğin bağlı olmasını hem de şerikin fiilinin de haksızlık ihtiva etmesini gerektirmektedir. Ayrıca Ceza Kanunumuz, azmettirme ve yardım etmenin düzenlendiği 38. ve 39. maddelerinde şeriklerin cezasının işlenen suça göre belirleneceğini ifade etmektedir. Bilindiği gibi suç kavramı, temel şeklini ifade ettiği gibi, nitelikli halini de kapsamaktadır (TCK m. 43). Keza TCK sorumluluk için faili ve onun cezasını ölçü almamıştır (m. 38, 39). Bu belirtilenler ışığında daha önce ifade edilen sakıncaları da göz önüne alarak sınırlı bağlılık kuralı çerçevesinde şeriklerin sorumluluğu tespit edilirken failin işlediği suça bağlı olarak ceza tayin edilmekle birlikte şerikliğin de göz önünde tutulması gerektiğini düşünüyoruz. Dolayısıyla babasını öldürmesi için bir başkasını bu fiil için azmettiren kişi, fail 81. maddeden sorumlu olsa da kendisi 82. maddeden sorumlu olmalıdır. Fail 81. maddeden sorumlu olmakta, çünkü ölenle kendi arasında kanunun aradığı anlamda usul-füru şeklinde bir özgülük bulunmamaktadır. Azmettiren babasını öldürmeye azmettirdiğinden, onun için babasını öldürmeye azmettirmekten sorumluluk tayin edilmelidir. Yine görüşümüze göre kendi kardeşini öldüreceğini bildiği kişiye silah yardımı yapan kişi fail 81. maddeden sorumlu olsa da kendisi 82. maddeye yardım etmeden (öldürülen kişi kardeşi olduğundan) dolayı cezalandırılmalıdır. Bir kişinin kendi babasını değil de başkasının babasını öldürmeye azmettirdiğinde ise, fail 82. maddeyi ihlal etmiştir. Ancak belirtilen örnekte failde varlığı söz konusu olan özellik azmettirende bulunmamaktadır. Dolayısıyla azmettiren 81. maddeden sorumlu olmalıdır.

Özgülüğün söz konusu olmadığı hallerde ise nitelikli hallerin ortaklara geçişi noktasında genel kurallardan hareket etmek gerekmektedir. Dolayısıyla özgülüğün söz konusu olmadığı fiilin işleniş şekli, yeri, zamanı, konusu, olayda kullanılan araçlardan kaynaklanan nitelikli hallerin²⁰² ortaklara uygulanması açısından bir sorun bulunmamaktadır. Bu nedenler aynı zamanda bilmek şartıyla müşterek failler için de tatbik edilecektir. Örneğin yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle öldürmelerde kastları içinde olmak şartıyla nitelikli hal tüm müşterek faillere uygulanacaktır. Mağdurdan kaynaklanan nedenler, fail ile mağdur arasındaki özel ilişkiye dayanmıyorsa (altsoy-üstsoy, karı-koca, kardeş gibi), bilmek şartıyla ortaklara uygulanır.

²⁰² Belirtilen nedenler suça etki eden fiili nedenler olarak kabul edilmektedir: Dönmezer / Erman, C. II, s. 518; Ekici-Şahin, Meral, "İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Suça Etki Eden Nedenlerin Şeriklere Sirayeti", AÜHFD, 64 (3), 2015, s. 654, 655. Failin veya şerikin şahsından, onları suç işlemeye sevk eden özel amaç veya saiklerden, faille mağdur veya şerikle mağdur arasındaki özel ilişkiden kaynaklanıyorsa şahsi nedenler adı verilmektedir: Ekici-Şahin, İştirak, s. 654.

Mağdurun kamu görevlisi olması nedeniyle işlenmesi, yaşı, fiziksel ve ruhsal durumu (hamile olması, beden veya ruh bakımından kendini savunamayacak durumda olması) gibi hallerde biliniyor olmak şartıyla hem müşterek faillerin sorumluluğuna hem de şeriklerin sorumluluğuna etki edecektir.²⁰³ Örneğin öldürmede öldürülen kişinin çocuk veya beden veya ruh bakımından kendini savunamayacak kişi olması durumunda bu nitelikli hal bilinmek şartıyla müşterek failere ve şeriklere uygulanacaktır

Amaç veya saike yer verilen hallerde faillerin bu amaç veya saikle hareket etmesi gerekir. Temel suç tipi açısından amaç veya saike sahip olmayan kişi fail olamayacaktır. Ancak yardım eden olabilecektir. Nitelikli hal açısından da ancak amaç veya saikle hareket eden kişi nitelikli halden sorumlu olacak, diğeri suçun temel şeklinden cezalandırılacaktır. Örneğin kan gütme saikiyle hareket eden kişiyle (TCK m. 82) birlikte öldürme suçunu gerçekleştiren kişi, diğeri nitelikli öldürme suçundan sorumlu olurken kendisi suçun temel şeklinden (TCK m. 81) cezalandırılacaktır. Ancak amaç veya saikle hareket edildiğinin bilinmesi durumunda, daha önce belirttiğimiz akrabalık ilişkisinde söz konusu olan sakıncalar burada da geçerlidir. A ve B birlikte suçu işlediğinde, örneğin töre saikiyle hareket etmeyen fail A TCK m. 81'den sorumlu olacak, töre saikiyle hareket eden B ise TCK m. 82'den sorumlu olacaktır. A, B'nin fiiline yardım ettiğinde TCK m. 82'ye yardım etmeden dolayı sorumlu olacaktır. Suçu fail olarak işlediğinde m. 81'den yardım eden olduğunda 82'den cezalandırma yoluna gidilecektir. Bunun da doğru olmadığı belirtilmelidir. Bu halde nitelikli hal olan amaç veya saik kendisinde olmayan kişi için uygulanmamalıdır. Örneğimiz açısından töre saikiyle hareket etmeyen yardım edene nitelikli hal uygulanmamalıdır. Yardım edende töre saiki varsa ona da 82. madde uygulanmalıdır. Töre saikiyle hareket eden kişi bu saikin olmadığı bir kişiyi öldürme suçuna azmettirdiğinde fail 81. maddeden sorumlu olurken azmettiren 82. maddeden sorumlu olmalıdır.

Bağlılık kuralı gereğince şeriklerde var olan nedenlerin failin sorumluluğunda etken olması mümkün değildir. Şerikten faile nitelikli hallerin sirayeti söz konusu değildir. Şeriklerdeki bir durum veya kişisel nedenler ancak kendisinde bulunan kişi için sonuç doğurur, fail üzerinde fonksiyon icra etmez.

Yargıtay da nitelikli hallerin geçişiyle ilgili katı bağlılık kuralını uygulamıştır. Verdiği kararda, *“ister fiilden, isterse failin veya mağdurun şahsından ya da özelliklerinden kaynaklanmış olsun, eylemin “nitelikli kasten öldürme” suçunu oluşturup oluşturmadığı faile göre belirlenir ve bu hal şeriklere sirayet ettirilir. Bu durum, TCK'nın 82. maddesinde sayılan tüm nitelikli haller için geçerlidir. Örneğin; (A) kendi babasını öldürmesi için (F)'yi azmettirdiğinde, suçun gerçekleşmesi halinde, her ikisi de 81. madde uyarınca sorumlu olurlar. Çünkü, failin*

²⁰³ Ekici-Şahin, İştirak, s. 655, 656.

işlediği suç “basit kasten öldürme” suçudur. Aksine, (F)'nin, (A)'yı, (A)'nın babasının öldürülmesine azmettirdiği durumda ise, hem (A)'nın, hem de (F)'nin “82/1-d” maddesi uyarınca nitelikli hallerden olan “yakın akrabayı kasten öldürme suçundan” sorumlu tutulması gerekir. Zira, failin işlediği suç “nitelikli öldürme”dir. Azmettiren ise, azmettirirken failin bu suçu işleyeceğini bilmektedir, (A)'nın babasını, (A) ile (F)'nin birlikte öldürmeleri haline gelince; bu durumda ikisi de müşterek fail olacaklarından, (A) nitelikli kasten öldürmeden, (B) basit kasten öldürmeden cezalandırılmalıdır” şeklinde görüş belirtmiştir.²⁰⁴

Sonuç

TCK'nın 82. maddesinde hükme bağlanan nitelikli haller, 11 bent halinde sayılmışsa da eksiklikleri ve eleştirileri bünyesinde barındırmaktadır. Herşeyden önce nitelikli haller İstanbul Sözleşmesinin gereğini yerine getiren hükümler ilave edilmelidir. Özellikle belirli akrabalık ilişkisinin yer aldığı düzenlemede değişikliğe gidilmelidir. Ceza Kanununun kendi koruma alanı içinde düzenleme yapması gerekmektedir. Ceza Kanunu, kişi inandığımız gibi inanmasa, düşündüğümüz gibi düşünmese, yaşadığımız gibi yaşamasa bile her bireyi korumak için hareket etmeli ve bunu yaparken de adil sonuç doğuracak şekilde belirleme yapma yoluna gitmelidir. Hukuki değerlerin ihlalinin önlenmesi isteniyorsa öldürme fiiline maruz kalan kişileri, belirli akrabalık ilişkisiyle veya resmiyetle değil nitelikli halin düzenlenmesine götüren neden göz önüne alınarak hüküm kurulması gerekmektedir. Diğer hukuk dalları kendi koruma alanı içinde farklı değerlendirme yapabilir. Ama bu ceza hukukunun koruma alanının da aynı olmasını sonuçlamaz. İstanbul Sözleşmesinin gereğinin dışında da nitelikli hallerde eklenmesi gerektiğini düşündüğümüz nedenler bulunmaktadır. Örneğin maddi menfaat elde etmek amacıyla veya cinsel tercih nedeniyle öldürme fiilinin işlenmesi bu niteliktedir. Ayrıca bazı nitelikli hallerde sayma yolunun bırakılıp geniş belirlemeler yapılması yoluna gidilmelidir. Örneğin bazı araçlarla işlenen öldürme fiilinin yerine geneli tehlikeye koyan araçlarla işlenmesi ilişkin belirleme yapılmalıdır. Yine töre saiki veya kan gütme saiki yerine bu kavramları, namusu ve diğer bu tür düşünceleri içine alacak kavram tercih edilmelidir.

Daha fazla nitelikli hal kabul etmek, nitelikli halin cezası düşünüldüğünde daha da ağır sonuçlar doğuracağı gerekçesiyle eleştirilebilir ancak cezalardaki sorun çözüldüğünde bu eleştiri de

²⁰⁴ 1. CD, 25.06.2014, E. 2014 / 1428, K. 2014 / 3654. Bir başka kararında da aynı yönde belirleme yapmıştır: “Sanık Güler’in, kızı olan Cemile’yi, kardeşi olan Ali Kemal’i öldürmeye azmettirdiği anlaşılmalı; sanık Güler hakkında basit kasten öldürmeye azmettirmeden TCK’nın 38 ve 81. maddeleri uyarınca cezalandırılması yerine bağlilik kuralına yanlış anlam verilme suretiyle nitelikli (akrabayı kasten öldürme) kasten öldürmeye azmettirmeden, TCK’nın 38 ve 82 / 1-d maddeleri uyarınca hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir”, 1. CD, 25.06.2014, E. 2014 / 1428, K. 2014 / 3654, www.kazanci.com.tr (E.T.08.04.2016).

ortadan kalkacaktır. Burada kasten öldürmeye ilişkin düzenlemelerdeki cezaların gözden geçirilmesi gerektiğini belirtmek istiyoruz. Hakime müebbet veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verme imkanı da sağlayan, ancak somut olayın şartlarına göre cezayı belirleme yetkisi veren düzenleme yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Akbaba, Zeynep Burcu, "Töre, Namus ve Töre Saikiyle Kasten Oldürme", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 75, 2008, ss. 333-351.

Akbulut, Berrin, "Bağlılık Kuralı", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Haziran 2010, C. XIV, S. 1, ss. 167-214.

Artuk, M. Emin/Gökçen, Ahmet, *Ceza Hukuku, Özel Hükümler*, (M. Emin Artuk, Ahmet Gökçen, M. Emin Alşahin, Kerim Çakır), Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, 16. Baskı.

Bayraktar, Köksal, *Kasten Öldürme, Özel Ceza Hukuku, C. II, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2017.

Bayraktar, Köksal, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Kişilere Karşı İşlenen Suçlar", *Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi*, S. 5, İstanbul 2005, ss. 220-226.

Bozdağ, Kerem, "Töre Saikiyle İşlenen Cinayetler, Yargıtay Yorumu ve Eleştirisi", *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 89, S. 4, Temmuz 2015, ss. 45-56.

Centel, Nur, "Ceza Hukuku Şiddete Karşı Kadını Koruyor Mu?", *Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması, Koç Üniversitesi Hukuka Genç Yaklaşımlar Konferans No. 1 Ceza Hukuku*, İstanbul 2013, ss. 1-12.

Centel, Nur/Zafer, Hamide/Çakmut, Özlem, *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, C. I, Beta basım Yayın, İstanbul, 2017.

Demirbaş, Timur, *Ceza Hukuku, Genel Hükümler*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, 13. Baskı.

Dönmezer, Sulhi, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, Beta Basım Yayın, İstanbul, 2001, 16. Bası.

Dönmezer, Sulhi/Erman, Sahir, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım*, C. II, Beta Basım Yayın, İstanbul, 1997, Yeniden Gözden Geçirilmiş Onbirinci Bası.

Ekici-Şahin, Meral, "İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Suça Etki Eden Nedenlerin Şeriklere Sirayeti", *AÜHFD*, 64 (3), 2015, ss. 637-686.

Erem, Faruk, "Teammüd", *AÜHFD*, C. XXXVII, 1980, S. 1-4, ss. 15-31.

Erman, Sahir/Özek, Çetin, *Ceza Hukuku Özel Bölüm, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, Dünya Yayıncılık, İstanbul, 1994.

Eser, Olgun, "Kasten Öldürme Suçunun Türk-Alman Karşılaştırmalı Ceza Hukuku Bakımından İncelenmesi", Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, <https://atif.sobiad.com/index.jsp?modul=makale-goruntule&id=AW4xf36JyZgeuuwfeITY>, ss. 1631-1666 (E.T. 22.07.2020).

Gökçen, Ahmet, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri*, Yayınevi yok, İstanbul, 1989.

Gökçen, Ahmet/Balci, Murat, *Kasten Öldürme Suçları (TCK m. 81-83)*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013.

Gökçen, Ahmet/Balcı, Murat, Kasten Öldürme Suçu (TCK. M. 81), MÜHF-HAD, C. 17, S. 1-2, ss. 95-218.

Göztepe, Ece, “Namus Cinayetlerinin Hukuki Boyutu: Yeni Türk Ceza Kanununu’nun Değerlendirmesi”, TBB Dergisi, S. 59, 2005, ss. 29-48.

Gropp, Walter, *Strafrecht, Allgemeiner Teil*, Springer, Berlin 2005, 3. Auflage.

Hafizoğulları, Zeki/Özen, Muharrem, *Türk Ceza Hukuku, Özel Hükümler, Kişilere Karşı Suçlar*, US-A Yayıncılık, Ankara, 2011, 2. Baskı.

Hafizoğulları, Zeki/Ketizmen, Muammer, “5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Hayata karşı Suçlar”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl 66, S. 1, 2008, ss. 143-154.

Hakeri, Hakan, Kasten Öldürme Suçları, *TCK m. 81-82-83*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, 2. Baskı.

İlhan, Abdulkadir/Erel, Kemalettin/Fazla, Yüksel/Örer, Fatma Betül/Çakıl, Dursun/Köse, Mehmet/Halitoğlu, Coşkun/Bozoğlu, Süleyman/Kurşun, Ömer Faruk/Kır, Oğuzhan, *Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları (2005-2015)*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015.

İskender, Salih Zeki, *Oğreti ve Yargısal Kararlar Işığında Töre Saikiyle İnsan Öldürmek Suçu (Namus Cinayetleri)*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2011.

Joecks, Wolfgang, *Studienkommentar StGB*, C.H. Beck, München, 2004, 5. Auflage.

Kaban, Mater/Aşaner, Halim/Güven, Özcan/Yalvaç, Gürsel, *Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları (Eylül 1996-Temmuz 2001)*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2001.

Kangal, Zeynel T., “Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik”, EÜHFD, 2010, C. XIV, S. 3-4, ss. 19-68.

“Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler”, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, www.aileicisiddet.net/egitim/set/KYAIS-Ilgili-Ulusal-ve-Uluslararası-Yasal-Duzenlemeler.pdf (E.T. 09.09.2019).

Keyman, Selahattin, *Kan Gütme Saiki ile Adam Öldürme, Türk Hukuku ve Toplum Üzerine İncelemeler*, Türkiye Kalkınma Vakfı, Ankara, 1974.

Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan, *Türk Ceza Hukuku, Özel Hükümler*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, 5. Baskı.

Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan, *Türk Ceza Hukuku, Genel Hükümler*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, 12. Baskı.

Lackner, Karl/Kühl, Kristian, *StGB Strafgesetzbuch, Kommentar*, C.H. Beck, München, 2007, 26. Auflage.

“nükleer silah nedir”,

https://www.takvim.com.tr/galeri/dunya/nukleer_silah_nedir (E.T. 12.07.2020).

Otacı, Cengiz, Genel Hükümlerle Bağlantılı Olarak Kasten İnsan Öldürme Suçları, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, 2. Baskı.

Otacı, Cengiz, “Karar İncelemesi, Kan Gütme Saikiyle ve Canavarca Hisle Kasten Öldürme Suçu”, İÜHFM, C. LXXI, S. 1, ss. 1489-1497.

Öncü, Gülay Arslan, *Özel Yaşama ve Aile Yaşamına Saygı Hakkı*, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi-8, Ankara 2019, https://www.anayasa.gov.tr/media/5604/ozel_yasam_hakki.pdf (E.T.20.09.2019).

Öncü, Gülay Arslan, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Kadına Karşı Aile İçi Şiddet Olgusu ve Bununla Mücadele Yaklaşımları”, *Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması*, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuka Genç Yaklaşımlar Konferans Serisi No.1, Editör Nur Centel, İstanbul 2013, ss. 39-63.

Önder, Ayhan, *Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1994.

Önder, Ayhan, *Ceza Hukuku, Genel Hükümler*, C. II-III, Beta Basım Yayın, İstanbul, 1992, Yenilenmiş II. Bası.

Özbek, Veli Özer/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar, *Türk Ceza Hukuku, Özel Hükümler*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, 14. Baskı.

Özbek, Veli Özer/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar, *Türk Ceza Hukuku, Genel Hükümler*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, 10. Baskı.

Öztürk, Bahri/Erdem, Mustafa Ruhan, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, 19. Baskı.

Selçuk, Sami, “Karşılaştırmalı Hukuk Açısından Canavarca His Sevkiyle Adam Oldürme”, *Yargıtay Dergisi*, C. 14, 1988, S. 4, ss. 467-482.

Soyaslan, Doğan, *Ceza Hukuku, Özel Hükümler*, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2016, 11. Baskı.

Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Önok, Murat, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, 17. Baskı.

Toroslu, Nevzat, *Ceza Hukuku, Özel Kısım*, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018, 9. Baskı.

Yalçın Sancar, Türkan, “Kadınlar, Töreler ve Otekiler”, <http://www.radikal.com.tr/radikal2/kadinlar-toreler-ve-otekiler-876016/> (E.T.20.07.2020)

Yaşar, Osman/Gökcan, Hasan Tahsin/Artuç, Mustafa, *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, C. II, Adalet yayınevi, Ankara, 2010.Yenen, O. Şadi, “Biyolojik Silah, Biyolojik Savaş, Biyolojik Terör”, <https://www.klimik.org.tr/2001/05/11/biyolojik-silah-biyolojik-savas-biyolojik-teror-prof-dr-o-sadi-yenen/> (E.T.22.05.2020)